

בעזה"י עמ"י עש"ן

ילקוט
השבועתי אתכם
כרך ה'

בירור סוגית 'איסור השבועות'
ממסכת כתובות קי"א ע"א
כפי שמופיע אצל
רבותינו הק' זיעועכ"א

בזכות החונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה
נלקט ונערך ע"י זעיר דמן חברייא
אביעד נייגר הי"ו

©

כל הזכויות שמורות

כל הדא"ח שהובאו הינם נחלת הכלל

כל ההסברים על הדא"ח הינם נחלת הכלל

הסידור והעריכה אינם לשימוש הכלל

תוכן עניינים

5	חסידות זידיטשוב
5	בעל העטרת צבי
7	בעל לקוטי מהרי"א
8	צאצאי וחסידי זידיטשוב
10	חסידות קאמרנא
10	בעל היכל הברכה
17	בעל דמשק אליעזר
18	צאצאי וחסידי קאמרנא
19	חסידות ספינקא
19	האמרי יוסף
20	החקל יצחק
21	ר' הערשליה ספינקער
22	חסידות איזביצה-ראדזין ולובלין
22	חסידות איזביצה-ראדזין
29	רבי צדוק הכהן מלובלין
43	חסידות בענדר
45	חסידות גרוכוב
46	חסידות דינוב-מונקאטש
46	הבני יששכר
59	הצמח דוד
60	חסידות בלאז'וב
61	השם משלמה
63	הבאר לחי ראי
69	תלמידי בעל 'הבאר לחי ראי'
71	המנחת אלעזר
127	תלמידי 'המנחת אלעזר'
147	הבינת נבונים
148	העולת שבת
151	חסידיות אוהאל, סיגאט וסאטמר
151	הישמח משה
156	הייטב לב
163	הקדושת יו"ט
164	ויואל משה
256	תלמידי ותלמידי תלמידי 'הויואל משה'
370	גאב"ד בית אודווארי
379	גאב"ד בית מארמארש
385	גאב"ד בית קראסנא
386	הברך משה
395	ר' אהרן
396	חסידות ביאלא
402	חסידות פארציווא
403	חסידות אוסטרובה-ביאלא
404	חסידות ראדזמין
406	חסידיות קאסוב-ויזניץ
406	חסידות קאסוב
421	חסידות ויז'ניץ
424	חסידות הורדנקא
425	מצאצאי אדמו"רי שושלת ארי' דבי עילאי זיע"א

427	ר' ישעה'לה מקערעסטיר'.....
428	חסידות פאריסאוו.....
429	חסידות טולצ'ובה.....
431	חסידות סקווירה.....
432	חסידות אסטראווצע.....
435	חסידות דאראג.....
436	חסידות דז'יקוב.....
436	האמרי נועם.....
437	העטרת ישועה.....
438	'ישיבת חכמי לובלין'.....
438	אור המאיר.....
440	המשגיח ר' שימעליה זעליחובער.....
455	חסידות ליסקא.....
456	חסידות מונסטריץ'.....
459	חסידות קאלוב.....
460	חסידות פשעווארסק.....
461	חסידות אוז'רוב-חנצ'ין.....
463	חסידות סטרעטין-קנהיניטש.....
471	בעל הסולם וחסידות אשלג.....
471	'בעל הסולם'.....
478	הרב"ש.....
482	חסידות ניקלשבורג.....
483	חסידות המלאכים.....
487	חסידות סאקאלאב.....
488	חסידות קאשוי.....
494	רבי אהרן ראטה וחסידות תולדות אהרן ושומרי אמונים.....
501	חסידות תולדות אהרן.....
503	חסידות שומרי אמונים.....
505	חסידות דושינסקיא.....
509	מתלמידיו של המהרי"ץ.....
512	חסידות 'תולעת יעקב'.....
513	חסידות טאהש.....

חסידות זידיטשוב

בעל העטרת צבי

כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי **צבי הירש אייכנשטיין** זיע"א, עטרת צבי ח"א ל"ג ע"א

ענין לוי אחוי קידה קמיה דרבי (סוכה נ"ג ע"א) פרש"י אשר נופל על פניו ואינו מחזיק עצמו בשום אבר לסמוך עליו הן בהשתחואה משתטח בארץ והן בקימה ומנשק הקרקע... ורמז בזה אשר הראה [לוי] ברמז לפני רבינו הקדוש, רמז גדול לגאולה העתידה, הנאמר (ישעי' ס"ג ה') ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך וגוי' (שם מ"ח י"א) למעני אעשה, **וידוע דאברים דשכינתא הם הצדיקים, ולא תהיה הגאולה באתערותא דלתתא כי כן נשבענו בעליית רצונו ברוך הוא וברוך שמו, והמשכיל יבין.**

כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי **יוסף מאיר ווייס**¹ זיע"א, אמרי יוסף חלק ב', פרשת שמות, ד"ה ואמר, כ ע"ב

...וכי ראה את ענין ר"ל הפשוטי המון עם גאל אותם מצד אשר ראה את ענין אשר עבדו בהם המצרים בפרך ובעבודה קשה ועבדום וענו אותם וז"ש ויקד"ו וישתחוו"ו ר"ל עפ"י מ"ש רבינו בפי' בראשית מ"ה א' בסוד לוי אחוי קידה קמיה דרבי אשר נופל על פניו ואינו מחזיק עצמו בשום דבר לסמוך עליו הן בהשתחואה משתטח בארץ והן בקימה ומנשק הקרקע והנה מבואר אצלנו כו' וקידה חמש מאות אשר הוא רמז ליחוד זו"ן כו' ורמז בזה **אשר הראה ברמז לפני רבינו הקדוש רמז גדול לגאולה העתידה הנאמר בה ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך וכו' למעני למעני אעשה וידוע דאברים דשכינתא הם הצדיקים ולא תהי' הגאולה באתערותא דלתתא כי כן נשבענו בצבאות ובאילות השדה שלא לעורר האהבה עד שתחפץ בעליית רצונו ב"ה וב"ש והמשכיל יבין** עכ"ל רבינו שם וז"ש ויקדו על הפקידה ר"ל הצדיקים שבהם אשר נפקדו ע"י מעשיהם הטובים רמזו בקידה **שאין הגאולה מצד האתערותא דלתתא רק מצד רצונו ית' וכדרך הצדיקים המשפילים ומכניעים א"ע שאין במעשיהם כלום ולא גרמו במעשיהם שום גאולה** כי לא נגעו עדיין באפס קצה העבודה רק הגאולה תהא מצד רצונו ית' ואח"כ אמר וישתחוו"ו על כי ראה את ענין ר"ל ההמון עם שנפקדו מצד שראה השי"ת בענין השתחוה והודו להשי"ת על הבשורה בפשוט והודו לאל על חסדיו הטובים שגמל עמהם וכנ"ל:

כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי **יוסף מאיר ווייס** זיע"א, אמרי יוסף, פרשת וארא, ד"ה וסוד

ורמז בזה אשר הראה ברמז לפני רבינו הקדוש רמז גדול לגאולה העתידה הנאמר בה ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך וכו' למעני למעני אעשה וידוע דאברים דשכינתא הם הצדיקים **ולא תהיה הגאולה באתערותא דלתתא כי כן נשבענו בצבאות ובאילות השדה שלא לעורר האהבה עד שתחפץ בעליית רצונו ב"ה וב"ש עכ"ל רבינו** ומעתה אני השפל אומר **דמש"ה בכאן דמייירי בגאולה העתידה נכתב פדת חסר ו' כי הו' ירמז לו"ק** ששת ימי המעשה ושורש המעשה לצורך אתערותא דלתתא והגאולה העתידה לא תהי' באתערותא דלתתא כ"א למעני למעני אעשה כנ"ל.

¹ היה תלמידם של המהר"ם א"ש רבה של אונגוואר, הרב שמואל שמלקה רבה של סליש, ודודו ר' יצחק אייזיק וייס רבה של סוואליווע. מגיל צעיר דבק בתורת החסידות והיה נוסע לאדמו"ר רבי שלום רוקח מבעלז ולאדמו"ר ה"צמח צדיק" מוויזניץ. אך התקרב בעיקר לרבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א, ואף מינה אותו לאדמו"רות, רבי חיים מצאנז היה נוהג לדבר עמו בדברי קבלה למרות שהיה צעיר ממנו בשנים.

כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי **צבי הירש אייכנשטיין** זיע"א, פרי קודש הלולים, דף א' ע"א

ה' אלקי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך.
הורני ד' דרכיך אהלך באמתך.
יחד לבבי ליראה שמך.
צור לבבי חלקי אלקים קדוש אלקי יעקב.
אלהים צבאות השיבנו האר פניך ונושעה.
והצילני מכל שגיאה ופניי ומחשבה בלתי זכה וברה.
ואשתעשע באמתך באור פני מלך חיים.
תודיענו אורח חיים שובע שמחות את פניך.
כי עמך מקור חיים.

**באורך נראה אור נתיבות יושר עבודתך באמת בכלות הנפש באהבה עד שתחפץ
עלותה למקור שרש מחצבה דלא נעול בכסופא ולא נבוש ולא נכלם בזה ובבא.
יראו עינינו ותגל נפשינו אמן :**

כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי **צבי הירש אייכנשטיין** זיע"א, פרי קודש הלולים, דרוש לפסח,
דף ז' ע"ב

והנה חלק חי' דעו לכם אחיי סוד המוזכר בזוהר ויחי דף רמ"ב דאית שבעה ואית ד' ואית
תריסר וכלא חד וכו' וכדין אתקרי חי' כד"א הוא החי' ראיתי תחת אלקי ישראל ואלין
אקרון בנות ירושלים עיין וסוד הדבר דאית ז' המה עמודי עולם ז' מדות הקדושים וד'
אינון ד' רגלי המרכבה הן הנה הד' יסודין ותריסר אינון י"ב גבולי אלכסין י"ב שבטי יה
עדות לישראל וז' וד' וי"ב בגי' חי"ה ויתבאר בעז"ה במקום אחר ענין גבולי אלכסון בפי
מסעי בגבולת הארץ והי' החי' אשר ראיתי תחת אלקי ישראל **והנה שרש הדביקות**
הזה הוא לכלות הקוצים מן הכרם מה שעשה בעוד מעלו אשר מעל בקטנותו
ובכתבי האר"י ז"ל היות בחי' זו אור מקיף לכל אבר ביחוד **וסוד האור מקיף החומר הוא**
כח השמירה לבל יגיעו שום רע ר"ל ולפי ענינינו בהבנת עומק דברי האר"י ז"ל בדע"ת
הוא הדרך שדברנו להוציא החיות מן עמקי הקליפות היא החי' הלוחמת מלחמתה של
תורה סוד החכמה בתחבולת יעשה מלחמה הוא המת' בעלי' ממיתה לעוברי רצונו
ומוציאתה בלעם מפיהם חיל בלע והוא השרש דביקות בחכמה עלאה **שיהי' החיים חיים**
ולא יגורך רע ולהשגיח בעין ד' אל יריאיו בכל אברי ליחל לחסדו הגדול והוא סוד הד'
חיות במרכבה שרשם חי' כנזכר בשם הזוהר הקדוש ואשר הכח בידה להמית ולהחיות
במחשבה אתברירו סוד הבירור טוב מן הרע לכלות הרע ביד רמה בספר מלחמות ד' והוא
כח עצם הימין עליון חי' כשמה כן הוא הרצון הטוב בקבלת ההתעלות בכל אבר יסרנו ד'
אך במשפט וכו' לעשות רצון קונו עשה רצונך וכו' **ובזה חיי' חיים** והבן מעצמך ע"פ
ספרים הקדושים וכאשר יבואר בעז"ה במקום אחר אמנם בכאן נאמר כי הסתכל
במפלתן של רשעים ואמר שירה כי כח הטוב בהעלותו מן חלק הרע בהכרח נופל הרע וע"ז
אמרה ברורי' חטאים כתיב ולא חוטאים כי לחטאים בהם חלק הטוב יותר ומשם יונקים
הרשעים וכאשר יתמו חטאים בודאי ממילא נופל הרע וכאשר שמעתי ממורי הקדוש
מוהר"י מלובלין הקב"ה מאריך אף וגבה דילי רצונו שמגבי' חלק הטוב לעצמו ממילא
נופל מרע דנוקבא דתה"ר עכ"ד ושפתים ישק :

בעל לקוטי מהרי"א

כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי **יצחק אייזיק ב"ר צבי הירש אייכנשטיין**² זיע"א, לקוטי מהרי"א על מדרש רבה, שה"ש, פ"ב, אות יח

השבעתי אתכם בנות ירושלים במה השביעין ר"א אומר השביעין בשמים ובארץ כו', רצ"ל בסוד זו"נ מרומז בשמים ובארץ. וסוד איהו בנצח ואיהי בהוד כנודע ונ"ה נק' צבאות מעלה ומטה כמבואר בכוונת הנענועים ועיין בשער השמות פ"ג וסוד או באילות השדה זו חית השדה כד"א כי עם אבני השדה בריתך וחית השדה השלמה לך סודו מבואר בזהר בשלח דף מ"ו בפסוק למנצח על אילת השחר וגו' ובהר פנחס רמ"ט ר' אבא פתח כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלהים כו' כתיב הכא איל וכתוב התם אילת כו' ועיין ברבינו בזהר בשלח שם בסוד לאה ורחל גן עליון וגן תחתון עי"ש באורך ותבין כאן ובסוד חקל תפוחין קדישין בזהר חיי שרה קכ"ב ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד עי"ש בסוד שם ב"ן רוחא קדמאה מספר בכ"ל מלך דא קב"ה רזא דז"א ובינה נק' מלך וסוד החכמה מלך עליון כנודע וז"ס של לאה ורחל או באילות השדה כי עם אבני השדה בריתך שם ב"ן וא' מאיר בו רומז אב"ן ויסוד זו"נ סוד בריתך וחית השדה השלמה לך ברזא דשמה שלים והמוחין דזו"נ מלובשים בנה"י דאז"א כנודע וז"ס ר' חנינא כו' אמר משביעין באבות ובאמהות בצבאות אלו אבות כו' או באילות השדה אלו השבטים כו' מובן מעצמו בסוד עולם הבריאה כמבואר בזהר ויחי דף רמ"א ובפרס בזהר ויצא קנ"ה א'. ודורש עוד ריב"ס אמר השביעין במילה בצבאות בצבא שיש בה אות מובן סודו אות ברית קודש יסוד אבא ביסוד ז"א לאחר כריתת הערלה כידוע, ודורש המדרש באורך עד אם תעירו כו' את האהבה אהבה שאהב יצחק כו' רומז לבירור העלמות הקדושה להעלות מ"נ וה"ס עד שתחפץ עד שנעשה חפצו של זקן. ר' ברכיה אמר אהבה שאהב הקב"ה לישראל שנאמר אהבתי אתכם אמר ה' **סודו ברצון עליון עת הגאולה דייקא עד שתחפץ מלכות שלמעלה כו' מובן מעצמו כל הדרוש להמתקת דינין:**

² כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי **יצחק אייזיק אייכנשטיין** זיע"א - רבי יצחק אייזיק התנהג באדמו"רות אך סירב לשבת באופן רשמי על כיסא האדמו"רות עד כ"ז באלול תרט"ו, יום פטירתו של האדמו"ר רבי **שלום רוקח ה"ש** **שלום** "מבעלזא" זיע"א, בו נעשה אדמו"ר באופן רשמי. **נחשב לממשיכו הגדול של דודו רבי צבי הירש**. בזמנו נהרו לזידיטשוב המוני חסידים מכל רחבי מזרח אירופה, בהם מגדולי הרבנים והאדמו"רים, כבעל ה"דברי חיים" מצאנז רבי יהושע רוקח מבלז ובעל "ייטב לב" זיעו"כ"א. חיבר את הספר "ליקוטי מהרי"א". נפטר בט' בסיוון תרל"ב.

צאצאי וחסידים זידיטשוב

רבי ישכר בעריש ב"ר אלכסנדר סנדר אייכנשטיין³ זיע"א, מלבוש לשבת ויום טוב⁴,

שם פ' ס"ה ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהי מנוח לכף רגליך ונתן ד' לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש, ויש לרמז בזה הפסוק עפ"י מאמר התקונים תיקון כ"ה המתחיל קס סבא תניינא וז"ל כד דפיקו אתקצר וגלותא אתקצר הוא מטה כלפי גבורה בד' רברבי ומותנא קא אחזי למשיח ושבתין ובג"ד אומיאה ההוא חולה בגלותא לישראל
אם תעירו ואם תעוררו דלא יהא במהירו אלא עד שתחפץ ואם דפיקו אתארך הא מטה כלפי חסד ועם כל דא מרעה בגלותא אתארך **הרי לך ממאמר זה שאריכות הגלות היא לטוב** וז"ל הכסא מלך שם אות פ' מכל האמור בדברי הסבא קדישא יצא לנו טעם מספיק לאורך גלותינו שבדאי נוכה החוב באריכות הגלות ולא ימות משיח ולא יהי אז צרות וחסד גדול עשתה לנו השכינה הסובלת צערה וחליי בעבור בניי לפוטרים מחבלי משיח וכו' עיי"ש ודברים הללו נוכל להעמיק כאן בפ' ובגוים ההם לא תרגיע לשון מהירות ורגיע ר"ל שלא תהי' הגאולה במהירות כי זה לא טוב כנ"ל מהתקונים ולא יהי מנוח לכף רגלך רומז כמו שפרש"י ז"ל לעיל בפרשת דברים כי לא אתן לכם מארצכם עד מדרך כף רגל עד שיבוא יום דריסת כף רגל על הר הזיתים שנאמר ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים ורגליו רומז על הכנ"י ועל משיח וזה לא יהי מנוח לכ"ף רגל"ך שהם סובלים צער וצרות ישראל בגלות ואין להם מנוחה עד שתבוא הגאולה בב"א ואמר הכתוב ונתן ד' לך שם ל"ב רגז וכליון עיניי"ם ודאבון נפ"ש חשב שלשה דברים כאן נגד נשמה, רוח, נפש, כי משכן הנשמה הוא במוח וזה רומז במה שאמר וכליון עיניי"ם כטעם חכמי העדה עיני העדה ומשכן הרוח הוא בלב וזה ול"ב רג"ז ומשכן הנפש הוא, בכבד וזהו ודאבון נפש ורמז בזה הכתוב שמחמת כובד הגלות קשה לאדם לקנות לו נר"נ רק ע"י עבודה רבה והנה רמזנו כל הנ"ל בפסוק זה **שלא יפול לב האדם הרואה שעברו כמה זמנים ועדיין לא נושעו כי בודאי הכל לטובה מאתו ית'**

רבי שמעון בצלאל ב"ר מאיר צבי ניימאן⁵ הי"ד זיע"א, פנינים יקרים מהדורא קמא⁶, פרשת שמות, טו ע"ב

בפסוק ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי כו' ואמרתי אליהם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו כו' ויאמר אלקים אל משה אהי אשר אהי כו' כה תאמר לבני ישראל ה' אלקי אברהם אלקי יצחק אלקי יעקב שלחני אליכם וקשה למשה ה' כולל האבות ביחוד והשי"ת אמר לו כל אחד בפני עצמו ובעיר דוד דף ל"ה בשם הגאון ר' יעקב ז"ל מפוזנא דאיתא בב"מ בהשוכר את הפועלים דא"ל רבי לאל"י מ"ט לא אתי מר א"ל אדאוקמת' לאברהם ומשי ידי' וכן ליצחק וכן ליעקב א"ל אמאי לא אקימתא בהדי הדדי א"ל כי היכא דלא יתקפו ברחמי ומייתי משיחא בלא זמני ואיתא במס' ברכות בשעה שא"ל הקב"ה אהי אשר אהי בגלות זה ואהי בגלות ד' מלכיות א"ל משה די לצרה בשעתה מיד ויאמר ד' אהי שלחני אליכם וקי' מתחילה מה קסבר אלא דמתחילה כששמע הקב"ה ממשא אס אומר לבנ"י אלקי אבותיכם שלחני אליכם ממילא כשכולל משה זכות האבות בכלל בפעם אחד א"כ זכותם גורם שיצאו קודם זמנם לפיכך אמר הקב"ה אהי עמם בגלות זה ואהי עמם בגליות אחרות מאחר שיצאו שלא בזמנם א"כ בהכרח שיהיו בשאר גליות להשלים הזמן ואח"כ כשאמר משה

³ רבי ישכר בעריש ב"ר אלכסנדר סנדר אייכנשטיין זיע"א – שימש כאבד"ק ווערצקי יע"א, בנו ותלמידו של כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי יצחק אייזיק ב"ר ישכר בעריש אייכנשטיין זיע"א.

⁴ מונקטאש, ה'תרפ"ז

⁵ רבי שמעון בצלאל ב"ר מאיר צבי ניימאן זיע"א – נולד בשנת ה'תר"כ, נכדו של רבי ישראל ניימאן זיע"א (בעה"מ מחנה ישראל וגבורי ישראל), חתנו של כ"ק האדמו"ר (השלישי) מזידיטשוב, רבי יצחק אייזיק אייכנשטיין זיע"א, שימש בקודש בק"ק טארנא, חיבר את הספה"קים: ילקוט הרועים (פשעמישל, ה'תרנ"ז); פנינים יקרים (פודגורזה, ה'תר"ס); משיב נפש (מונקאטש, ה'תרס"ו); אבל משה (קראקא, ה'תר"פ); פנינים יקרים (ווארשא, ה'תרפ"ד); פנינים יקרים החדש (קראקא בילגורייא, ה'תרפ"ה); פנינים יקרים (בודאפעסט, ה'תש"א);

נפטר בשנת ה'תש"ב

⁶ וורשא ה'תרפ"ד

רבשי"ע די לצרה בשעתה וצוהו השי"ת לאמור רק אהי' שלחני אליכם ולא גילה להם די מלכיות **כדי שיסברו שיהי' גאולה שלימה ולא יצאו קודם זמנם** לפיכך הוצרך הקב"ה לאמר אלקי אברהם אלקי יצחק כר כל אחד לבדו כדי שלא ירגישו שיצאו לפני הזמן ע"ש:

רבי שמעון בצלאל ב"ר מאיר צבי ניימאן הי"ד זיע"א, פנינים יקרים מהדורא בתרא⁷, פרשת בא, י' ע"א

בתוס' פסחים (דף ד') הקשו אמאי לא עלה ר' יהודא בן בתירא לא"י לעשות הפסח ותי' שלא היה לו קרקע דפטור מפסח כמו ברא"י ובקו' המפוי' דאיך משכח"ל שיהי' ישראל אין לו חלק בקרקע א"י. ותי' הגר"א עפימ"ש בסנהדרין (דצ"ב) ריה"ג אומר מתים שהחי' יחזקאל עלו לא"י ונשאו נשים והולידו בנים ובנות עמד ר' יהודא בן בתירא על רגליו ואמר אני מבני בניהם ואי' שם מאן נינהו מתים שהחי' יחזקאל אלו בני אפרים שמנו לקץ וטעו וכיון דליוצאי מצרים נתחלקה הארץ וא"כ בני אפרים שיצאו קודם שפקד עליהם ה' להוציאם א"כ לא הי' נחשבים בכלל יוצאי מצרים ולא היה להם חלק בארץ ונמצא דר' יהודא בן בתירא שהי' מבני בניהם לא היה לו חלק ונחלה בארץ:

⁷ קראקא, ה'תרפ"ה

חסידות קאמרנא

בעל היכל הברכה

אוצר החיים

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין⁸ זיע"א, אוצר החיים חלק שלישי, למה השמיט הרמב"ם מצות מונים אחרים, רמב"ן מצות עשה ד', עמ' קמו⁹

ומצוה כזאת (ר"ל מצות כיבוש הארץ שכתב הרמב"ן שהיה לו להרמב"ם למנותו) לא יבוא למניין באין פנים. ואסור לנו לעשות שום מלחמה וכיבוש אם לא על פי הנביא, ומצוה התלויה בנבואה לא יבוא למניין. אלא שכל פסוקים האלה הם לשעתן לזמן יהושע¹⁰, שהנביא צוה להם על פי השם ב"ה שילכו למלחמה ויכבשו את הארץ והבטיח אותם שיצליחו בכל מעשיהם וכל זה לזמן יהושע, ואדרבה אנו מושבעין שלא ימרדו במלכיות, אלא נקבל באהבה עד בוא יבוא משיח צדקנו, וזה לא יהיה בדרך הטבע אלא בכמה אותות ומופתים משונים ונפלאות. וזה לא יבוא במנין המצות, כי המצות נתנו לבשר ודם ולא לנביאים המשנים הטבע, אלא לכל ישראל בשוה וכן הסכימו התוספות¹¹:

כ"ק האדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שו"ת מנחת אלעזר, חלק ה', סי' י"ב¹²

ועיין באוצר החיים על המצות (לחז"ל הקדוש זי"ע¹³) במ"ע לרשת את ארץ ישראל וז"ל, בענין ישיבת ארץ ישראל, שלא יבא למנין שום מצוה אלא מה שיש כח ביד אנושי לקיים, אבל מצוה שצריך עזר אלקי ונבואה לא יבא למנין. ולא מצינו מצוה שיהי' אדם נביא בעל רוח הקודש וכו' ואיך יצוה לנו ה"א ב"ה מצוה שאין בידינו לקיים אותה וכו', וכן בכל המלחמות, ומצוה כזאת לא יבוא למנין באין פנים, ואסור לנו לעשות שום מלחמה וכיבוש אם לא עפ"י הנביא, ומצוה התלויה בנבואה לא יבוא למנין וכו'. ואדרב' אנו מושבעין שלא ימרדו במלכיות אלא נקבל באהבה עד בוא יבוא משיח צדקינו וזה לא יהי' בדרך הטבע אלא בכמה אותות ומופתים משונים ונפלאים וכו' עכ"ל. וזהו מתאים עם הרבה מדברינו לעיל, דל"ש לומר כדברי הרב אבני נזר ז"ל שיהי' מצוה לעבוד עבודת אדמה בארץ ישראל ושנרויח שיעשה פירות, וז"ש אין מקיים המצוה, והלא זה אין בידינו להכריח ח"ו את המנהיג ובורא ית"ש וכן כיוצא מ"ש שם דברים מתמיהים (במחכתה"ג).

⁸ כ"ה בשבט ה'תקס"ו - י' באייר ה'תרל"ד

⁹ הוצאה חמישית, ירושלים, ה'תשמ"ה

¹⁰ דעת המגילת אסתר

¹¹ תוספות דרבנו חיים, מס' כתובות, דף קיא ע"ב

¹² כמו"כ מובא בספח"ק תקון עולם, לרבי משה גולדשטיין זיע"א, אות צד', עמ' קכח-קמ (שם מופיע שהתשובה הנ"ל היא בכת"י ושהיא אמורה להיות סימן ט"ז. כמו"כ בעמ' קלט', כותב בהקדמתו לתשובתו של כ"ק האדמו"ר תשובה ארוכה, מסיק להלכה, עורך מערכה, בשפה ברורה, פלפול וסברא, כשיט' הפוסקי' ראשונים, וגם אחרונים, דישו' א"י אינו נוהג באלו הזמנים, כי אם בביאת צדיק שומר אמונים.

מכ"ק רבינו הגדול הגה"ק שר התורה אור עולי אוצר חיים מן האבדפ"ק שליט"א בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר. אות חיים ושלום. נימוקי או"ח. דברי תורה, חמשה מאמרות, עולת תמיד, ודרכי תשובה על ה' מקואות.

¹³ כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, בעל היכל הברכה זיע"א

היכל הברכה

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין זיע"א, היכל הברכה, פרשת חיי שרה, דף קמא ע"ב, ד"ה ובאמת

ובאמת כל הפרשה של נשואי יצחק עם רבקה מרמזת על גאולי עתידה שיהיה הנהגה בגבורת יצחק ויהיה כל היחודים בבחינות עטרת בעלה והלויים יהיה כהנים ואז לא יהיה חלק לרשעים ביחוד הזה וזהו לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אותן שהיו נכנעין ליצרם הרע אין להם חלק ביחוד הזה כי אל ארצי חסר אם כי אין כאן ספק וקליפות נגה כי בודאי אל ארצי ואל מולדתי תלך ארצי ארץ החיים מולדתי ישראל עם הקודש המולדין רצון ואור בכל עת והעבד המשכיל שואל 'אולי לא תאבה האשה' דהיינו שעדיין לא הגיע עת רצון וגאולה שיהיה היחוד הקדוש הזה, 'ההשב אשיב את בנך אל הארץ' דהיינו שיהיה הנהגה ויחוד אף בגלות בגבורת יצחק מדת הדין הקשה, ואז יהיה דוחקא בתר דוחקא ויסורים מרורים, ואז על ידו יהיה הגאולה ולא יצטרך אריכות הגלות כל כך, כי כשיהיה דוחקא בתר דוחקא ממחר פורקנא, כי כשיתרבו הצרות יתרככו הלבבות ויעשו תשובה, וזהו שאלת העבד הנאמן שיתנהג גם עולם הזה על ידי מדת הדין הקשה ואז יבוא קץ משיח במהרה. ויאמר אליו אב הרחמן 'השמר לך פן תשב את בני שמה', חלילה חלילה שיהיה הגאולה על ידי מדת הדין הקשה, כי עולם הזה צריכים לחסדים ולהנהגות החסדים, וזהו הבקשה 'ה' אלהי השמים הוא ישלח מלאכו אליהו הנביא, וישונו ישראל בתשובה, ואז יהיה הגאולה והיחוד במדת יצחק, 'ואם לא תאבה האשה', שעדיין לא נתברר המ"ן והתשוקה לאל אמת באמת, אז 'ונקית' האי עבד הנאמן תנקה עצמך וכו', 'רק את בני המיעוט והקטנות לא תשב שמה

ובמסורה דין לא תשב את הנהגות מדת הדין הקשה לישראל בגלות תשב אנוש עד דכ"א כשישראל יעשו תשובה עד אלף כ"ד במספר ימיו פשוט"ל לקב"ל שב"ם כטעם אתרו"ג ערב"ה לולב הדס במספר השנה דהיינו שישונו בתשובה באמת על ידי הנהגות חסדים ואהבה, ואז בעבור דוד אל תשב פני משיחך ועתה קומה ה' אלקים לנוחך אתה וארון עוזך כהניך ה' אלקים ילבשו תשובה וחסידיך ישמחו בטוב ה' אלקים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך דהיינו שיהיה הגאולה בבחינת חסד, חסדי דוד הנאמנים ופני משיח יאיר כאור שבעת הימים ואז יהיה הנהגה של ה' אלקים כטעם ה' הוא האלקים שאנו אומרים ביוה"כ והבן זה :

רבי יצחק מאיר מורגנשטרן שליט"א, ים החכמה, קדושה משולשת, עמ' תקפא

והנה כדעת רביה"ק והרה"ק מראפשיץ כן סבירא ליה נמי להגה"ק
מקאמרנא, וכמבואר בספרו הקדוש היכל הברכה סוף פרשת חיי שרה...

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי **יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין** זיע"א, היכל הברכה, פ' וישב, פרק לח פסוק טז

ותאמר מה תתן לי כי תבוא מלא אלי בעת ההוא המעותד ובאמת בקשה על בחינות מ"ה שהוא אדם ואדם מכתם אופיר סימנא דאדם הוא משיח ויאמר אנכי אשלח כמבואר בזוהר שיהיה ביטול הדינים והקליפות לעתיד ולא ישלוט יצה"ר בעולם ותאמר אם תתן ערבון איזה מיתוק שיהיה יכולת להמתיק הדינים עד שלחך לגמרי עכ"פ יהיה כח למתקם וסוד ערבון עו"ר ב"ן כנודע מסוד אור מים רקיע מוח דם בשר ע"ב ס"ג מ"ה ועור הוא שם ב"ן הממתיק כתנת עור לכתנת אור על ידי מאה ברכות כנודע וזה עד הוא במאריך אף **כנודע מאריכות הגלות** עד אבדך **שתהיה בעיני עצמך שפל כל כך ואבוד לגמרי ובלב שמח אז יתבטלו כל הרודפין והמצירים** כי הם אינם רודפים אלא עד אבדך בעיני עצמן עיין רש"י ז"ל עד רדתה של הקליפות שירדו מעצמם וזהו בשבת **וזהו עד שלחך עד רדתה**¹⁴ מעצמן כל זה אינו אלא עד אבדך ואז כשתבא למדריגה זאת יתבטלו כל המקטריגים והיצר הוא בטל והקב"ה אומר אנכי עד שובך¹⁵ בתשובה שלימה ואשמתינו גדלה עד לשמים¹⁶ מכף רגלך ועד קדקדך¹⁷ מכף רגלו ועד קדקדו מכות ויסורים ואנכי אשב **עד שובך**¹⁸ **בתשובה וזהו תלת עד שתחפץ מנפש רוח ונשמה כלם חפצים ודבוקים בך :**

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי **יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין** זיע"א, היכל הברכה, פ' וישב, פרק מט פסוק ד

תבא חסר ואז כי נפשי כתיב וכל סיטרא דנוקבא אין שם ואז כמבואר בזוהר וכן אשר תבא בהם משפטים בסוד את אימתי אשלח בסוד נפילות אפים להעלות הנשמות מעמקי הקליפות וזהו את העם אשר תבא בהם ואל המקדש לא תבא דיולדת תזריע **גם אתה לא תבא דמשה ואתחנן כי הטעם שלא יכול משה ליכנוס לארץ מגודל מעלתו** עיין בלק"ת בהעלותך כי אין בא"י עץ החיים ולכן לא יכול משה ליכנוס שם וזהו **הבא שם חסר כי אם תכנוס לשם יסתלק ממך מדריגות ואז עץ החיים** והוא ענין פלאי כי תבא בקמת רעך תבא בכרם רעך כל אלו סיטרא דעץ הדעת ואין שם ואז ונתבאר בספרי אוצה"ח על המצות ויתבאר במקומו יותר וכן לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו וכן כי הבא דאשימה עלי מלך נסתלק הואו כי האי ואמרת אשימה מלכות שאול מעולם השבירה ומלכות דוד מעץ החיים כמבואר בדברי מרן על שני **עצים לאחדים בידך ואלו לא דחקו השעה היה דוד מלך משיח אמיתי ולא היה עוד גלות ולזה בא העצה במי שכל דרכיו מיושרים ועצות טובות כי תבא בלא ואז** אזי תאמר אשימה עלי מלך ככל הגוים שמלכו וכשכלו שאול מרחובת הנהר עיין בדברי מרן בלק"ת ענין שאול ושאול מרחובת הנהר והבן וימת וימלך וימת וימלך דמלכי אדום ולזה אני מזהיר אותך שלא תאמר כך אלא שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו בואו שלו וסוד תשים עליך מלך בסוד י"פ מ"ה ב"ן עולם התיקון והבן ולזה לא תאמר אתה כלל אלא תמתין עד שיבחר ה' אלהיך בו ולא אתה ואלו דרשו

¹⁴ דורש המסורה, וראה בחומש היכל הברכה, דברי קדשו של רבי **יעקב בן חיים** זיע"א, מסורה גדולה, בראשית, פרק לח פס' יז

עד י"א פסוקים מאריך עד ומלה חדא בס"פ וס"י עד שלחך. עד עברך. עד רדת' עד שובך ואשמתינו גדלה עד לשמים. עד היותם. ועד קדקדך עד קדקדו. עד שתחפץ. עד שתחפץ. עד שתחפץ :

וכן את דברי קדשו של רבי **אורי שרגא פיביש בן שלמה זלמן** זיע"א, מנורת שלמה, בראשית, פרק לח פסוק יז

אשלח ט' וס"י וכו'. עד י"א פסוקים מאריך עד ר"ל שתיבת עד במרכא ומלה חדא בס"פ וס"י עד שלחך דין. עד עברך צ"ל אבדך והוא ורדפוך עד אבדך פ' תבוא. עד רדתה פ' שופטים. אנכי אשב עד שובך (שופטים וי"ו י"ח) ואשמתינו גדלה עד אשר לשמים (עזרא ט' וי"ו) במחנה עד חיותם (יהושע ה' ח') מכף רגלך ועד קדקדך פ' תבוא מכף רגלו ועד קדקדו (איוב ב' ז') **ותלתא עד שתחפץ בש"ה :**

¹⁵ ע"י בהערה הקודמת

¹⁶ ע"י בהערה הקודמת

¹⁷ ע"י בהערה הקודמת

¹⁸ ע"י בהערה הקודמת

ישראל הפסוק זה והיה מקיימין לא היה עוד גלות בעולם וכן בכתובות התורה בשבעים לשון כדי שלא יצטרכו לגלות בין שבעים אומות אם לא יחטאו אזי במקומן יבררו החיות והטוב מכל האומות וימשיכו הטוב אצלם כתיב למען אשר תבא אל הארץ שתוכל לירד בסוד נפילות אפים ולהעלות החי' ולכן אין שם ואו.

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין זיע"א, היכל הברכה, פרשת שמות, פרק ג' פס' יט

להלך חסר ואו הוא סיטרא דמותא עץ הדעת בדרשות חז"ל ועדיין לא הגיע זמן הגאולה כללית שיהיה בלע המות לנצח חיים ולזה לא יתן אתכם מלך מצרים להלך נגד החיים כי בודאי אם היה הגאולה בזמנה לא היה פוצה פה ומצפצף כידוע:

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין זיע"א, היכל הברכה, פ' שמות, פרק ו' פס' א'

להלך חסר ארבע דין דעדיין היה הליכה מסיטרא דמותא להלך נגד החיים וכן 'להלך' דבלעם הלך למיתה 'להלך' אל אל במשפט' כטעם ולא ביד חזקה סוד משה כמבואר בדברי מרן ג"פ חזק הוא משה דהיינו אף שלא הגיד זמן הגאולה יעלו בכח יד חזקה של משה:

דהיינו שהאפשרות היחידה לצאת מהגלות בחינת 'אחישנה' היא ע"י בחינת משה, כדאיתא באור החיים הק', פ' ריש פ' תצוה, פרק כז פס' כ

ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (בראשית ח') כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה

זוהר חי

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי **יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין** זיע"א,
זוהר חי, ח"ג, אחרי, דף נז ע"א

... ומזהיר לאהרן ואל יבא בכל עת כמו שעשו בניו שרצו לקרב לקדושי כל י"ד עתות דנגה
ימי רבה להחזירם לקדושה ולא עלתה בידם **שלא בזמנו היה** ונאחז בהם הרע אש
מתלקחת אש זרה כי כשאש מתלקחת אש זרה נאחז בנגה נעשית כולו רע כמבואר שק"נ
ולא יטעה לחברא עת אחרא לקליפות נגה כי א"א להחזירה לקדושה לגמרי עד ביאות
משיח שאז יתבטל הרע בלע המות לנצח ובני אהרן אלו היו נשואי נשים והיה נמלכו
במשה ואהרן ואחיהם היה עת רצון שיתבטל הרע לגמרי ומבאר והולך כלומר אע"ג
דיחזי עדן דאתמסר בידא אחרא קליפות נגה לאתנהגא עלמא בטיקלא כידוע ויתמסר
בידוי לייחד ביה להחזיר נגה אל הקדושה לקרבא ליה לקדושה שכן דרך כל הצדיקים
להחזיר נגה אל הקדושה כמבואר שק"נ בענין משה רבינו שתיקן את נגה דבתיה לגמרי
והכל חזר אל הקדושה...

ובגיני כן אל יסמוך על זה לייחד כללות נגה להחזיר לקדושה **ויבוא משיח בלא זמנו**
זה לא יעשה ואל יבא בכל מיני עת אל הקדש להחזיר הכל אל הקדושה אע"פ שנגה שלו
כבר החזיר וקדוש יאמר לו אל יסמוך על זה לעשות יחוד זה בכללות כל העולם בלא
זמניה אבל בזאת השכינה נקודת ציון שלה ב"פ צדיק צדיק עייל במ"ד צדיק נפיק במ"נ
ומתברר לאט לאט בכל יום כפי יומו **אבל אל ידחוק השעה** אבל בזאת נקודת ציון
שיש בה כל כ"ב אותיות זכרים משפיעים בסוד צדיק בנימין זכר משפיע אור חוזר
לתפארת והוא זאת שכבר נתברר לתכלית הטוב ועל ידו נתבררין בכל יום כל מיני
בירורין...

זר זהב על שלחן הטהור

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי **יצחק יהודה יחיאל סאפרין** זיע"א, זר זהב, סימן קנו, ס"ק ג
מכלל אמונה ודבר אמת [הוא ש]יאמר בפעם הראשון סוף דעתו, הן במשא ומתן הן
במקח וממכר, **ולא ירגיל עצמו להיות פאליטיק חלילה, כי זה מקור השקר:**

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי יצחק יהודה יחיאל סאפרין זיע"א, נוצר חסד, פרק ג' משנה יז

יש 'דרך ארץ פלשתים' (שמות יג, יז) **ליצני הדור, שגם להם [יש] מדות אנושיות וקורין [אותו] 'פאליטיק', והוא מקור השקר לבטל התורה**, שכל [מקום] שיש מדות טובות ואהבה בין אחים ואין בהם תורה הוא 'דרך ארץ פלשתים', **מקור השקר שהסיטרא אחרא מקשר את לבבם לבטל מתורה, והסימן [הוא] שאינם אוהבים אלא את מי שהולך בדרכם והוא מן חבורתם, וזה שקר מוחלט, כי תיקון המדות [הוא] הכנעה וביטול ואהבת כל ישראל בלב ובנפש...**

נתיב מצותיך

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין זיע"א, נתיב מצותיך, נתיב התורה שביל א' אות ג'

ואם תרצה אחי לידע כמה גדול ויקר ענין הכנעה, צא ולמד מצדקיהו המלך, שאמר לו ירמיה הנביא מפי הקב"ה (ירמיה לח יז-כא) "כה אמר ה' אלקי צבקות אלקי ישראל אם יצא תצא אל שרי מלך בבל וחיתה נפשך והעיר הזאת לא תשרף באש וחיתה אתה וביתך, ואם לא תצא אל שרי מלך בבל, ונתנה העיר הזאת ביד הכשדים ושרפוה באש, ואתה לא תמלט מידם וגוי שמע נא וגוי וייטב לך ותחי נפשך", **והוא דבר מתמיה, אם נגזר על בית המקדש שיחרב, ועל אלפים ורבבות מישראל ועל בני צדקיהו שיהרגו, היאך יתבטל גזר דין, במה שיצא צדקיהו לשרי מלך בבל, אלא שהכנעה אחת מכפרת ומבטלת כל גזירות רעות ומלך ישראל הוא לב של כל ישראל, והרי נכנע לבם של כל ישראל, כמו שניבא ישעיהו (ישעיה ו י) "השמן לב העם הזה", וקאי על מנשה מלך יהודה, אותיות "השמן", ובזה תבין ענין הכנעה, כמה הוא מפלאי פלאות.**

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין זיע"א, נתיב מצוותיך, נתיב התורה, שביל א' אות כ"ח

ואילו הי' צדקיהו הצדיק מקבל הכנעה לפני נבוכדנצר שחיק טמיה, לא נחרבה בית תפארתנו ולא גלינו מארצינו, הכלל הכנעת אמת מבטלת כל הגזירות רעות והיסורין ושקול כנגד כולם.

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי **יצחק אייזיק יהודה יחיאל ב"ר אלכסנדר סנדר סאפרין** זיע"א, נתיב מצוותיך, נתיב אמונה, שביל ראשון, אות ט'

ורבנו הקדוש אור החיים הקדוש אמר עליו מרן הבעש"ט: שנשמתו מרוח דוד של אצילות, ובכל לילה שמע תורה מפי הקדוש ברוך הוא. ורוב קדושתו אי אפשר לכתוב. והיה מיורדי המרכבה, וגילוי נשמות, ומדרגת רוח הקודש אמת. **ומרן הקדוש היה נפש דוד דאצילות, והיה רוצה שיתקשרו ביחד נפש ורוח - ויתגלה הנשמה וחיה דאצילות, ויהיה הגאולה אמיתית.** ושאל אותו על ידי גיסו הקדוש רבי גרשון מקיטוב אם יהיה יכולת שישע לירושלים ויתראה עם הקדוש פנים בפנים? והשיב: שיכתוב לו שיעיין בעת שרואה את צלם דמות תבניתו בעולמות עליונים, אם הוא רואה את כל אבריו ודיוקנו אם לא? **והשיב מרן הקדוש: שאינו רואה את עקביו. ואמר הקדוש: שלא יטריח את עצמו כי לחינם יהיה טרחתו.** ומרן לא השיג את האיגרת הזו, ומסר נפשו, ונסע. **אף שאמרו לו מן השמים שלא יסע** - מסר נפשו ונסע בימי החורף.

ובחג הפסח היה בעיר סטאמבול, ושם עשה נוראות ונפלאות עד שנשמע בבית הקיסר, והיה מה שהיה, והוצרך לברוח בספינה.

ואמרו לו השמים שיחזור, ולא רצה, ולקחו ממנו כל המדריגות, אף תורתו ותפלתו, **שלא ידע לומר בתוך הסידור, שלא הבין האותיות, ואמר מה בכך אסע עם הארץ ובור אל הצדיק אור החיים לארץ הקדושה,** וקיבל הכל, עד שנשברה ההספינה, ובתו הצדקת אדל טבעה בים, וצעקה אבי הרחמן היכן אתה [שאין] אתה רואה בצרתי, ומרוב צערו וצרתו, וגם שנסתלקו מנו המדריגות וכל הקדושה, בא אליו הס"מ ימ"ש, ואמר לו מה שאמר, וכשראה צרתו, צרה גדולה שבא נפשו עד שאול, אמר שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, רבון העולמים אני חוזר לביתי.

ותכף בא אליו רבו אחיה השילוני הנביא, והראה לו היכן היה, וברגע הביאו בחזרה לסטאמבול, ומשם נסע תיכף לביתו.

בעל דמשק אליעזר

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי אליעזר צבי ב"ר יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין זיע"א,
דמשק אליעזר על הזוה"ק, פרי אחר, דף נו ע"ב

בההוא זאת, שהוא מלכות, "דעד" כאן לאו ברשותייהו קיימא אלא ברשותא דאבוהון,
נצ"ח שהוא נד"ב והו"ד שהוא אביהו"א אזי נו"ה הם ברשות של אבוהון כי נצ"ח. הוא
ענף החס"ד והו"ד הוא ענף גבורה ומהם יונקין נצ"ח מחס"ד והו"ד מגבורה לזה קיימא
נו"ה ברשות של חו"ג הנקראים אבות אברהם ויצחק ואחר נצ"ח והו"ד היא יסוד צדיק
והי' בעת ההוא רק אבר מת וזהו אחרי מות שני בני אהרן הי' יסוד צדיק בבחינת אבר
מת ולא הי' ראוי אז לבוא לידי יחוד כלל והם **הכריחו אפילו אז לבוא לידי יחוד**
שזהו בקרבנם בהכרח אבר מת לפני ה' מלכות וימותו שני יסודות שהוא
פגם גדול לפניהם לזה וימותו, "דאינון" דחקו שעתא. שלא בזמנא.

וכלא הוא, עיקר החטא שלהם, "בהקריבם" אש זרה, אשר לא צוה, וחיבור הי'. "ערעית".
פגעתי בהר אחד, "בחד" טינרא, סלע אחד מהר הזה.

כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי אליעזר צבי ב"ר יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין זיע"א,
אור עינים ח"א¹⁹, אות ד', דף נה ע"ב

דוחק את השעה וכל הדוחק את השעה [מתיגע להעשיר ולהתגדל ורואה שאינו מצליח
ואעפ"כ חוזר והולך למרחקים ומכניס עצמו לגבוהות] שעת דוחקתו וכל הנדחה מפני
השעה שעה עומדת לו [לאחר זמן עתידה לעמוד לו שעה מוצלחת]. עירובין ד"ג ע"ב
ורש"י שם:

אגרת קודש²⁰ מאת כ"ק האדמו"ר מקאמרנא, רבי אליעזר צבי ב"ר יצחק אייזיק יהודה יחיאל
סאפרין זיע"א

...בעוה"ר נעשה ישראל כעפר ממש לדוש, כי קמו פושעים וכופרים וקראו עצרת להתיעץ
ליסד מלוכה ח"ו ולדחוק את הקץ.

¹⁹ מתוך הכריכה הפנימית:

ספר אור עינים אור ראשון של שבעת ימי השבוע אשר קיבץ וחיבר איש יהודי אליעזר צבי סאפרין נ"י
בהרב הקדוש מכאן ה' כבוד קדושת שמו תפארת לכל ישראל בספרים הקדושים שלו היינו עשיריית
האיפ"ה על ת"כ פנ"י זק"ן על ירושלמי ומס' שקלים ומעשה ארג ועצי עדן על משניות "נוצר" חסד על
אבות "אוצר" החיים "והיכל" הברכה על תורה וכן "שלחן" הטהור "זר" זהב על שלחן ערוך או"ח
וקדושת שמו מוה' יצחק אייזיק יהודה יחיאל זלה"ה מקאמרנא וחיבור הזה הוא על פי קבלה אמיתיות
וכן איזה לקוטים של דבר מוסר מרז"ל הנצרכים לבעלי נפש דקדושה והוא ע"פ א"ב וכל המעיין בו יפתח
ויתגלה לו אור עינים של התורה הקדושה שיוכל לחדש הי' תורה עפ"י הקדמות אמיתיות

²⁰ מובא מתוך הספה"ק **דובב שפתי ישנים** חלק א', אגרת מא'.

צאצאי וחסידיו קאמרנא

רבי אלעזר ישראל ב"ר יהודה צבי סאפרין²¹ זיע"א, מנחה חדשה²², דרוש לחג השבועות, מ"ח ע"א

וכן במ"ש אח"י הבו לה' כבוד שמו וגו' בא להזכיר ג"כ עוד פעולה אחרת אל היחוד
ובהקדם דברי זה"ק פ' ויחי רמ"ב א' ע"פ השבעתי אתכם וגו' דבשעתא
דנשמתא נחתת לעלמא שכינ' אעלית עלה בשבועה לייחדא שמא קדישא
בפומא ולבי' ונפשי' ולאקשרי' כולה כשלהבת קשורא כגחלת ובהאי יחודא
דעביד גרם כו' ע"ש.

וז"א הבו לה' כבוד ר"ל למיהב כבוד השכי' לה'. והנה במה איפשר
להיעשות כן. לכן סיים והזכיר מלת שמו וגו'. ור"ל לאדכרא שמא קדישא כו' כשלהבת
קשור' כו' שדבר זה טרם להימשות כן וכמ"ש בזוהר הנזכר וכמ"ש נתיישבו כל הכתובים
ממה שדקדקנו בהם למעלה וכמבואר למשכיל, ועוד נדבר בענין זה לקמן בעזה"י...

²¹ רבי אלעזר ישראל ב"ר יהודה צבי סאפרין זיע"א - אב"ד ראזדיל, בעה"מ הספה"קים : עומר התנופה ; מנחה חדשה.
²² לעמברג, ה'תרמ"ב

חסידות ספינקא

האמרי יוסף

כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי יוסף מאיר ווייס²³ זיע"א, אמרי יוסף חלק ב', פרשת שמות, ד"ה ואמר, כ ע"ב

...וכי ראה את ענים ר"ל הפשוטי המון עם גאל אותם מצד אשר ראה את ענים אשר עבדו בהם המצרים בפרך ובעבודה קשה ועבדום וענו אותם וז"ש ויקדיו וישתחוויו ר"ל עפ"י מ"ש רבינו בפי' בראשית מ"ה א' בסוד לוי אחוי קידה קמ"י דרבי אשר נופל על פניו ואינו מחזיק עצמו בשום דבר לסמוך עליו הן בהשתחוות משתטח בארץ והן בקימה ומנשק הקרקע והנה מבואר אצלנו כו' וקידה חמש מאות אשר הוא רמז ליחוד ז"ן כו' ורמז בזה **אשר הראה ברמז לפני רבינו הקדוש**²⁴ רמז גדול לגאולה העתידה הנאמר בה **ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך וכו' למעני למעני** אעשה וידוע דאברים דשכינתא הם הצדיקים ולא תהי' הגאולה באתערותא דלתתא כי כן נשבענו בצבאות ובאילות השדה שלא לעורר האהבה עד שתחפץ בעליית רצונו ב"ה וב"ש והמשכיל יבין עכ"ל רבינו שם וז"ש ויקדו על הפקידה ר"ל הצדיקים שבהם אשר נפקדו ע"י מעשיהם הטובים רמזו בקידה שאין הגאולה מצד האתערותא דלתתא רק מצד רצונו ית' וכדרך הצדיקים המשפילים ומכניעים א"ע שאין במעשיהם כלום ולא גרמו במעשיהם שום גאולה כי לא נגעו עדיין באפס קצה העבודה רק הגאולה תהא מצד רצונו ית' ואח"כ אמר וישתחוויו על כי ראה את ענים ר"ל ההמון עם שנפקדו מצד שראה השי"ת בענים השתחו ויהודו להשי"ת על הבשורה בפשוט והודו לאל על חסדיו הטובים שגמל עמהם וכנ"ל:

כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי יוסף מאיר ווייס זיע"א, אמרי יוסף, פרשת וארא, ד"ה וסוד

ורמז בזה אשר הראה ברמז לפני רבינו הקדוש רמז גדול לגאולה העתידה הנאמר בה ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך וכו' למעני למעני אעשה וידוע דאברים דשכינתא הם הצדיקים ולא תהיה הגאולה באתערותא דלתתא כי כן נשבענו בצבאות ובאילות השדה שלא לעורר האהבה עד שתחפץ בעליית רצונו ב"ה וב"ש עכ"ל רבינו²⁵ ומעתה אני השפל אומר דמשי"ה בכאן דמיירי בגאולה העתידה נכתב פדת חסר ו' כי הוי' ירמזו לו"ק ששת ימי המעשה ושורש המעשה לצורך אתערותא דלתתא והגאולה העתידה לא תהי' באתערותא דלתתא כ"א למעני למעני אעשה כנ"ל.

כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי צבי הירש אייכנשטיין זיע"א, עטרת צבי ח"א ל"ג ע"א

ענין לוי אחוי קידה קמיה דרבי (סוכה נ"ג ע"א) פרש"י אשר נופל על פניו ואינו מחזיק עצמו בשום אבר לסמוך עליו הן בהשתחוואה משתטח בארץ והן בקימה ומנשק הקרקע... ורמז בזה אשר הראה [לוי] ברמז לפני רבינו הקדוש, רמז גדול לגאולה העתידה, הנאמר (ישעי' ס"ג ה') ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך וגו' (שם מ"ח י"א) למעני אעשה, וידוע דאברים דשכינתא הם הצדיקים, ולא תהיה הגאולה באתערותא דלתתא כי כן נשבענו בעליית רצונו ברוך הוא וברוך שמו, והמשכיל יבין.

²³ כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי יוסף מאיר ווייס זיע"א – נולד ב"ח באדר ה'תקצ"ח, במונקאטש. מתלמידים של המהר"ם א"ש, רבי שמואל שמלקה, ודודו רבי יצחק אייזיק ווייס (רבה של סוואליווע) זיעוועכ"א. מגיל צעיר דבק בתורת החסידות והיה נוסע לאדמו"ר רבי שלום רוקח מבעלז' ולאדמו"ר 'הצמח צדיק' מויזניץ זיעוועכ"א, אך התקרב בעיקר לרבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זיע"א, ואף מינה אותו לאדמו"רות, רבי חיים מצאנז היה נוהג לדבר עמו בדברי קבלה למרות שהיה צעיר ממנו בשנים. חיבר את הספה"קים האמרי יוסף עה"ת והמועדים. נפטר ב-ו' באייר ה'תרס"ט, ומנו"כ בספינקא.

²⁴ הזידיטשוב'ר
²⁵ כ"ק האדמו"ר מזידיטשוב, רבי צבי הירש אייכנשטיין, עטרת צבי ח"א ל"ג ע"א

החקל יצחק

כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי יצחק אייזיק ב"ר יוסף מאיר וייס 'חקל יצחק'²⁶ הי"ד זיע"א, חקל יצחק, וירא

ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור וגוי' (בראשית כב, ד-ה).

ובמדרש רבה אר"י עתיד המקום לירחק מבעליו (ופי' המ"כ ירושלים תהיה מרוחקת מישראל בזמן הגלות), ולעולם (בתמיה), תלמוד לומר זאת מנוחתי עד עד פה אשב כי אויתה, **לכשיבוא אותו שכתוב בו עני ורוכב על החמור**, וזה פי' שבו לכם פה עם החמור, ואז יחזור המקום לבעליו).

וכבר כתבתי בפ' בראשית בס"ד, שאין לדחוק את הקץ, ולא להתקומם ולבקש שררות, ולא לקחת את ארה"ק ולעלות לתוכה למשול בה עד שיבוא מלך המשיח, כי גם זה הוא בכלל דחיקת הקץ, כמ"ש באהבת יהונתן בהפטורת ואתחנן, ע"ש דברים נחמדים.

וזה צוה לנו אאע"ה כאשר ראה שעתיד המקום לירחק וישראל יהיו בגולה, חשש פן ירצו להתקומם, ע"כ ויאמר אברהם אל נערי [אלו ישראל שנאמר כי נער ישראל ואוהבהו] שבו לכם פה בגולה ולא תעלו אלא עם החמור עם המלך המשיח שיבוא ויקבץ את ישראל מן הגלות.

²⁶ כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי יצחק אייזיק ב"ר יוסף מאיר וייס 'חקל יצחק' הי"ד זיע"א - נולד בשנת ה'תרל"ה. נודע כרב ופוסק וכתב שו"ת בכל חלקי השולחן ערוך. במלחמת העולם הראשונה עבר להתגורר בעיירה סעליש שבקרפטים. בתקופת כהונתו נחשבה חסידות ספינקא לשנייה בגודלה בחבל מרמורוש, אחרי חסידות ויז'ניץ. במלחמת העולם השנייה למרות שהיה בידו סרטיפיקט בריטי סירב לנטוש את בני קהילתו. הוא הובל למחנה ההשמדה אושוויץ, כשעל שפתיו הפסוק "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה"... שאותן מילמל ללא הרף ברכבת המוות.

פסוק זה הפך ברבות הימים להמנונם של חסידי ספינקא ואף נאמר בהם רמז: 'אש בגימטריה ספינקא' (301). נרצח על קידוש השם ביי"ג בסיון ה'תש"ד.

ר' הערשלה ספינקער

כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי שמואל צבי ב"ר אברהם אביש הורוויץ ר' הערשלה ספינקער²⁷ זיע"א, פושקוויל "שמעו דבר ד"

שמעו דבר ד'

אל עם ד' דרי ארץ הקודש הע"

די באני להצטרף עם חכמי הדור שליט"א ההלכים בעקבי דבוחק שדעוהם
שלא להשתתף בבחירות לכנסת הדוע
והשומעים לרבניו יזכו לכל חובות האמונות בחוקים.
בית דין ד' ד' חסידים יעקב לייזער
מפענעווארסק יצו

שמענו על בלבול הדעות השורר בקרב רבים משלומי אמוני ישראל בענין הבחירות לכנסת המינים למשמוע אוון תדאב נפשנו, אשר יצא דע"ז של הליכה לבחירות מתגבר ומתפשט נח באופנים שונים ואמותלאות שונות. לואת הננו להכריז ולהודיע. כי האיסור החמור לבחירות שריד וקים, ואין כח בעולם, ולא סיבה ולא אמתלא להתיר באיזה אופן שהוא להצביע בעד שום צד ומפלגה השולחים נבחרים לכנסת המינים.

וכבר צווחו רבתינו הגאונים הצדיקים זי"ע בדור שלפנינו, כי כל הירא והחזר לדבר ה' יברח מלהשתתף בבחירות יותר כבוד מפי הארץ, כי עצם השתתפות והישיבה בכנסת המינים, היא הודאה גמורה במלכות המינות המורדת במלכות שמים, ועוקרת דת תוה"ק, והנחריים השולחים נציגיהם לכנסת, המה המביאים וגורמים לכל האיסורים החמורים שיש בהם ע"ז, מינות, והעברה על שלש שבועות החמורות, וכל הבחורים כעשים שתפים באמצעות הדאיה בע"ז ובאיסורים החמורים, באמצעות נציגיהם באי כוחם היושבים בכנסת.

וכבר בירר וליבן כשמהלך הלכה זו מן הגאון הקדוש רשכבה"ג זי"ע. בספר הכהיר ויואל משה, והעלה להלכה ולמעשה כי ההצבעה לכנסת, איסור איום ונורא הוא, וארי שאנו מי לא יירא.

וכהיום נראה בעליל להיכן מועדות פניהם של המשתתפים בכנסת המינים, אשר המפלגות הרחיות לכל נוניהם נתכללו ונשתתפו שותפות מלאה וגמורה עם ממשלת הכופרים.

והננו מגלים דעתנו, וקוראים לכל שומרי תורה ומצוות שלא יתפתו לקריאת האומדים נשתנו העתים וההתורה הרצועה, אדדבה ואדדבה האיסור החמור שריד וקים, ומאז ועד עתה נתוספו מעמים ונימוקים לאשר ולחזק האיסור כהנה וכהנה, וכל המשתתפים והמסייעים לאיז מפלגה שהיא, מסייעים ונעשים שותפים למלכות המינות, והקולר תלוי בצווארם.

על כן אחים יקרים, התאזרו עוז לגדור גדר ולעמוד בכרך, להמנע ולמנוע מלהשתתף בבחירות.

ובזכות הברכים אשר לא כדעו לבעל הציוני - המקדשים שמו יתברך נגד העולם כולו, נזכה להסרת חרון אף ה' מישדאל, ולהרמת קרן התורה, וקרון משיח צדקנו, בב"א.

ט' מרחשון תשס"ט

משה ארי' פרינד
ראב"ד פשי"ק ת"ז

שמואל צבי הורוויץ
(אדמו"ר מספינקא)

יצחק יעקב ווייס
רב ואב"ד פשי"ק ת"ז

משולם כ"ש סג"ל לאוי
(אדמו"ר מטאהש)

הק' משה מייסלבוים
אבד"ק סאטמאר

אברהם יצחק קאהן
(אדמו"ר תולדות אהרן)

²⁷ כ"ק האדמו"ר מספינקא, רבי שמואל צבי ב"ר אברהם אביש הורוויץ ר' הערשלה ספינקער זיע"א - נולד בט' בתמוז ה'תרפ"א. אביו הינו רבי אברהם אביש הורוויץ זיע"א ששימש כרבה של קרולי ונכד לשושלת מעליץ, ולרבנית הינדא זתע"א בת"ר יצחק אייזיק וייס 'חקל יצחק' זיע"א. הוא גדל אצל סבו מצד אמו. לאחר השואה חלק משרידי חסידי ספינקא פתחו לו בית מדרש באיסט-סייד, ניו יורק. לאחר תקופה הוא עבר לוויילאמסבורג. ושם קשר קשרי ידידות עם כ"ק האדמו"ר מסאטמר, רבי יואל טייטלבוים זיע"א. על אף שפתח את בית מדרשו ללא שהיו לו חסידים, עם הזמן רבים נסחפו אחריו, ובסעודה שלישית שהיה עורך במשך שעות ארוכות, היו באים מרחבי ניו יורק אנשים רבים לשמוע את דרשתו שהייתה נאמרת בדרך כלל בבכיות. דברי תורתו נאספו ויצאו לאור בסדרת הספה"קים 'תפארת צבי' - כרכים על התורה, המועדים, הש"ס, הגדה של פסח וזמירות השבת (יצא לאור על ידי בנו רבי ישכר דב בעריש הורוויץ שליט"א); וכן בספה"קים 'תולדות צבי' (יצא לאור על ידי בנו רבי אלעזר יצחק אייזיק הורוויץ שליט"א) ו"טבא דשמואל" (יצא לאור על ידי בנו רבי נתן נטע זאב הורוויץ שליט"א). נפטר בכ"ז מנ"א ה'תשנ"ז.

חסידות איזביצה-ראדזין ולובלין

חסידות איזביצה-ראדזין

מי השילוח

כ"ק האדמו"ר איזביצה-ראדזין, רבי **מרדכי יוסף ליינער**²⁸ זיע"א, מי השילוח, פרשת בשלח וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים, היינו אחר העסק הגדול שהי' להם בים סוף שהי' אומרים שירה, וההשגה הגדולה שהי' שם התגלות השכינה כמו שמבואר ראתה שפחה בים כו' ואח"כ הלכו שלשת ימים ולא השפיע להם השי"י שום התחדשות, וזה ולא מצאו מים היינו שלא מצאו שום תשוקה וחשק ונפל דעתם מאוד מזה, ויורהו ה' עץ ומתרגמין ואלפי ה' אעא, היינו שהי' השי"י מלמד אותנו עצה היינו ששלח לדעתנו שזאת השביתה והנייחא בלי שום עסק, בזה נמצא אור וטובה מהשי"י מאחר שזה הוא רצונו ית' גם זה היא טוב העמוקה, וזה דאיתא במדרש עשה את המר מתוק, ואל זאת הכוונה ניתן להם שם במרה מצות שבת. ופרה אדומה ונצטוו על הדינין, שבת מורה היינו ראו כי השי"י נותן לכם מצוה שתעבדו אותו במה שתשבתו וא"כ למה תלינו, ופרה אדומה מורה על העתיד כי לעתיד יהיה ה' אחד ושמו אחד ואז יתבטל העבודה ולא יהיה אז שום כעס. ודינין מורה על הסדר **היינו שלא תחשבו עוד בכל פעם לדחוק את השעה לזכות לכל זה הטוב כי כל זה צריך להיות בסדר שיהיה נקבע בלב בלי שום שינוי:**

כ"ק האדמו"ר איזביצה-ראדזין, רבי **מרדכי יוסף ליינער** זיע"א, מי השילוח, פרשת מסעי ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה, **היינו בכל דבר שאדם מסופק האיך רצון ה' נוטה אז העצה היעוצה לו שיגדיר א"ע מהמעשה**, וזה ויחנו בחרדה, כי ע"י חרדה שיהי' לאד טוב לו לחנות ולהיות שב ואל תעשה כמו עתה **שנשבעו שלא ידחקו את הקץ**, ויסעו מחרדה ויחנו במקלות **היינו בעת שהשי"י יחפוץ לקבץ אותנו אז יתן תקופות בלבם שלא יחרדו, בלואי שתהי' בקרוב בימינו:**

והרי עדיין לא קבצנו, יש רוב ישראל בגולה..., ולא רק בכך אלא שגם יקבץ מלש' קיבוץ קדוש לעבודתו יתברך...

וכן בימינו לא הקדימו כלל וכלל את ה"חרדה"... אזי הכיצד יגיעו ל"מקהלות"

וכן מצינו מלש' קידוש החודש.... חברים כל ישראל....

דהיינו **שקיבוץ גליות** שנעשה ע"י **משיח בן דוד** הוא כאשר גם מתקיים אח"כ "חברים כל ישראל", ואם אין מתקיים "חברים כל ישראל" אזי שמכאן למדים שלא נעשה הקיבוץ גליות ברצון ה' ית' כי לא שם בינינו "חיים וברכה למשמרת שלום", וק"ל.

וכן זוהי משמעות המילה 'קיבוץ' – שמורה על אחדות, להבדיל מהמילה 'התאספות'.

²⁸ ה'תק"ס - ז' בטבת ה'תרי"ד.

כ"ק האדמו"ר מאיזביצא-ראדזין, רבי **מרדכי יוסף ליינער** זיע"א, מי השילוח, מסכת שבת, פרק במה טומנין :

במה טומנין, טומנין בכסות ובפירות ובכנפי יונה ובנערות של פשתן דקה ובנסורת של חרשים, במה טומנין **היינו שנוכל להטמין כח חיותינו שלא ירבה בגלות ואסרו חכמים דבר המוסיף הבל היינו שלא ירעים בנו כח לצאת בזרוע ולדחוק את הקץ כדאיתא בגמ' שהשביע הקב"ה את ישראל**, וזהו פי' טומנין בכסות היינו מצות צצית שהיא מגינה עלינו, ובפירות הם הארבעה מינים שבלולב, ובכנפי יונה הוא תפלה ותפילין כמו שמנינו באלישע בעל כנפים וכמו שנתבאר ע"פ ויד תהי' לך, נסורת של חרשין היינו תכלית יסורין. כמו שמבואר בגמ' אלמנה בתרנגולתה יתום בביצתה, ונעורת של פשתן דקה היינו גמילות חסדים, כל אלו מגינים עלינו **ולא יוסיפו הבל שנצא בזרוע רק כשיאיר לנו הש"י:**

הבית יעקב

כ"ק האדמו"ר מאיזביצא-ראדזין, רבי **יעקב ב"ר מרדכי יוסף ליינער**²⁹ זיע"א, בית יעקב עה"ת, פרי אמור, ד"ה ולאחותו, דף לו ע"ב

ולאחתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש לה יטמא. איתא בזה"ק (אמר פ"ט א'). רבי אבא פתח מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה כו'. אשר לא היתה לאיש דלאו חולקיה דעשו. ולא הוות בעדביה דההוא דכתיב ביה איש ידע ציד איש שדה. לה יטמא. באינון לבושין דנוקמא דזמין לאסתאבא בין אינון אכלוסין. **דהנה כשהגאולה בא בזמן שנתמלאה סאתן של אומות העולם**³⁰. אז גם השי"ת שש במפלתן³¹. כמו שנתבאר בפרשת בשלח. וכמו שמבואר בזה"ק (נח ס"א ב').

אבל כשיעיקו לישראל³² אז צריך הקב"ה לעבור מבלי להשגיח אף שנמצא בהם עוד איזה נקודות³³. **ואז נקראת הגאולה בלא זמנא**. וצריך לנס שלא כדרך הטבע³⁴. ועל זה נאמר וכל מלבושי אגאלתי (ישעיה ס"ג ג').

ולצערנו הרב לא התרחש נס, כפי שמצינו במעשה של תפלת רבי חייא ובניו ע"ה שהתפללו וקרו ניסים שיוצאים מגדר הטבע, כפי שהי' ביציאת מצרים.

ואילו תשמע טענה שהתרחש נס כלשהו הרי זה מצד הסט"א.

אבל קשה יהי' לטעון כך שזכינו ל"גאולה בלא זמנא", שהרי לא הגיע משיח ולא בנין ביהמ"ק ולא תחא"מ כפי שידוע שבדברים הללו תלויי הגאולה, והגאולה תלוי' בתשובה ומעשים טובים...

אזי ש"כשיעיקו לישראל" דהיינו 'שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי' לא עברו על כך אוה"ע...

²⁹ כ"ק האדמו"ר מאיזביצא-ראדזין, רבי **יעקב ב"ר מרדכי יוסף ליינער** זיע"א - עם פטירת אביו התפלגה החסידות. חלק מן החסידים מינו עליהם את רבי **יהודה לייב איגר מלובלין** זיע"א לרבם, והחלו לנסוע אליו ללובלין. בין חסידים אלו נמנה גם רבי **צדוק הכהן מלובלין** זיע"א, שאף מילא את מקומו לאחר פטירתו בחסידות לובלין. מרבית חסידיו איזביצה המשיכו לנסוע לאיזביצה אל בנו בכורו של בעל מי השילוח. תחילה ניהל את העדה באיזביצה, ולימים עבר לראדזין. בימיו גדלה כמות החסידים. בסדרת הספה"קים **'בית יעקב'** הרחיב ופיתח את תורת אביו, בעל **'מי השילוח'**. התורות לוקטו ונכתבו על ידי בנו, רבי **גרשון חנוך הניך ליינער** זיע"א, בספה"ק **בית יעקב הכולל**, שאר הספרים לוקטו על ידי החסידים ע"פ הוראתו ועידודו של בנו. הספה"קים שהודפסו בנפרד כוללים את בראשית, שמות, ויקרא, וכן חיבורים על פסח ושבעות. את "ספר הזמנים" על הגדה של פסח פרסם בנו השני, רבי **אברהם יהושע העשיל ליינער מחלם** זיע"א. כתבי היד על החומשים במדבר, דברים, וכן חיבורים גדולים על כתבי האר"י, טעמי המצוות, וסידור התפילה, וכנראה עוד חיבורים אבדו בשואה. נפטר בט"ו באב ה'תרל"ח, מנו"כ בעיר דרוזגניק שבליטא.

³⁰ ככתוב בחומש **דברים** פרק ט פס' ה'

לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם **כי ברשעת הגוים האלה ד' אלקיך מורישם מפניך** ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ידוד לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב:

³¹ להבדיל מקרי"ס שאיתא במדרש **ילקוט שמעוני** דברים, פרק כח, רמז תתקמ

כן ישיש ה' עליכם להאביד אתכם. אמר ר' שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה, באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה א"ל הקב"ה מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה לפני, והכתיב בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' (כי טוב) כי לעולם חסדו. ואמר ר' יונתן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו, מפני שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים, אמר ר' יוסי ברבי חנינא הוא אינו שש אבל אחרים משיש, דכתיב ישיש ולא כתיב ישוש ש"מ.

³² כדאיתא במסכת **כתובות** דף קיא ע"א.

...ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.

³³ נקודות – דהיינו ניצוצות קדושה

³⁴ כמו ביציאת מצרים.

כ"ק האדמו"ר מאיזביצא-ראדזין, רבי **יעקב ב"ר מרדכי יוסף ליינער** זיע"א, בית יעקב, פרי' זכור, ד"ה והאבדתי, דף עב ע"א

והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו (עבדיה א' ח'), והוא שלא ישגיח הקב"ה אף **שנמצא בם איזה מדות הנראים כטוב מכל מקום ילכו לאבדון**, וכמו דאיתא בזה"ק (בא מ"א ב'). על פסוק ועצם לא תשברו בו. **אתון לא תשברון אבל כלבי הו' אתיין ומתברין ליה**. תו מצראי הו' אתיין לבתר והיו חמאן אינון גרמי דהו', נטלי כלבי מאתר לאתר ומדקן לון. והו' מצראי ממני לון גו עפרא בגין כלבי דלא ישכחון לון ודא איהי בטולה דעכו"ס. **דהנה במצרים נאמר לשון ועבר (בא י"ב כ"ג). כי היתה הגאולה בלא זמנא**³⁵ (זה"ק נח ס"א ב'). שהיה נראה שעוד יוכל להוציא משם איזה נקודה. מה שאינו כן במבול כתיב ה' למבול יושב (תהלים כ"ט י'). לפי שנתמלא סאתם ואז גם כן הקב"ה שש. אבל במצרים נאמר ועבר לפי שעוד לא נתמלא סאתם. אכן לזה נאמר לשון ועבר שהשי"ת עבר על הכל ולא השגיח מפני **שהעיקר לישראל**³⁶. וזה שנצטוו ועצם לא תשברו בו (בא י"ב מ"ו). אף שיוכל להוציא עוד מות מכל מקום לא הטריח הקב"ה וזהו בטולה דעכו"ס. כי באם צוה השי"ת להוציא מות היה מורה שכל מה שנמצא טוב בקליפת מצרים העובדים לשה צריך להוציא. ועל ענין כזה אין קץ למשך הבירורים.

אבל כשנצטוו ועצם לא תשברו בו זה היא ביטול לכל כחם, וממילא מורה שגם ישראל אין צריכים לברר כל כך אך ה' יגמור בעדם. וכן יהיה לעתיד באדום והאבדתי חכמים מאדום אף שיראו כחכמים ונבונים, ועל ישראל יברר השי"ת על כלם שהם טובים:

כ"ק האדמו"ר מאיזביצא-ראדזין, רבי **יעקב ב"ר מרדכי יוסף ליינער** זיע"א, בית יעקב, פרי' כי תשא

וזה החטא נקרא עגל שעגל הוא לשון מהירות כדאיתא בנמרא (ברכות י"ח): **דלעגל קא אתית שלזה נקרא עגל זה מורה שנטלו קודם זמנו ואכלו פגה כדאיתא (בזה"ק בשלח ס"ד): דעבדי בנסיונא ובאם היו מתונים לקחת הדבר בעתו ולא היו דוחקין את השעה היה השי"ת מברר אותם לגמרי**. והיה נחשב להם גם על הגוון שכוונו בזה לרצון השי"ת. כי בעוה"ז חפץ השי"ת שלא ידע שום אדם את הנהגתו ועומק מחשבותיו עד עת קץ, וכן הם כל החטאים שאירעו לישראל הם רק כאוכלי פגה

³⁵ כי שלח את 'משה דא משיח', ועשה נסים שיצאו מדרך הטבע. (עי' לעיל מה שהבאנו משמו...
³⁶ כדאיתא במסכת **כתובות** דף קיא ע"א.

...ואחת שהשביע הקדוש ברוך הוא את העובדי כוכבים שלא ישתעבדו בהן בישראל יותר מדאי.

האורחות חיים

כ"ק האדמו"ר מראדזין, רבי גרשון חנוך העניך ב"ר יעקב ליינער³⁷ זיע"א, סוד ישרים, פר' וישלח, עמ' עט-פ

וכן איתא במי השלוח (פרשת מצורע בענין זב) דדייק הש"ס סנהדרין (מ"ח): שרבעם הי' שם מדכתיב והמלך רחבעם התאמץ לעלות במרכבה ואמר כבוד אדוני אבי זקני הרב הגאון הקדוש זללה"ה כי ענין זב מורה דברי לבב ועושים מעשים יקרים מאד רק שנמצא בו טעות כחוט השערה **כי באמת המלוכה הייתה שייכת לרחבעם בן שלמה ורק שנסתר אור הזה ממלכות בית דוד לפי שעה והוא רצה לדחוק את השעה ועל ידי שהתאמץ בא לו עונש הזיבה**. וביאור הענין כי מלכות בית דוד הוא יסוד הנהגת הש"י בעולם...

כ"ק האדמו"ר מראדזין, רבי גרשון חנוך העניך ב"ר יעקב ליינער זיע"א, סוד ישרים, פורים, אות ג'

ולזה אמרו ז"ל בגמ' (סנהדרין) שהיו מוסרין את סוד העיבור רק לחכמים, והוא יען שחכמים יודעים היטב להמתין ואינם ממהרים לחטוף את הקץ בחפזי קדם זימנא, **כי באמת הי' ביד החכמים כח להרעיש ולהפציר בתפלתן כדי למהר את הקץ**, אולם אם היו ממהרים בתפלתם את הקץ אזי הי' כל הישועה רק כפי הבנת דעתם ועבודה שבתפסתם, והי' נשאר מפאת זה כמה לבושים בחושך בלי תיקון ח"ו, **לכן אין ברצון החכמים למהר את הקץ וממתינים עד שיזריח אור החמה**, ואז יאירו כל הלבושים אף הפחותים והשפילים מאוד שהם היום בחושך, ולא יהי' נשאר שום לבוש אפילו הרחוק ביותר ח"ו משולל תיקון, **וזהו מאמרם ז"ל במדרש (שה"ש רבה ב, ז) שלש שבועות נשבעו ישראל שלא ידחקו את הקץ ולא ימרדו במלכות ושלא יגלו את הסוד עיבור**.

וזהו כמו שביאר אדמו"ר הגה"ק (מאיזביצא בעל מי השלוח) זצלה"ה את הפסוק (במדבר כד, ט) כרע שכב כארי וגו', ומאחר ששכב איזה גבורה ניכר בו ואיזה שבח יש לארי כאשר שכב, הלא שייך לשבח גבורת ארי רק כשקם אבל לא כששכב, וביאר הוא ז"ל שזה הוא עלדרך מאמרם ז"ל (יומא סט:): שאנשי כנה"ג החזירו עטרה ליושנה ואמרו הן הן גבורותיו וכו', היינו כי מי שאינו גבור תקיף אינו יכול לעצור עצמו לבל ינקום מיד משונאיו, **אבל מי שהוא באמת גבור תקיף ובטוח בכחו שיוכל תמיד לנקום משונאיו אינו ממהר לנקום מיד**, ויכול לעצור עצמו עד שיתמלא סאתם ואז ישלם להם כפעלם, **וזהו שאמרו הן הן גבורותיו כי מזה שכרע ושכב וממתין מלנקום מזה בעצמו ניכר עוצם גבורתו**.

³⁷ כ"ק האדמו"ר מראדזין, רבי גרשון חנוך העניך ב"ר יעקב ליינער זיע"א – נולד שנת ה'תקצ"ט, בראדזין. האדמו"ר השלישי של חסידות איזביצה-ראדזין. הוכתר כאדמו"ר עם פטירת אביו, בט"ו באב ה'תרל"ח. ידוע גם בשם "אורחות חיים", על-שם ספרו. מחדש השימוש בתכלת. היה חריף ובקי, גדול בתורה ובחכמה, מעמיק בנגלה ובנסתר שרכש גם ידיעות רבות ברפואה, כימיה, הנדסה, זואולוגיה, וידע שפות רבות. השתמש בידיעותיו אלה על מנת לפעול למען חידוש השימוש בצבע תכלת בציצית. בשנת ה'תרמ"ג ביקר באיטליה במוזיאון ימי, ונחשף לתעשיית הצבע מדיונונים. רכש מפרופסור איטלקי את הידע הנדרש על מנת להפיק צבע כחלחל מדיונון. נודע בעיקר בזכות ספה"ק 'שפוני טמוני חול' והחבורות הנלוות ובעיקר 'עין התכלת'. בחיבורים אלה התווכח עם התגובות בעניין חידוש התכלת. ליקט מדברי תורת סבו בעל 'המי השילוח'. כמו"כ חיבר את הספה"ק: **סוד ישרים** - חמישה חלקים, על המועדים; **סוד ישרים** - על התורה; **ארחות חיים** - על צוואת התנא רבי אליעזר הגדול; **פי' עשר מילין דחסידותא דהוה נהיג בהון רב**; **תפארת החנוכי** - על הזוהר; **סדרי טהרות** - ריכוז החומר התלמודי מסביב למסכתות כלים ואהלות - על פי דוגמת הגמרא; **שפוני טמוני חול** (ה'תרמ"ז) - חוברת על מציאת התכלת והשימוש בה בימינו; **פתיל תכלת** (ה'תרמ"ח) - על מצוות התכלת בציצית, הרחבה ופירוש מעמיק לחוברת הראשונה 'שפוני טמוני חול'; **עין התכלת** (ורשה ה'תרנ"א, לאחר פטירת המחבר) - שו"ת בענייני התכלת בציצית. אסופת תשובות הרבי למגיבים הרבים על ספרו הראשון בעניין התכלת: **שפוני טמוני חול**; **דלתות שער העיר** - על ענייני עירובין; **שער האמונה ויסוד החסידות** - ההקדמה ופתח השער לספר בית יעקב; **חידושי החנוכי** - על התלמוד; **מאמר שלש תשובות**. נפטר ב-ד' בטבת ה'תרנ"א. לאחר פטירתו ערכו תלמידיו ספ"קים מדברות קדשו: **סוד ישרים תניינא** - על התורה; **סוד ישרים** - כתבי חסידים - על התורה; **מפי השמועה** - על המשנה (מכתבי אחיינו רבי ירוחם ליינער זיע"א).

רבי שמואל שלמה ליינער הי"ד

אגרת קודש³⁸ מאת כ"ק אדמו"ר מראדזין, רבי שמואל שלמה ליינער הי"ד זיע"א

בשם ה' ובעזרתו. ה' וירא תרצ"א לפ"ק, פה ווארשא.

ליקרת אנ"ש החסידים מופלגי תורה ויראת ה' דבכל אתר ואתר, ה' עליהם יהי'.

אחדשה"ט בכלל ושלום כאו"א בפרט, הנני להעיר אתכם בדבר ענין נחוץ העומד על הפרק, והוא בדבר הבחירות לבתי המחקקים הסיים והסענאט אשר יהי' בקרוב.

ראשית אבוא להזהיר בכל תוקף לבל ימצא ח"ו שום איש שיתן את דעתו על הרשימה נומער 17, וכדומה לה על רשימה מחבורת עוזבי תורה, כי כל מי שהולך עמהם הן בהבחירות והן בשאר ענינים, הנה כזורק אבן למרקוליס וכבונה ע"ז ועובדה ר"ל.

כי כל מגמתם היא רק לעקר ולשרש אחר כל רגש קודש ויראת ה' הנטוע

בלב עם ישראל, ולרמוס בראש כל חוצות על כל הת"ח והצדיקים תופשי התורה ולומדי ולבזות את כל ההולכים בדרך התורה, ולהרגיל הפקירות ולהסיר הבושה מלעבור בפרהסיא על כל התורה בשאט נפש, וגדולה שנאתם ששונאים את יראי ה' יותר משנאה ששונאים עכו"מ שונאי ישראל את ישראל, והמה מומרים להכעיס כופרים בה' ובתורתו מסיתים ומדיחים, כאשר מעידים על עצמן:

(א) מבתי ועידותיהם בתערובות אנשים ונשים, ועקדי ספרי מינות ודברי נבלות.

(ב) ומטיפיהם ורבניהם המטיפים כפירה ואפיקורסות, מהם בגלוי בלשון מדברת גדולות בלי שום בושה, ומהם בלשון נסתר לצוד נפשות ההולכים בתומם.

(ג) ומבתי הספר שלהם העשויים רק ללכוד בשחיתותם נפשות נקיים ולהטותם מדרך הטוב, ולהכניס בהם ארס ורעל של כפירה ודברי עגבים, ושנאה וגועל נפש לתו"ש ולההולכים בדרך הטוב.

(ד) ומהעיתונים המלאים מכל התועבות שבעולם.

ולכן החיוב על כל מי שיש בידו למחות הן באנשי ביתו והן באנשי עירו, לאחוז בכל האמצעים למנוע ולמחות בכל תוקף מלילך עם קשר רשעים של עוזבי תורה ומפירי דת, ובכלל זה גם המזרחים וכדומה להם מחבורות וכיתות למיניהם, אינהו וכל אבזריהו בלי שום הבדל כלל, מחבורות שלא יתנו עליהם הסכמתם הת"ח והצדיקים גדולי הדור.

וכל המתחבר עמהם, או שולח את בניו ובנותיו לבתי ספריהם, וההולך לבתי ועידותיהם והקורא בהעיתונים, ובכלל מי שמסייעם הן בגופו והן בממונו לא ינקה מדינה של גיהנם, וענש הכתוב את הנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה.

מתלמידיו

רבי משה ב"ר צבי ספקטור³⁹ זיע"א, דברי משה⁴⁰, חידושים בסוגיא דקמצא גיטין דף נה.

³⁸ מובא מתוך הספה"ק במשכנות הרועים חלק ו', במכתב זה לגבי הבחירות לסיים והסענאט בפולין, מזהיר רבינו שלא לבחור על הרשימות של הציונים ומזרחים, ומאריך בגודל האיסור להתחבר להם והחובה להתרחק מאותן כתות.

³⁹ רבי משה ב"ר צבי ספקטור זיע"א – אבד"ק ראזישטץ פלך וואהלין.

⁴⁰ בילגוריי, ה'תרצ"ב

שם) שדר להו עגלא תילתא, עיין במהרש"א ז"ל ונ"ל דרמז להם שעוברין על אחד משלשה שבועות שהשביעם ד' שלא ימרודו במלכות כדאיתא בכתובות (דף קי"א) וגם ע"ש לשון הרע שהי' ביניהם שהורג שלשה האומר והמקבלו והנאמר עליו כגמרא ערכין (דף ט"ז):

רבי משה יהודה ליב ברמן⁴¹ הי"ד זיע"א, תורת משה⁴², ויחי

וישבע יוסף את בניי לאמר פקד יפקד וגו'. ר"ל השבועה הי' גם על זה שלא יעלו מעצמם ממצרים רק ימתינו אשר אלקים פקד יפקד אותם וכן פי' בתרגום יונתן וכדאשכחן כה"ג בסוף כתובות בפסוק השבעתי אתכם וגו', ואפשר דבזה טעו בני אפרים בעת צאתן שסברו רק לשאר בניי השביע יוסף ולא לבניו:

הסכמות מאת: כ"ק האדמו"ר מראדזין, רבי מרדכי יוסף אליעזר ליינער זיע"א; כ"ק האדמו"ר מאסטאווע, רבי מאיר יחיאל הלוי זיע"א; רבי שמואל שלמה ב"ר מרדכי יוסף אליעזר ליינער זיע"א.

⁴¹ רבי משה יהודה ליב ברמן הי"ד זיע"א - נולד בשנת ה'תרכ"ו, תלמידו של כ"ק האדמו"ר מראדזין, רבי גרשון ליינער זיע"א, ועזר לו לערוך את ספריו. הוסמך לרבנות ע"י רבו, ועל ידי הרב יהושע קוטנר זיע"א. את היתר ההוראה קיבל בשנת ה'תרמ"ט, ומאז כיהן כרב בהורודלו, שבאזור לובלין. כתב ספ"קים רבים, אך פירסם רק ארבעה. את רובם כתב בכתב רש"י: תפארת בנים על אבות (ווארשא, ה'תרס"ה); אגרת דרבן יוחנן בן זכאי; חק משה (ורשה, ה'תרפ"ז); תורת משה (בילגורייא, ה'תרח"צ).

⁴² נספה באוכאן, בשנת ה'תש"ב. בילגורייא, ה'תרח"צ.

רבי צדוק הכהן מלובלין

פרי צדיק

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין⁴³ זיע"א, פרי צדיק פרשת שמות, אות י

וגלות בבל היה הכנה לתורה שבעל פה כמו שאמרו (שבת קמה ע"ב) הבאים ישרש יעקב וגוי, אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחים לתורה ועל זה אמר הכתוב ומלאו פני תבל תנובה שמשם נתפשט תורה לכל העולם. **וכן כל הגליות הוא להתפשטות תורה שבעל פה שכל הגליות בכלל גלות בבל.**

והראיה מדאמרינן (ברכות כד ע"ב) ר"א הוה קא משתמיט מיניה דר"י דהוה קא בעי למיסק לארעא דישראל דאר"י כל העולה מבבל לארץ ישראל כו', עד יום פקדי וגוי, **והם היו כבר אחר הפקידה**⁴⁴. ואדרבה חשבו בגמרא (יומא ט ע"ב) לחסרון שלא עלו כולם בימי עזרא עיין שם. **אך כיוון שהוצרכו לגלות עוד שוב חזר מאמר הכתוב בבליה יובאו ושמה יהיו עד וגוי, שכל הגליות בכלל בבל וכאמור.**

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, פרי צדיק, ר"ח אייר, אות ב

וי"ב חדשי השנה הם כנגד י"ב שבטי י"ק וחשב האר"י ז"ל כסדר הדגלים, וחודש ניסן כנגד יהודה ואייר כנגד יששכר וכתוב ומבני יששכר יודעי בינה לעתים שהיו יודעים לעבר שנים ולקבוע חדשים (כמ"ש באסת"ר פ"א). **וזה נקרא סוד וכמו שאמרו בגמרא (כתובות קיב.) בסוד עמי לא יהיה זה סוד עיבור וכמו שאמרו (שם קיא.) שלא יגלו הסוד לאומות העולם, ופירש"י אמרי לה סוד העיבור ואמרי לה סוד טעמי התורה.** ובתוספות פירשו בפשוטו שלא יגלו סוד העיבור על פי מה שנאמר כי הוא חכמתכם זהו סוד העיבור, וכמו שאמר רבינו הקדוש זצוק"ל שכתוב בינה לעתים שהבינה באה קודם לעתים דהאדם היודע שהוא שבת וכדומה על ידי זה מעלה על לבו קדושת השבת, אבל אם היה מהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת לא הרגיש כלל, והמה השכילו מקודם הבינה בלב שהעת והזמן ראוי לקדושה זו ולקדש בו החודש, ועל ידי זה לפעמים היו מאיימין על העדים שנראה בזמנו לעברו (כמו שאמרו ר"ה כא.). והוא על ידי שהרגישו שהקדושה צריך לקבוע ביום זה והיה בו קדושה כמו שאמרו (שם כה.) אתם אפילו מזידין וזהו סוד העיבור. ומתחלה היה סוד ה' ליריאו (כמו שאמרו בב"ר שם). והיינו שעל ידי היראה גם כן זוכה לישירות הלב. כמו שאמרו (ברכות נט.) והאלקים עשה שיראו מלפניו לפשוט עקמימיות שבלב. ואחר כך לישרים סודו, והיינו שזוכה לישירות שלבבו ישר וכבר הוריק הרע מלב כסיל, ואחר כך לנביאים כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים, היינו מי שזוכה שמופיע בו נבואה מצד השם יתברך, והחודש הזה הוא כנגד קדושת יששכר שהיו יודעי בינה לעתים **וסוד העיבור הוא לישרי לב.** ולישרי לב שמחה. ולב שמח ייטב גהה. והיינו שבא זיון של בני, וזהו המו"מ של חודש אייר שיזכה לטהר הרהור הלב על ידי שימליך אות ו' שהוא אות אמת וכאמור, ואות ו' היא הנהר היוצא מעדן להשקות את הגן, שממשיך מאור פלא עליון שהוא עדן עין לא ראתה ואיתא בזוהר הקדוש (ח"ג קצ"ג ב') עצות מרחוק מאן נינהו תרי בדי ערבות דכל עיטא דנביאי מתמן אתיא, וזה נקרא בזוהר הקדוש נצח והוד שמשם יניקת הנביאים (וכן כתבו בתיקונים ריש הקדמה תרי בדי ערבות תרי נבואי קשויט) והם כנגד משה ואהרן, וכוליא ימנית כנגד משה שושבינא דמלכא שהוריד התורה מן השמים, ובכוליא שמאלית בחודש אב שבראש חודש אב נפטר אהרן שהוא שושבינא דמטרינותא, והוא שורש תורה שבעל פה לתקן הרב כעס על ידי הרב חכמה, ושם העסק להוריק הרע מהלב כסיל לשמאלו,

⁴³ כ"ג בשבט ה'תקפ"ג - ט' באלול ה'תר"ס
⁴⁴ פקידת כורש, אחרי שבעים שנה.

ובחודש זה כוליא ימנית היועצות לטובה צריך האדם להמליך אות ו' אות אמת ולטהר מחשבות והרהורי הלב, ויכניס בו השם יתברך קדושתו העליונה:

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, פרי צדיק, חג השבועות, אות טז
וכל האומות נקראים על שם אשור ועל שם מצרים כמו שאמרו (וי"ר פי י"ג) וכמו שדברנו
מזה שזה מרמז בברכת יעקב והיה זרעך כעפר הארץ כשיהיו בתכלית השפלות כעפר
ופרצת ימה וקדמה וגו', והיינו נחלה בלי מצרים.

וכפי שראינו מכיוון שלא זכינו ל"נחלה בלא מצרים", אלא שמיצרים לנו אוה"ע
השכם והערב, סימן הוא שלא זכינו לקיים הרישא, ר"ל.

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, פרי צדיק, פר' ואתחנן, אות א'
אך הפירוש שלא יעלו בחומה, היינו אף שיעלה על דעתם שהם ראויים לגאולה וכמו
שאמרו (פסחים פ"ז) אני חומה זו תורה וכו', וכן נדרש (שהש"ר פי ח') אם חומה הוא זה
אברהם וכו' אם מעמיד הוא דברים כחומה וכו' אני חומה וכו' ואעמיד מעשים טובים
כחומה וזהו שלא יעלו בחומה שלא ירצו דוקא לעלות בכח החומה אפילו כשיראו שהם
ראויים ויש להם תורה ומעשים טובים כחומה על זה היתה השבועה שלא יעלו בחומה.
ושלא ימרדו באומות העולם, היינו גם כן כשיראו שכבר גדלה רשעת הגוים עד שראויים
להגאל על ידי זה על זה בא השבועה שכיון שהקץ⁴⁵ לא נגלה וכל זמן שלא עלה ברצונו
אין אתנו יודע אם ראויים לגאולה מצידם כנ"ל. וכן אם נתמלא סאתם של האומות
העולם שאין הקדוש ברוך הוא נפרע מן האומות עד שעת שילוחה⁴⁶ (כמ"ש סוטה ט')

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, פרי צדיק פר' ראה אות ו'
ואמר עוד להלן ועברתם את הירדן וישבתם בארץ אשר ה' אלהיכם מנחיל אתכם והניח
לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח. הוא כעין מה שנאמר (ויקרא כ"ו, ה') וישבתם
לבטח בארצכם וכתוב בתורה ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד. ובתורת כהנים
שם שמא תאמר אם אין שלום אין כלום תלמוד לומר ונתתי שלום וגו'. ועיקר שלום הוא
מהיצר הרע כמו שנאמר (תהלים ל"ח, ד') אין שלום בעצמי מפני חטאתי וזה שנאמר
ונתתי שלום בארץ ואז ושכבתם ואין מחריד שהאדם יש לו רוגז וחרדה ממלחמת היצר
הרע וכשזוכין לשלום מהיצר הרע ושכבתם ואין מחריד. וכן אמר הכתוב כאן וישבתם
בארץ אשר ה' אלהיכם מנחיל אתכם על פי מה שאמרו (ראש השנה י"ב ב) מה נחלה אין
לה הפסק והניח לכם מכל אויביכם היינו מהיצר הרע שנקרא סתם אויב כמו שנדרש
(בראשית רבה נ"ד, א') גם אויביו ישלים אתו זה יצר הרע. מכל אויביכם היינו מכל
השלוש קליפות קנאה תאוה וכבוד שלושה שורשי הקליפות ואז וישבתם בטח על דרך

⁴⁵ הקץ היינו משיח בן דוד

⁴⁶ רש"י הק' שם ד"ה שילוחה - איבודה מן העולם:

שנאמר ושכבתם ואין מחריד. והיינו שזוכין לשבת עילאה שיהיה אתפני מתמן יצר הרע (תיקוני זוהר תיקון מ"ח) ואין שום חרדה ורוגז היצר הרע וישבתם בישיבה ונייחא בטח:

ראה לקמן דברי קדשו בספה"ק דברי סופרים

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, פרי צדיק פרי דברים לחמישה עשר באב

ואמרו טעם אחד יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה אף שזאת היה אחר החורבן והמשנה מיירי מזמן הבית כמו שאמרו בברייתא בת מלך שואלת מבת כהן גדול. אך הרגישו אז שהוא יום מוכן לקדושה זו. וביתר היתה מלכות בן כוזיבא דאמר אנא משיח (סנהדרין צ"ג ב) ואיתא במדרש (איכה רבה ב', ד') רבי עקיבא וכו' אמר היינו מלכא משיחא וכו' ומן הסתם כיון שטעה בו רבי עקיבא היה באמת ראוי לכך. והיינו שהיה בו מאור תורה שבעל פה ומשום הכי רבי עקיבא שהיה שורש תורה שבעל פה כמו שכתב האריז"ל אמר עליו היינו מלכא משיחא. וזה הענין שכתב הרמב"ם ז"ל (הלכות מלכים פרק י"א הלכה ג') שרבי עקיבא היה נושא כליו של בן כוזיבא (ונתבאר לעיל מאמר א'). ומצינו במדרש רבה שם שאמר כשיצא למלחמה לא תסעוד ולא תכסוף הדא הוא דכתיב הלא אתה אלהים זנחתנו וגו'. ובגמרא (גיטין נ"ז א) איתא שאמר כן בר דרומא ואמרו שם דאכשליה פומיה לבר דרומא ודוד דאמר הכי דוד אתמוהו קא מתמה. ומלשון המדרש רבה הדא הוא דכתיב הלא אתה וגו' נראה שהאמת היה אתו במה שאמר. אך באמת ידע בנפשו שראוי לגאולה שהיה בו אור תורה שבעל פה כל כך שהוא עיקר התיקון בגלויות רק החסרון היה שלא ידע שעל זה היה השבועה שלא יעלו בחומה כמו שאמרו בכתובות (קי"א א) אף שיהיו ראויים לגאולה על דרך שאמרו (פסחים פ"ז א) אני חומה זו תורה והיינו תורה שבעל פה וכמו שאמרו שם ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים היינו שהם מניקים לישראל התורה שבעל פה והיה השבועה שלא יעלו בחומה היינו בכח החומה זו תורה ועבר על השבועה ומשום הכי נהרג.

ואפשר שהיה משיח בן יוסף ומשום זה נהרג. ואפשר שהיה ממשפחת יוסף וממשפחת דוד מזה מזכרים ומזה מנקבות. ומשיח בן דוד יכול להיות אף כשהוא רק מן הנקבות מזרע דוד וכמו שמצינו (סנהדרין צ"ח ב) דאמר רב על משיח אם מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש ואמרו (בראשית רבה ל"ג, ג') דאמר רבינו הקדוש ואין סליק רב הונא ריש גלותא להכא אנא קאים ליה מן קודמוהי למה דהוא מן יהודה ואנא מן בנימין והוא מן דכריא ואנא מן נוקבתא וכו' ומכל מקום אמר רב שרבינו הקדוש הוא משיח. וכן יכול להיות שבן כוזיבא היה משתי המשפחות והיה סבור בן כוזיבא וכן רבי עקיבא שהוא משיח בן דוד ובאמת היה משיח בן יוסף ונהרג.

דובר צדק

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, דובר צדק, אחרי מות, אות ד'

ולכך נאמר אש זרה ואמרו ז"ל (עירובין ס"ג.) דהיינו אש מן ההדיוט אלא שהורו בפני רבן. והיינו דחיקת השעה ולא המתנינו עד שיאמר משה ולכך נקרא אש זרה ולא מן ההדיוט שאינו זר מאחר שרצון ה' יתברך כך וכמו שנתבאר לעיל צורכו. רק החשק שלהם היה זר באותו עת. ומכל מקום רצו להכניסו אל הקודש כי השכינה הוא מה שה' יתברך שוכן בתוך בני ישראל ומצידה הוא עול מלכות שמים שעל האדם וההגדרה. אבל חשק שלא בהגדרה אינו מרצון עול מלכות ה' יתברך ולכך נקרא אש זרה ואין ה' יתברך מתאוה לו. כי התאוה בבריאת העולמות שיהיו חסרים ומשתוקקים לה' יתברך ולא שיהיה בהתפשטות. ולכך כשהגיע אש דשמים לעומתם אז באמת כלתה נפשם כשהגיע למדריגת כלות הנפש כי לא הגיע למדריגת תבעל לו שיהיה ה' יתברך שופע להם בכל עת באמת. כי ה' יתברך יסד גבולים על פני הארץ וכמו שמובא ברעיא מהימנא (צו ל"ג סוף עמוד ב') דקריבו בנידת טומאתה, והיינו דיסד ה' יתברך לאשת חיל זמנים שלא תהיה ראויה לקבל שפעו כלל.

ובפרשת אחרי (נ"ז ע"ב) בנוכראה אתעקם בקדמיתא וכו' יעוין שם פירושו שחשק האדם נקרא אשת חיל לה' יתברך שרוצה להשפיע בו. והיינו כשהחשק וההתלהבות הוא כפי רצון ה' יתברך⁴⁷ אבל זולת זה נקרא אש זרה ודוגמת אשה נכריה ועיין זוהר (שם נ"ו ע"ב) דבקרבתם וגוי' ובהקריבם וגוי' הכל אחד ויעוין שם לשונו. והיינו דבגין שרצו להקריב כל מיני חשקות לה' יתברך דחקו את השעה:

דהיינו אלו שדחקו את הקץ הינם בחינת אש נוכרית.

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, דובר צדק, עמוד קיז

ועיין בזוהר (נ"ח ב) דבזה טעו בני אהרן. פירוש שאז לא היה העת הראוי באמת וכמו שמובא שם (נ"ו ב) דדחקו את השעה כי בחיי אביהם לא היתה השעה עומדת להם להיות היחוד גמור כראוי על ידם. ועיין עוד פרשת צו (ל"ג ב) והם ידעו זה רק חשבו לצאת מההגדרה והגבול, והיינו כי באמת סדר הבריאה שייסד ה' יתברך והגבולין שסידר היו גם זה מכלל הסדר שיהיו מקודם מלכין קדמאין דמיתו. ואחר כך חוזר לבוא התיקון על דרך (גיטין מ"ג א) אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל. וכן לעולם לא הגיעו ישראל בכלל ואדם פרטי בפרט לאיזה שלימות ומעלה בלי ירידות ונפילות מקודם וכמו שאמרו (ברכות ה' א) שלושה מתנות טובות וכולן על ידי יסורין. וכן גם זה דנדב ואביהוא הוא מכלל הסדר שסידר ה' יתברך ובזוהר (נ"ו ב) מכאן שירותא לאזהרא לכהני והיינו כידוע דכהנים זריזים. כי הזריזות הוא מהתגברות כח האש כנודע. וכל אזהרה שלהם הוא על המתנינות ושלא להיות זריז ביותר מכפי מדתם ומדריגתם:

⁴⁷ ראוי לציין דברי קדשו של רבי צדוק הכהן מלובלין, צדקת הצדיק, פיס' מו... בו מבואר היטב, שהמלכותא בלא תגא, היא מלכות שללא רצון הרוצים, דהיינו המדינה הנ"ל שנקראת ממדינת ישראל, היא לא מרצון ה' יתברך... וק"ל.

דברי סופרים

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין, דברי סופרים, פיס' יד'

מצות ישיבת ארץ ישראל, נראה לי עיקר כהמגלת אסתר בספר המצוות [סוף מצוות עשין מצות עשה ד, **זהו בזמן שבית המקדש קיים**]⁴⁸, וכלשון הכתוב וירשתם אותה וישבתם בה (דברים יא, לא). וגם אין נקרא ישוב אלא **בישיבה בשלוה**⁴⁹, כדרך שאמרו בבראשית רבה [פד, ג] מפרש וישב יעקב - ביקש לישב בשלוה, והיינו **שהם אדוני הארץ ולשון** הכתוב בני שער החורי יושבי הארץ, שהקשו בשבת [פה, א] אטו כולי עלמא יושבי רקיע, פשטי דקרא רצונו לומר אדוני הארץ קודם שבא עשו. וכדרך שאמרו בבראשית רבה [נח, ו] על פסוק ועפרון ישב, דאותו היום נתמנה ארכיסטריקטס, שזה נקרא **ישיבה, כשהוא אדון ויושב בראש**. ובשבת [לג, א] בעוון שפיכות דמים **בית המקדש חרב** כו', הא אתם מטמאים אותה אינכם **יושבים בה** כו', ואח"כ אמר בעוון כו' גלות בא כו' עיין שם. ואמאי לא אמר גם תחלה אשפיכות דמים - גלות, דהא דריש **אינכם יושבים בה**⁵⁰. ועל כרחך דההיא אישיבה דוקא, **כדרך ישיבת הארץ בשלוה ובממשלה, דזה נקרא ישיבה, והיינו בזמן שבית המקדש קיים** ומשחרב בית המקדש אע"פ שלא גלו [כולם] ממנה גם היושבים בה אין נקראין יושבי הארץ, ואין להם ישיבה בה, מאחר שהם עבדים עליה למלכי העמים המושלים שם, כמונו בחוץ לארץ, **אין זה נקרא ישוב שיושבים בה בישיבה, רק גרות בעלמא, ולא מקיים וישבתם**.

ראה לעיל דברי קדשו בספה"ק פרי צדיק פרי ראה אות ו'

וכן איתא בדברי קדשו של כ"ק האדמו"ר ממונקטש, רבי חיים אלעזר ב"ר צבי הירש שפירא זיע"א, שו"ת מנחת אלעזר, חלק ה', סי' י"ב⁵¹

ועיי' בס' דברי סופרים להגה"צ מ' צדוק הכהן ז"ל מלובלין (אות י"ד) שהעלה דהעיקר כהמגילת ספר בספר המצוות להרמב"ם דמצות ישיבת א"י רק בזמן שביהמ"ק קיים.

קומץ המנחה

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, קומץ המנחה חלק ב, אות נב

וזה שאמרו (במדרש) ראש וכו' מאפרים שזהו מדריגת יוסף התקשרות והתיחדות כל העדה כי כולם קדושים ובתוכם ה' במדת היסוד המקשרת אבל יהודא שלימות המעשה וכן ענין המלכות מורה על זה וכמו שבארנו כל זה במקום אחר ענין משיח בן יוסף קודם למשיח בן דוד ודוד ראש למלכים מיהודא ומעיד הכתוב על כולם כי הם זקנים באים

⁴⁸ סייעתא לדברי רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א, מצינו כבר בדברי קדשו של רבנו יעקב בעל הטורים בספר ויקרא פרק כה פסוק י' **דרור**, עולה כמנין ת"י, **רמז כמנין "דרור" שנים היו דרורים בארץ; משנבנה הבית**: וכן בהמשך בפסוק יט כתב **"ווישבתם לבטח, בטח בא"ת ב"ש שנים"**, שחשבון **"שנים עמד הבית וישבו בטח"**:

⁴⁹ דהיינו שהישיבה בשלוה היא בזמן שיש בית מקדש, כמוכח בהמשך ולא כפי שניסו להפריד מהרישא דהיינו **"בית המקדש חרב"**

⁵¹ כמו"כ מובא בספה"ק תקון עולם לרבי משה גולדשטיין זיע"א, אות צד', עמ' קכח-קמ (שם מופיע שהתשובה הנ"ל היא בכת"י ושהיא אמורה להיות סימן ט"ז. כמו"כ בעמ' קלט', כותב בהקדמתו לתשובתו של כ"ק האדמו"ר תשובה ארוכה, מסיק להלכה, עורך מערכה, בשפה ברורה, פלפול וסברא, כשיט' הפוסקי' ראשונים, וגם אחרונים, דישי' א"י אינו נוהג באלו הזמנים, כי אם בביאת צדיק שומר אמונים. מכ"ק רבינו הגדול הגה"ק שר התורה אור עול' אוצר חיים מרן האבדפ"ק שליט"א בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר. אות חיים ושלוש. נימוקי או"ח. דברי תורה, חמשה מאמרות, עולת תמיד, ודרכי תשובה על ה' מקואות.

למדריגה זו בימים שעברו עליהם מן היגיעה ולא שנולדו כך אף על פי שבאמת היו מוכנים לכך בתולדה גם אילו לא יגעו רק השם יתברך העלים ולכך לא מצינו נסיונות רק באברהם ודוד (ואילו עמד בנסיון היה שלימותו האמיתי וזמן הגאולה אמיתית וזה שאמרו ז"ל בחלק (סנהדרין ק"ז). **שאמר דוד גלוי וידוע וכו' שהיה יכול לעמוד בנסיון רק שלא יאמרו וכו' כי זה אחד משבועות שלא לדחוק הקץ ועדיין לא הגיע עתו) וכלל האומה לברר יגיעתם ושאינם מצד התולדה:**

תקנת השבין

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, תקנת השבין, אות ה'

ומדריגה זו הוא על ידי תשובה מאהבה כידוע דהאהבה יותר בקירוב שאחר הריחוק, וכדרך שאמרו ז"ל (נדה ל"א ע"ב) בטעם טומאת נדה כדי שתהא חביבה עליו, ונמצאו הזדונות גם כן כזכויות שהם הגורמים הקירוב ויש לו זכויות הרבה אלומות אלומות מה שאין לצדיקים גמורים כך, ולעתיד על ידי משיח יתוקן כן בכלל ישראל שעל זה נאמר (ירמיה נ', כ') **יבוקש עוון ישראל ואיננו וגם בעולם הזה נעשה מקצתו להשבים מאהבה, ואף דוד המלך ע"ה ודאי שב מאהבה הגמורה ומכל מקום נאמר לו בחיך איני מודיע וכו' (שבת ל').** דעליו נאמר (שיר השירים ב', ז') **אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ דעדיין לא הגיע זמן שתחפץ כי האהבה עיקרה מאתערוותא דלעילא וצריך לזה זמן שתחפץ לירד שפע האהבה מאתערוותא דלעילא ואינו ביד האדם לעורר אהבה בהשתדלות ואתערוותא דלתתא**⁵², ודוד המלך ע"ה נקרא גם כן דלא קירבו והוא קירב את עצמו ואמר (תהלים כ"ו, ב') **בחנני ונסני אף שלא עלתה בידו למראית עין על האמת עלתה בידו שהרי זהו שהביאו להקים עולה של תשובה שזהו עיקר התעלות מדריגתו מה' תתאה מדת מלכות לעשותה ה' עילאה הרומזת לתשובה כנודע ועל ידי זה קירב את עצמו:**

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, תקנת השבין, אות ו'

ומקרא זה הוא הפטרת פרשת קדושים המדברת בקדושת הברית שזהו עיקר הקדושה כמו שאמרו (ויקרא רבה כ"ד, ו') **כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, כי באמת כל ישראל קדושים הם וכמו שאמרו (שבת פ"ו. וחולין ז' ע"ב) ישראל קדושים הם ונאמר (ירמיה ב', ג') קודש ישראל לה' וגו', ורק למראית עין הם כבני כושים בכ' הדמיון על ידי שזיפת השמש ובמעט ריחוף מתרחצים רק כל זמן שלא נתרצו דומים לבני כושים והשפחה הכושית חושבת להתדמות לה ולירש גבירתה חס ושלוש ועל זה הוא כל גלות זה לברר קדושת הגופות דבני ישראל שנקראים כולם צדיקים וכדמסיים המקרא דשם (עמוס ט', ט') והניעותי וגו' ולא יפול צרור ארץ, כי באמת אין שם אפילו צרור אחד שיפול לארץ ולא ידח ממנו שום נדח כידוע בסוד וקבצו יחד מארבע כנפות וכו' מרומז השם המיוחד לקביצת הניצוצות דהוצאת זרע לבטלה, שזהו עיקר קיבוץ גלויות מארבע כנפות הארץ**⁵³ דהנידוד לכל ארבע כנפות בא על ידי זה שאומות העולם קולטים השפע שאינו יורד לארץ הקדושה ארץ אשר ה' אלקיך דורש

⁵² כעין שכתב רבי דוד הלוי 'הט"ז' זיע"א, ט"ז אורח חיים סימן א ס"ק ב

שיהא הוא מעורר כו'. - לכאורה אין שייכות זה הענין אלא אלא זריזות בפ"ע אלא הענין הוא שאין דומ' העושה מצוה ע"י התעוררות של אחרים לעושה ע"י עצמו. ועפ"ז נ"ל מ"ש רבינו הטור אני מעיר את השחר ואין השחר מעיר אותי דק' סיפא ל"ל. ונרא' דמצינו אדם מקדש את עצמו מלמט' מקדשין אותו מלמעל' וכ"ה לענין התעוררות שיש ב' מיני התעוררות שתחל' מתעורר מלמט' ואח"כ בא עליו התעוררות העליון לסייע לו וע"ז שיבח דוד את עצמו שהי' במעלה כ"כ שהתעוררות שלו מלמטה גדול' כ"כ שא"צ לסיוע התעוררות של מעלה וע"כ אמר אני מעיר השחר כמו לקדושת ישראל כמ"ש על אילת השחר ומעלה זאת אינה אלא לדוד וכיוצא בו אבל אנו וכיוצא בנו הלואי שנזכ' להתעוררות מלמט' כדי שיבא אח"כ מלמעל' ע"כ לא זכר הש"ע רק שיתגבר לזה שלכל הפחות יהא מעורר השחר אף שלא יזכה למעלה השניה שזכרנו: ואין הכוונה לפורקי עול תו"מ ששופכים זרעם לבטלה, שיתכנסו בארץ ישראל ע"מ להרבות שפיכת זרע לבטלה

צדקת הצדיק

רבי צדוק ב"ר יעקב הכהן מלובלין זיע"א, צדקת הצדיק, פיס' מו

"ולרשע אמר אלוקים: מה לך לספר חוקי" - ועל דבר זה ידו כל הדווים וכו',⁵⁴ כי העובר על דברי סופרים⁵⁵ נקרא רשע, כמו שאמרו ביבמות דף כ עמוד א. אבל זה אמרו הקדמונים מאמר חז"ל (פסחים ו'): "כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא". ולא לחינם כתבה תורה עניין המעפילים בפרשת שלח, אשר כבר האמינו בדברי משה⁵⁶, ולמה לא שמעו לו בזה שאמר להם: "אל תעלו וגו'!" אלא שהם חשבו שזה בכלל - "חוץ מצא".

ועיין בזה (חלק ג, קס). המליץ כל עניין המרגלים על התורה, והיה העונש שלא ישיגוה⁵⁷. ועל זה העפילו לעלות אף נגד רצון ה' יתברך, כמו שאמרו חז"ל (בסנהדרין דף קה ע"א) "חוצפתא, מלכותא בלא תגא"⁵⁸. פירוש: כידוע "מלכות" הוא כנסת ישראל, ו"כתר" (תגא) הוא שרש רצון ה' יתברך, ורוצה לומר ממשלה מעצמו בלי רצון הרוצים, והתקרבות כנסת ישראל מעצמם⁵⁹. והם לא הצליחו בזה מפני שאכלו פגה⁶⁰, כמו שאמרו חז"ל (סוטה דף מט): "בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא", שאז הוא העת לזה [ולעתידי - נקבה תסובב גבר, ואין כאן מקומו]⁶¹. ולכך אמר להם משה: והיא לא תצלה, נראה שעצה היא, אלא שלא תצלה. ודייק "והיא", שבכל מקום דרשו רז"ל: "היא ולא אחרת", שיש זמן אחר שמצליח⁶² והוא זמנו זה שהוא עקבי משיח".

⁵⁴ דהיינו מי יעז לדרוש ברבים את חוקי ודיני התורה, מאחר שהוא בגדר של רשע מכיוון שעובר על דברי סופרים.

⁵⁵ עיי' בספרו של רבי צדוק הכהן מלובלין, פיס' יד

⁵⁶ דהיינו שהיתה להם הוה אמינא לבוא ולומר ש'כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה, חוץ מצא' כלומר בעל הבית הוא

הקב"ה שאומר להם לצאת מארצו

⁵⁷ שלא ישיגו את התורה לפי הזה"ק

⁵⁸ תרגום: חוצפה, מלכות בלי כתר.

⁵⁹ דהיינו שהם רוצים שכנסת ישראל תהיה מלכות ללא כתר, ללא רצון הרוצים, ללא רצון ה' יתברך, אבל הדבר

אסור.

⁶⁰ שהיה עליהם לחכות 38 שנה מצאת ישראל ממצרים ע"מ שיוכלו להכנס לא"י, ולא לעבור על ציווי ה'

⁶¹ אבל מקומו הוא בספרו של רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א, דובר צדק, קונטרס נר המצוות מצות עשה א'

והיראה עיקרו התורה נמשכת ממנה כמו שנאמר (ירמיה ל"א, כ"א) כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר ולעתידי התורה תהיה נובעת מכליות דוגמת אברהם אבינו והלב קודם לכליות שהיראה קודמת לה וכן עשו חסידים הראשונים היראה עיקר

דהיינו שמה שרבי צדוק מדבר כאן שזה רק לעתידי לבא כאשר לכל אחד ישראל יהיו כליות יועצות ושהיראה משפיעה על כל אברי האדם, והרי החוצפה היא ההפך הגמור של יראה

ועוד רבי צדוק מדבר על כך בספרו דובר צדק, פרשת אחרי מות אות ד
כי גם נחמיה הפחה היה בסוד שלמה שהוא זרובבל בן שאלתיאל כדאיתא בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ל"ח ריש ע"א) שעליו נאמר דהוא חותם על יד ימיני, פירוש חותם עזקתא כנ"ל והוא כטעם נקבה תסובב גבר כי מזרעו יצא משיח כידוע:
וכן מדבר מענייני משיח בן דוד, שתקופתו לאחר עקבתא דמשיחא

ספר תקנת השבין - אות ו

ומדת יסוד ידוע שהוא ההתקשרות והתחברות שבין ישראל לאביהם שבשמים שזהו יסוד הבריאה והעולם כולו כמו כל בנין שיש לו יסוד בתחתיתו שעליו עומד כל הבנין וגם כל בנין הבריאה יש לו יסוד שעליו נתכונן וכמו שנאמר (משלי י', כ"ה) צדיק יסוד עולם שעליו העולם עומד ולולי כן היה העולם חוזר לתוהו ובוהו, וכמו שהיה בדור המבול דנשאר רק נח איש צדיק דממנו הושתת העולם אחר כך, והוא המדריגה התחתונה כלפי כלל אצילות קודשו שאין מושג לאדם אלא כפי מה שהוא בריאה תחתונה כלפי נבראים עליונים אלא שבו הוא התחברות תחתונים ועליונים שמים וארץ על ידי חיבור נפשו ורוחו עם גופו, וכל התחברות תחתון בעליון היינו במדה אחרונה של עליון אלא שאחר הנסירה דנעשו אנפין באנפין אילו לא חטא ונכנס ליום השבת בקדושה שאז עליות העולמות היה מתעלה לגמרי להיות נקבה תסובב גבר כלעתידי שיהיו רעין דלא מתפרשין לעולם ומחוברים לגמרי, אלא שזהו שפע השגה יתירה שאין העולם הזה ראוי לה שנברא במדת הדין רצה לומר מדת צמצום האור מהשגה דמה שלמעלה מהשגת עולם הזה ושאינו כדאי לה נתעלם:

פרי צדיק פרשת יתרו - אות ו

ובזהר הקודש (פג ב) לאמר דא הוא דכתיב אשת חיל עטרת בעלה, והיינו בסוד נקבה תסובב גבר וכמו מחול לצדיקים בעולם הבא:

⁶² שיש זמן אחר שמצליחים להעפיל ולהקים מלכות ללא רצון ה' יתברך

ועל דברי קדשו אלו בעלי הדעות המשובשות שכל הנראה לא מבינים קרוא וכתוב לא הבינו מה הכתוב כאן כי מרבים להשתמש בדברי קדשו אבל בצורה מעוותת להפליא.

א. הבנת הנקרא

אמנם הכנסתי בהערות שולים הסבר על הפיס' זו, אבל תמיד יש מה להרחיב

...ועל זה העפילו לעלות אף נגד רצון ה' יתברך, כמו שאמרו חז"ל (בסנהדרין דף קה ע"א) **"חוצפתא, מלכותא בלא תגא"**... ורוצה לומר **ממשלה מעצמו בלי רצון הרוצים**, והתקרבות כנסת ישראל **מעצמם** (ודבר זה אסור).

והם לא הצליחו בזה מפני **שאכלוה פגה**, כמו שאמרו חז"ל (סוטה דף מט): **"בעקבתא דמשיחא חוצפא יסגא"**, שאז הוא העת לזה... ולכך אמר להם משה: והיא לא תצלת, נראה שעצה היא, אלא שלא תצלת. ודייק "והיא", שבכל מקום דרשו רז"ל: "היא ולא אחרת", **שיש זמן אחר שמצליח והוא זמננו זה שהוא עקבי משיח** – ובמה הם אותם 'מעפילים' מצליחים לעתיד לבוא בשביל זה צריך לחזור קצת אחורה בדברי קדשו כדי להבין מה שרצו **'חוצפתא'**, מלכותא בלא תגא"... **ממשלה מעצמו בלי רצון הרוצים**, והתקרבות כנסת ישראל **מעצמם**.

דהיינו שאותם 'מעפילים' ציונים וגרוריהם הצליחו להקים 'מלכותא ללא תגא' מלכות ללא רצון הרוצים, **מלכות שהיא איננה רצון של השי"ת**, 'מלכות של מינות' מלכות שכופרת בשי"ת...

ואם קראת עד כה דברי קדשו של רבי צדוק ועדיין לא הבנת שלכך התכוון, אזי שלא רק שיש לך בעיה ב'הבנת הנקרא' – שנובעת מכך שאין להם מסורת בתורה שכתב ובתורה שבע"פ, וג"כ יש לך 'שגגת תלמוד' שהיא נחשבת לך 'עולה זדון'⁶³ – אלא ג"כ עברת על הרישא של הפיס' הנ"ל כפי שעברו עליה המעפילים... **"ולרשע אמר אלוקים: מה לך לספר חוקי"** דהיינו שיש לך בעיה של 'רשעות' כפי שעשו המעפילים שבמעשיהם נהרגו כמה וכמה נפשות ישראל...

ואולי ינסו להביא סייעתא מדברי רבי צדוק שהרי לבלעם התירו לו שהרי מימרא זו שחז"ל דרשו על במס' סנהדרין, אם רצונם להשוות עצמם לבלעם הרשע, הרשות בידם, וזה ניתן לו ע"מ לאבד עצמם מהעוה"ז והעוה"ב.

שהרי גם משה רבנו וארון ה' לא הצטרפו למהלך הזה דהיינו משה רבנו שהוא המשיח העתידי וכן ארון ברית ה' שהוא מונח במקום בית המקדש, ואין לנו לא משיח ולא מקדש, אז כיצד הם מבקשים מלכות ללא רצון הרוצים, ללא משיח וללא בניין בית המקדש.

⁶³ שגגת תלמוד עולה זדון - מדוע? על שגגה צריך לחייב אדם זדון, אזי יש להבין לפי ש'גדול תלמוד שמביא לידי מעשה'... אזי שאם יעשה מעשה לפי 'שגגת' הלימוד מכיוון שלא בדק את הלימוד אם הוא כראוי כדקא יאות אלא עשהו באופן שאינו מקיף את הלימוד אלא רק כדי לצאת ידי חובה 'כמצות אנשים מלומדה'... ואח"כ מהלימוד הנ"ל מביא לידי מעשה שאיננו לפי ההלכה הראויה אזי שה'שגגה' ההיא תחשב לו ל'זדון', כי ה'זדון' היה באופן הלימוד.

ב. הבנת מעשה המעפילים לפי גדולי ישראל

רש"י הק' זיע"א, במדבר, פרק יד' פס' מד'

ויעפלו - לשון חוזק וכן (חבקוק ב) הנה עפלה. אינגר"ש בלע"ז לשון עזות וכן (מיכה ד) עופל בת ציון (ישעיה לב) עופל ובחן. ומדרש תנחומא מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא ברשות :

רבינו בחיי בן אשר זיע"א, רבינו בחיי, במדבר פרק יד, פס' מא

והוא לא תצלח. על דרך הפשט העליה הזאת אל ראש ההר "לא תצלח". וע"ד הקבלה: מלת "והוא" חוזרת ל"פי ה'". ומה שכתוב והוא, וקרי והיא, לרמוז על פועל ומקבל. וכתב הרמב"ן ז"ל: "והיא לא תצלח", על דרך האמת כמו: (יחזקאל א, יג) "והיא מתהלכת בין החיות". (מד) ויעפילו. לשון: (ישעיה לב, יד) "עופל ובחן". כלומר שעלו אל העופל. ומדרשו כמו "ויאפילו", מלשון אופל כלומר הלכו בחשך שלא ברשות ובדרך רעה:

רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, אור המאיר, במדבר פרשת שלח

ועתה נחזור לענין ויאמר משה למה זה אתם עוברים את פי הוי"ה, כלומר שאתם עוברים את פי, בה' מוצאות הפה, אינו נבנה ונצטרף שם הוי"ה ברוך הוא, ואם כן תועלתכם בתורה ותפלה מעט, וזה אמרו והיא לא תצלח, ודאי למטה ולמעלה אין שום תועלת בדבריכם, ואף גם זאת אל תעלו כי אין הוי"ה בקרבכם, כלומר להיות שאין צירוף שם הוי"ה בקרבכם, באמצעות תורה ותפלה, אל תגרמו שום בחינת עליה, אשר זאת עיקר עבודתינו בעולם הזה, להעלות ולהגביה מדריגת התחתונים למרום מעלתם, וכל זה נעדר מכם, כיון שאין הוי"ה בקרבכם, כמדובר נוסף על זה, זאת אחרונה קשה מראשונה ראו מה החטא גורם כי על כן שבתם מאחרי הוי"ה, ולא יהי"ה הוי"ה עמכם, כלומר מה שאתם מעותדים באמצעות פעולתכם, לקרב זמן הגאולה, שאז נעשה מצירוף הוי"ה צירוף יהי"ה כנזכר לעיל, כיון שהסכלתם לעשות רע, אבדתם כל זאת, ולא יהי"ה הוי"ה עמכם, לעשות מהויה יהי"ה, כלל הדברים, אשר בכאן מרומז עבודת האדם כל ימי חיותו, כי סיפור המרגלים נוקב והולך עד עת קץ הפלאות⁶⁴, והשם ברחמיו יראנו לטובה אות במהרה בימינו, אמן סלה נצח ועד.

ג. 'נקבה תשוב גבר'

כמו"כ בעלי הדעות המשובשות מנסים לומר שיש להם הבנה בדברי הנביאים "נקבה תשוב גבר" אבל מכיוון שלא למדו דברי קדשו של רבי צדוק כדקא יאות לכן לא הבינו

פרי צדיק, פרשת קרח, אות א

אך כמו דאיתא בפתח אליהו כתר עליון איהו כתר מלכות, היינו שעל ידי שישאל מכירין ומקבלים עליהם עול מלכותו יתברך שמו⁶⁵ על ידי זה נכתב

⁶⁴ קץ פלאות דהיינו כשיבוא משיח בן דוד ויעשה ניסים ונפלאות
⁶⁵ והרי זה ההפך ממעשה המעפילים

כביכול הקדוש ברוך הוא בכתר ועיגולים הוא בחינת מקיף וכתר הוא אור מקיף ולעיתים **כשיתגלה כתר עליון איהו כתר מלכות אז יהיו כנסת ישראל מכתירין להשם יתברך בסוד נקבה תסובב גבר**⁶⁶. וזהו הענין המחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד מראה באצבעו. ובחינת העיגולים שם אין שום מדרגות שהכל שוים כמו עיגול שאין בו ראש וסוף:

ולא כמו בימינו בימי עקבתא דמשיחא שהקימו מלכותא ללא תגא, דהיינו מלכות ללא רצון הרוצים, ללא רצון השי"ת

פרי צדיק, לחמשה עשר באב, אות ה

וזהו על פי מה שנאמר אשת חיל עטרת בעלה וזה שהובא על זה בגמרא אר"א עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכו', היינו שהם יהיו כמו עטרה להקדוש ברוך הוא וזה בעטרה שעטרה לו אמו דאשה יראת ה' הוא בחינת כנסת ישראל. **וכן נפשות ישראל יסובבו כביכול את השם יתברך כמו שנאמר עטרת בעלה והוא סוד נקבה תסובב גבר:**

פרי צדיק, לחג הסוכות, אות ב

והכי סליק סוכה בחושבן וכו' סכ"ה חסר ו' איהי אימא כו', והיינו **סוכה מלא מלכות ויש בה ה'** שמדת מלכות מקיף ו' והיא **בסוד נקבה תסובב גבר**. כמו שיהיה לעתיד שיעשה הקדוש ברוך הוא מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן. **וסכה חסר, היינו בינה שהסכך סוכך על גבי ו' והוא באור מקיף למעלה, והיינו שהשם יתברך שוכן בתוך בני ישראל ונעשה סכה עלאה בינה שהוא מדת מלכות שבבינה סוכך גם על ה'** שהוא קודשא בריך הוא וזהו אימא עלאה הז' מדות שבבינה וזה ענין סוכ"ה לא פחות מעשר דאיהו מלכות עשיראה כמו שאמר ברעיא מהימנא.

ד. ביאור בדברי רש"י הק'

רש"י הק' זיע"א, במדבר, פרק יד' פס' מד'

(מד) ויעפלו - **לשון חוזק** וכן (חבקוק ב) הנה עפלה. אינגר"ש בלע"ז **לשון עזות** וכן (מיכה ד) **עופל בת ציון** (ישעיה לב) עופל ובחן. **ומדרש תנחומא מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא ברשות:**

רש"י הק' זיע"א, חבקוק, פרק ב' פס' ד'

(ד) הנה עופלה - **נפש שלו תמיד היא בכעס ובתאוה** שואף לבלוע ולא שבע **עופלה לשון עזות כמו (במדבר יד) ויעפילו וכן עופל ובוחן (ישעיה לב).** לא ישרה נפשו בו - אין רוחו מתקררת עליו לומר די במה שקניתי כבר **לכן יבא עליו הפורענות.**

רבי אליהו בחור זיע"א, ספר הנימוקים, אות ע'

עפל. א"א וכן ויעפילו לעלות (במדבר יד, מד.), **במדרש רבי תנחומא לשון**

⁶⁶ ולא כמו בימינו בימי עקבתא דמשיחא שהקימו מלכותא ללא תגא ללא רצון הרוצים

חשד ואפילה

רבי יצחק מאיר מורגנשטרן זיע"א, ליקוטי דא"ח דשב"ק פר' שלח תשע"ב, בהליכה לביתו, עמ' טז-יז

ז' ויאמר משה למה זה אתם עברים את פי ה' והיא לא תצליח (יד מא). כתב רבינו הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א בספרו צדקת הצדיק (אות מו), וז"ל: עיין בזוהר (ח"ג ק"ס). המליץ כל ענין מרגלים על התורה והיה העונש של א' ישיגוה. ועל זה העפילו לעלות אף נגד רצון השי"ת כמו שאמרו ז"ל (סנהדרין קה). חוצפתא מלכותא בלי תגא. ולמדוה מבלעם שאחר כך הסכים השי"ת. כי בלעם נסתכל עד עקבתא דמשיחא, ולכך ידע סוד זה. פירוש, כידוע מלכות הוא כנסת ישראל, וכתר הוא שורש רצון השי"ת; ורצה לומר ממשלה מעצמו בלי רצון הרוצים. והתקרבות כנסת ישראל מעצמם. והם לא הצליחו בזה מפני שאכלוה פגה כמו שאמרו ז"ל (סוטה מ"ט ע"ב) 'בעקבותא דמשיחא חוצפא יסגא', שאז הוא העת לזה. ולעתיד נקבה תסובב גבר, ואין כאן מקומו. ולכך אמר להם משה והיא לא תצליח, נראה שעצה הוא אלא שלא תצליח - ודו"ק 'והיא', שבכל מקום דרשו ז"ל 'היא ולא אחרת', שיש זמן אחר שמצליח והוא זמנינו זה שהוא עקבי משיחא. עכ"ל.

והיו אלו שרצו להוכיח מכאן שיש רמז על ממשלת הערב רב
דזמנינו שהוא אתחלתא דגאולה (והמקור לזה מובא בספר אחד
אשר נכתב ממש לאחר השואה שאז היה אלו שטעו בזה לומר
שהקמת ממשלת הערב רב הוא אתחלתא דגאולה). אבל טעות גדול הוא בידם. דבוודאי לא לזאת היתה כוונת קדשו של רבינו הרה"ק רבי צדוק זיע"א. דלא בכח עצמי ובהקמת ממשלה זוכים להמשיך הגאולה⁶⁷, עד כדי שיהיה זה נקרא 'אתחלתא דגאולה', - אדרבה, דייקא ע"י הקמת ממשלת הערב רב נתאחר ביאת הגואל הצדק.

וזה אבי אבות לכל צרות ישראל, וכל עיקר מטרתם הוא אך ורק
לעקור דת ישראל ולפרוק עול מלכות שמים רח"ל (ובפרט כעת
שהרשעים רוצים לעקור בחורי ישראל מללמוד בישיבות, וכולם
יעמדו לשרת בצבא, שהוא עת צרה ליעקב וכל אחד צריך להתפלל
על ביטול גזירה זו, ועל הפלת ממשלת הערב רב לגמרי, באופן
שלא יהיה נזק לשום יהודי בין ברוחניות ובין בגשמיות). ובוודאי
אי אפשר לומר שלזה היתה כוונתו הקדושה בספרו צדקת הצדיק.

ח) אלא בוודאי כוונתו הוא עפ"י מה דכתיב (ישעיה ס כב) 'הקטן יהיה לאלף והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה'. ועל זה דרשו חז"ל במסכת סנהדרין (צח ע"א): אמר רבי אלכסנדר, רבי יהושע בן לוי רמי: כתיב 'בעתה' [משמע בזמנה], וכתיב 'אחישנה' [משמע אמהר להביאה קודם עת הקצוב לה]. זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה. והנה בכל אחד מהם יש חסרון; דהלא על 'בעתה' אמרו חז"ל שזה הוא 'לא זכו', ויש מזה צער גדול לשכינה הקדושה על עיכוב הגאולה. - וגם ב'אחישנה' יש חסרון, שאז יבא הגואל צדק ע"י הריגות ומלחמות ויסוריים וכדו', ר"ל, כמבואר כל זה באריז"ל. ולכן העצה הוא להמשיך ביאת הגואל בשניהם יחד בבחי' בעתה אחישנה. וכמבואר בכתבי

⁶⁷ הערה ד' מתוך הקונטרס דעה חכמה לנפשך, פרשת שלח תשע"ב

עיין בשפת אמת (בראשית פרשת מקץ תרנ"ח), וז"ל: במדרש קץ שם לחושך זמן נתן ליוסף כו'. דהנה ויהי לשון צרה. כי כל תהלוכות יוסף ה' הכנה לכל גלות מצרים ואיתא בעתה אחישנה זכו אחישנה. וכבר כתבתי מזה במ"א. אבל בודאי יוסף הצדיק שהיה בבית האסורים ולא ביקש לו תחבולות רק בטח בה' כמ"ש ויהי שם בבית הסהר לכן היה גאולה שלו קודם הזמן. וכמו כן ביצי"מ נעשו מתי שנה רד"ו. אכן כאן במאמר הזכרתי ה' ניסיון שהגם שנרמז לו מקום גאולה אם לא היה פונה כלל. היה יוצא מיד. ומעט נטי' קלה שהיה לו נתוסף לו ב' שנים. ז"ש התנאי ולא פנה אל רהבים ופני' מועטת יכול לפגום. כדאיתא מחשבה מועלת. ויתכן לומר שאותן שלשים שנה שקדמו בני אפרים לצאת בודאי ה' גם זה מקום גאולה. אבל ע"י שבטחו בכם נפגם. ונתאחרו עוד שלשים שנה. ז"ש שהיציאה"ר יאבן אופל', ודו"ק. עכ"ל.

הגר" א בספר קול התור, שבחר מאוד שיבוא הגאולה בשתייהם יחד (היינו בעתה ואחישנה ביחד).

דהיינו שהגאולה תבא במהרה לפני הזמן בבחי' אחישנה, אבל שתבוא בלי שום צער ומלחמות והריגות וכדו', אלא רק ע"י רחמים וחסדים מגולים, דעיי' יזכו לשני המעלות, הן שתבוא הגאולה באופן דאחישנה, והן שלא יהיו מלחמות וכדו', מחמת שיהיה גם בבחי' בעתה. וביתר עמקות - **בעתה** הוא בסוד **החכמה**, ואחישנה הוא בסוד **בינה**⁶⁸, והעיקר להמשיך הגאולה בסוד הכתר שהוא האיחוד של חכמה ובינה. ולזה היתה כוונת הרה"ק רבינו צדוק הכהן מלובלין זיע"א [במה שהזכיר בדבריו ענין הכתר], דסוד זה יתגלה בזמנינו - שהצדיקים יעמדו על סוד זה, וידעו ויבינו איך להמשיך ביאת המשיח בבחי' בעתה ובבחי' אחישנה יחד.

ה. 'והיא לא תצלח, נראה שעצה היא, אלא שלא תצלח'

מרביתם להתבלבל בלש' ולומר שכביכול שמרע"ה נתן להם 'עצה' דהיינו שעכשיו אל תעשו את העבירה הנ"ל, אלא אח"כ תעברו את העבירה הנ"ל ואין הדבר ברור דיו הכיצד מרע"ה אומר לעשות עבירה אח"כ ולא כעת.

אלא הדבר הוא כך שאם רצונכם ליפול דהיינו לעלות ללא ארון ה' ובלעדי - דהיינו כמו שעשו בני אפרים - אתם יכולים לעשות זאת בזמן שיש הסתר פנים גדול מאוד כמו 'עקבתא דמשיחא' אבל בסופו של דבר יקרה לכם כפי שקרה להם, אך תתלו הדבר במקרה הטבע ולא בהבנה שהשי"ת נותן לכם פתח ליפול כפי שנפלתם אז וכפי שאז לא הקשבתם לצדיק הדור כך גם כעת אינם מקשיבים לצדיק הדור אלא רצים קדימה בלי להתחשב בדעת תורה, אזי בסופו של דבר יפלו ר"ל תחת ידיהם שאותם שהשי"ת שלח להעניש אתכם כדאיתא במס' **כתובות**, דף קיא ע"א

אמר רבי אלעזר, אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: אם אתם מקיימין את השבועה מוטב, ואם לאו - אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה.

⁶⁸ הערה ה' מתוך הקונטרס דעה חכמה לנפשך, פרשת שלח תשע"ב

עיי' בים החכמה תשס"ח במאמר קדושה משולשת (ענף ג' אות ב' עמוד תקנט), שמבואר שם, דבמחשבת הבריאה היו כלולים שני דרכים אשר על ידם יוכלו נשמות ישראל לבוא לתכלית מחשבת הבריאה שהיא העליה אל הכתר. האחת היא דרך ארוכה וקצרה, והשנית דרך קצרה וארוכה. הדרך האחת היא סוד הגאולה דבחינת בעתה, והיינו כפי סדר המדרגות, מדרגה למעלה ממדרגה; תחילה תיקון הבינה, ואחריה תיקון החכמה, ואך בגמור תיקון החכמה יעלו אל הכתר, ואז בהגיעם אל הכתר יזכו להשלים מחשבת הבריאה וגאולה תהיה לארץ. איברא, דרך זו ארוכה היא וקצרה, דארוכה היא לסיבת היותה נמשכת זמן זמנים טובא עד למועד מועדים וחצי, ולרוב העתים והצרות וכו' כבר כשל כח הסבל, אלא שמכל מקום קצרה היא, דבדרך הטבע היא באה, באין צורך פנות אל היסורים וחבלי משיח, אלא חבלים יפלו לנו בנעימים וכמאמר הכתוב ברחמים גדולים אקבצך, **וכנודע מכמה צדיקים דמשיח יבוא פתאום מבלי מלחמות ורעש, וכדאיתא נמי בחיי מוהר"ן (עבודת ה' אות קנ"ד) "שמשיח יבוא פתאום, ויהיה נעשה קול רעש גדול שבא משיח, וכל אחד ישליך המשא ומתן שהוא עוסק בו, השולחני ישליך השולחן שלו, וזה ישליך השעוה, וכמו שכתוב בישעיה והשליכו איש אליהו כספו ואליהו זהבו, ולא כמו שסוברים העולם שכשיבוא משיח יהיה עולם אחר משל עכשיו"**. עיי"ש

והדרך השנית היא גאולה דבחי' אחישנה, וענינה לדלג על ההרים ולהחיש קץ הגאולה בתוך זמן הבינה, והיינו על ידי צירוף ויסורים שעל ידם יעשו ישראל תשובה מהרה ויקרב קץ משיחיה. ודרך זו קצרה היא, דאיה צריכה לזמן רב אלא תיכף היא באה בתוך הזמן, ברם ארוכה היא, דבאופן זה בהכרח שימות משיח בן יוסף על ידי ארמילוס הרשע, ועליה ניבאו חז"ל באומרים ייתי ולא אחמיניה מחמת גודל היסורים ומלחמות ושפיכות דמים וכו' דחבלי משיח, וכנזכר בשער המצות פרשת שופטים מצות ערי מקלט דכשחטא הבל נתחייב מיתה הוא וכל זרעיותיו, ולכן נהרג הבל על ידי קין אחיו, וגם זרעו אינו נתקן אלא על ידי הריגה, ולכן כל הנהרגים רובם מזרעו של הבל. ומסיק עלה התם דאם יבוא הקץ בעתו, ודאי שיתקנו כל זרעו של הבל, אבל אם הקץ הוא אחישנה, עדיין לא נתקן כל זרעו של הבל, ובהכרח שיהרגו כולם במהירות גדול, ועל ידי כך יתרבו הרוצחים בשוגג, ולכן צריך שלעתידי לבוא יוסיף שלש ערי מקלט. עיי"ש.

מתלמידיו של רבי צדוק הכהן מלובלין

רבי יהושע שיינפעלד⁶⁹ זיע"א, ליקוטי יהושע⁷⁰, פרי ויצא, דך לז ע"א

לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו, הצדיק ר' מאיר'ל מפערימשלאן היה דורש פסוק זה כמין תפלה. וכך היה אומר, **רבונו של עולם, אם ח"ו עוד לא הגיע זמן הגאולה וזהו לא עת האסף המקנה, שעדיין לא הגיעה השעה לקבץ נדחי ישראל צאן מרעיתו**, עכ"פ השקו הצאן ולכו רעו, היינו שיתן להם לפחות את פרנסתם בריווח ובכבוד עם כל רב טוב, עד שיבא גואל צדק, ולא יהיה להם בינתיים צער הפרנסה.

⁶⁹ רבי יהושע שיינפעלד זיע"א - יליד לובלין. מתלמידיו של רבי צדוק הכהן מלובלין ורבי אברהם ב"ר יהודה ליב איגר (בעל שבט מיהודה) זיעזעכ"א.
⁷⁰ ברוקלין, ה'תשי"ז

חסידות בענדר

כ"ק האדמו"ר מבענדר, רבי יצחק ב"ר שמעון (ב"ר אריה ליב) ורטהיים⁷¹ זיע"א, בארות המים⁷², באר שבע, מזמור סב, עמ' קד

למנצח על ידותון מזמור לדוד אך אל אלקים דומיה נפשי וגוי **המשורר צפה ברוח קדשו את אשר יקרה באחרית הימים ויצא להישייר את העם לבל יפתה לבם לילך אחר עצת נלוזים נמהרים ונפתלים, ועם שונים אל יתערבו כמ"ש שלמה בנו (משלי כד, כא) ירא את ה' בני ומלך וגוי, וחז"ל אמרו (שהש"ר ב' יח) שהשביע הקב"ה את ישראל שלא ימרדו באומות וגם השביע את האומות שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי ואף אם הם יעברו על השבועה אנחנו נעמוד באמונתנו ונתפלל כשלומה של מלכות ונהיה שלווים ושקטים עם העמים אשר אנחנו שוכנים בתוכם**, אך חלילה לנו לבטוח בהם ובהמונם אך בה' נשים מבטחנו והוא יושיענו ויגאלנו כימי עולם וגוי, וז"ש אך אל אלקים דומיה נפשי כי ממנו ישועתי, כמ"ש (לעיל לז, ז) דום לה' והתחולל לו ולא תשמע לעצת נפתל ועקש האומר תושע לי ימיני וגוי וכמו שהכשילו פיו לבר דרומא שאמר לא תצא אלקים ה' בצבאותינו וגוי' כמשז"ל במסכת גיטין ונקש ונלכד, אך הוא צורי וישועתי, מכל צר ואויב וגם מהאויב הפנימי יושיעני שלא אמוט לגיהנם הנקרא רבה כמ"ש המפרשים עד אנה

⁷¹ כ"ק האדמו"ר מבענדר, רבי יצחק ב"ר שמעון (ב"ר אריה ליב) ורטהיים זיע"א – אביו רבי שמעון שלמה ב"ר אריה ליב מבענדר זיע"א, (נכד הבעש"ט זיע"א, חתנו של רבי נחום מטשערנוביל זיע"א, ואחיו של רבי משה צבי מסאווראן זיע"א, נסתלק לבי"ע בג' תמוז ה'תר"ד). אביו הק' וכן זקנו הק' שמשו ברבנות בעיר בנדרי שבסרביה, לשם הגיע רבי אריה ליב בשנת ה'תקע"ד בהשתדלותו וברכתו של הרבי מאפטא זיע"א. אביו רבי שמעון שלמה ורטהיים זיע"א (שרדו ממנו ספר דרושים על התורה "אור השמש" אשר עודנו בכתובים). בין היתר צדיקי שושלת זו היו מסתופפים בצל הצדיקים הקדושים לבית רוז'ין, שהיו גם קרובי משפחתם. כשהגיע לפרקו לקחו רבי יוסף ב"ר אלעזר מראדוויל זיע"א, (נכדו של רבי יחיאל מיכל המגיד מזלוטשוב זיע"א, וחתן רבי דוב בער מטולטשין זיע"א בן מרן אדמו"ר רבי שלמה הקדוש מקארלין זיע"א הי"ד, וחתן רבי פנחס מאוסטילא זיע"א (נכד רבי מרדכי מנעשכין זיע"א) שהיה מחשובי תלמידיו של תפארת ישראל מרוז'ין זיע"א. כחתן לבתו היה דולה מתורת חותנו הק', והיה שותה בצמא את דבריו הק', ובספרו מביאו הרבה פעמים. בהקדמה לספרו "באר שבע" על תהלים כותב רבינו אודות חותנו הק':

"ומפי חותני הקדוש זי"ע שמעתי שאמר ע"ע שהוא כסא דוד והדברים עתיקים".

רבינו המחבר כתב ספר מדברי קודש חותנו וקראו בשם "כסא דוד", (רבינו מזכיר חיבור זה בספרו "באר שבע" על תהלים קאפ' עא), כך גם כתב ספר לתולדות חותנו בשם עץ יוסף, אך נאבד במצוקת העתים. בשנת ה'תרל"ה עלה על כסא הרבנות בעיר מולדתו בענדר. הנהיג את רבנותו ביד רמה, נוסף להיותו מפורסם כפועל ישועות בקרב הארץ אשר רבים וטובים שחרו לפתחו, ונהנו ממנו עצה ותושיה, ולהתברך בברכת צדיק, ולקבל ממנו קמיעות אשר יצא טבעם בעולם. רבי אברהם איגר זיע"א באגרתו אליו כותב:

"ישאו הרים שלום, לנפך ספיר ויהלום, כבוד הרב המאור הגדול, מעוז ומגדול, חריף ובקי, ויראת ד' אוצרו וכו', מו"ה יצחק נ"י הגאב"ד בענדר".

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א והגאון בעל תורת חסד מלובלין זיע"א:

"ממרומי שחק יחולו רב ברכות לראש יצחק ה"ה הרב המאוה"ג חריף ובקי חסיד וי"א האב"ד דק"ק בענדר יע"א".

כאביו הק' וכל משפחתו שהיו קשורים בעבודת אל חצר רוז'ין, היה גם רבינו מחשובי חסידיו ומקורביו של רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א ומאנשי שלומו, והיה מוסר הרבה משיחות קדשם של הצדיקים ומובאים הדברים משמו בספרי "כנסת ישראל" ו"בית ישראל". כאמור, הרי בנוסף להיותו צדיק פועל ישועות, עם זאת בהיותו רב העיר פעל גדולות למען עניים ונזקקים אשר לא היה מי שידאג להם, כך הקים וביסס את החברות "עזרת חולים", "עזרת נשים" "הכנסת כלה", ו"מעוז חייטין", אשר מטרתם היתה קדושה להיות לעזר לכל נצרך, ולהטות שכם לכל מבקש. מיד עם בואו נרתם לבנות בית כנסת גדול בעיר, ובעזרת נדיבים מנכבדי העיר עלה בידו לבנות בנין גדול לתפארת אשר היה לבית הכנסת המפואר ביותר מכל בתי הכנסת בעיר, בציורים וכיורים שונים מעשה אמן אשר השקיע לפאר ולרומם את בית ה'. וזכה להשלים את בית הכנסת בשנת ה'תרמ"ה. כך גם כשנשרפה מקוה העיר בשנת ה'תר"מ נחלץ חושים לבנות מקוה חדש, והשקיע בזה כוחות עצומים, עד שראה עומד על תילו. חיבר את הספה"קים: **בארות המים** (המחולק ל - 7 חלקים: **באר לחי רואי** - על סדר הפרשיות ומועדי ה' (ה'תרל"ו, ה'תרס"ז); **באר שבע** - על תהלים; **באר הגולה** - על מגילת אסתר; **באר רחובות** - על הגדה של פסח; **באר חפרוה שרים** - ילקוט מאמרי חז"ל ופניני אמרים מצדיקים זי"ע; **באר מים חיים** - משען מים - על אגדות חז"ל; **באר עשק** - זכרונות ועניני תולדות ומכתבי קודש). נפטר ב-ג' סיון ה'תרע"א. שלשה ימים לאחר מכן בחג השבועות נפלה דליקה בחצר בית הכנסת הגדול אשר בנה, ובנין בית הכנסת היה כולו למאכל אש. ⁷² י"ל ע"י מכון בית אהרן וישראל של חסידות קרלין - סטולין, ירושלים, ה'תשנ"ח

תהותתו על איש תרצחו כולכם, למה תכניסו א"ע בסכנה שתרצחו כולכם ח"ו ותשברו (תהותתו לשון הוות) ואמר על איש **כי על כבוד קדושת שמו יתברך אנו מחויבים למסור את נפשותינו אבל לא על איש הנמשל כקיר נטוי ולגדר הדחיה שממילא עתיד ליפול** וכמ"ש (שבת לב, א) שבקיה לרויא דמנפשיה נפיל, אמנם כמו הקיר נטוי וגדר הדחיה בנפלים יהרגו רבים תחתיהם ע"כ סורו נא ורחקו מהם ובקהלם אל תחד כבודכם, ומה שהמסיתים מראים לך פנים שוחקות ומבטיחים לך הבטחות כוזבות לעמוד לימינך בעת צרתך ולעזור לך הבל יפצה פיהם ושקר בימינם כי, אך משאתו יעצו להדיח, כאשר יעצו להדיח משאתו אש אלופם וירצו לפתות אנשים להיות בקושרים עמהם ע"כ **ירצו כזב בפיו יברכו אבל ובקרבים יקללו סלה** כי אין מקרבין לאדם אלא בשעת הנאתן ע"כ אזהירך **אך לאלקים דומי נפשי כי ממנו תקותי**, וגוי' **על אלקים ישעי** וגוי', **בטחו בו בכל עת** כי יש כ"ח עתים לטובה וי"ד לטובה וי"ד לרעה ידו, עכ"ז תבטחו בה' בכל עת שיהפוך גם העתים הללו לטובה, **עם שפכו לפניו לבבכם** העם אשר לא ידעו איך לבטוח תשפכו לבבכם לפני ה' לחזק לבכם בבטחון בו יתברך אך אל ישט לבכם לבטוח באדם חלילה יהיה מי שיהיה כי הבל בני אדם כזב בני איש אפילו החשובים הם מכזבים במאזנים לעלות המה מהבל יחד כי לא יוכלו להפיק זממם ומחר בא ואיננו, ומכש"כ שאל תבטחו בעושיק ובגזל כי זה וודאי הבל ורעות רוח וז"ש **אל תהבלו**, גם **חיל כי ינוב** העשיר אשר ינוב חיל **אל תשיתו לב** גם לזה כי יאבד העושר בענין רע ומאומה לא נשאר בידו, אך בה' תבטחו כי הוא יתן לרשע רע כרשעתו ויגמול לאיש חסד כמפעלו, **כי אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי** כמ"ש **רש"י ז"ל בשם ר' משה הדרשן** כי אנכי ולא יהיה לך בדיבור אחד נאמרו ואמר פוקד עון וגוי' ועושה חסד לאלפים וגוי' כי עוז לאלקים ועוז מלך משפט אהב והוא יתן עוז למלכו אשר מלך במשפט יעמיד ארץ, ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו כי אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה (בבא קמא לח, א) לא כבשר ודם המחניף לבני אמונתו ודתו אך ה' יתברך משלם שכר טוב לכל עושה טוב יהיה מי שיהיה ע"כ ראוי רק לבטוח בו לבדו.

חסידות גרוכוב

כ"ק האדמו"ר מגרוכוב, רבי **יוסף צבי הלוי לנדא רוז'אני**⁷³ זיע"א, ברכת יוסף⁷⁴, פרשת ויגש

...והשי"ת רצה לזכות את ישראל ולהיות מכונה בשם אדון ואין מלך בלא עם היה עושה צמצום ונרתק לשם הוי"ה ובחינת נסתר כדי שיהיה קיום עולם ובאמת השי"ת ממלא וסובב כל עלמין רק שהוא בבחינת נסתר כמו שמסתירין דבר קדושה בתיק וכמו שאיתא בספרים הקדושים על המשנה מצילין תיק הספר עם הספר והנה ידוע בזהר הקדוש ששם הוי"ה מכונה בשם הרב השי"ת וכמו שאיתא בזהר יו"ד רישא דהדבא וא"ו גופא דחרבא ה' ה' תרין פיפיות דילה והצדיקים יש להם כח להוציא חרב השי"ת להתגלות רק שמצמצם א"ע כדי שיהיה קיום העולם וע"ז **מרמז הפסוק השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו וכו' שהשי"ת השביע את צדיקי ישראל שלא ילכו בחזקה** רק בכאן שראה יהודה גודל הפגם שיוכל חלילה לבא מזה שלקח יוסף את בנימין ויכול להיות חלילה בטול כל הנמצאים כי חלק ה' עמו ושבטי יה עדות לישראל והי"ב שבטים נקשרים ביי"ב צרופי הוי"ה ואם חלילה יפול בנימין ביד המצרים יתהפכו הצנורות אזי רצה לחזור חרבו על ירכו רומז שרצה להוציא התגלות שם הוי"ה שמכונה בשם חרב ולהוציא אותה מנרתיק רומז לשם אדני ומכח זה יהיה בטול כל כח של מצרים שראה יוסף זאת אזי רמז למנשה ורפס במסאנה שרומז לו שיש ג"כ כח להעמיד עולם בבחינת והארץ הדום רגלי אזי אמר שהוא מבית יעקב אזי דיבר עמו בתחנונים והבן:

כ"ק האדמו"ר מגרוכוב, רבי **יוסף צבי הלוי לנדא רוז'אני** זיע"א, ברכת יוסף, פרשת בלק

ותרא האתון את מלאך ה' ותרבץ תחת בלעם ויחר אף בלעם וידך את האתון במקל, נוכל לומר על מה שעמד המלאך ג' פעמים נגד האתון נוכל לומר דיש בזה רמז גדול על ג' גליות והם גלות מצרים ובבל ואדום דהבית הראשון נחרב וכתוב ציון שדה תחרש וע"ז רומז האתון ותלך בשדה ועל חרבן השני רומז ותלחץ אל הקיר כי לא נשאר רק כותל מערבי ועל הגלות של עתה רומז ויעמוד במקום צר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים ואסור לדחוק את השעה רק ותרבץ תחת בלעם רומז שצריכים לקבל עלינו הכל באהבה עד שיפתח ה' את פי האתון רומז בזה והבן:

⁷³ רבי **יוסף צבי הלוי ב"ר אליהו הלוי רוז'אני** זיע"א – נין ונכד להנודע ביהודה ובנו של רבי אליהו הלוי לנדא זיעו"כ זיע"א, תלמידם של רבי **יעקב מאפטא**, רבי **מקאצק**, רבי **יחיאל מאוז'רוב** זיעו"כ זיע"א.

שימש בקודש כאבדק"ק טארבין מאסטראוועז.
בעה"מ של הספה"ק: **אמרי יוסף** על מגלת רות.
⁷⁴ וורשא, ה'תרנ"ה

חסידות דינוב-מונקאטש

הבני יששכר

ברכה משולשת

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב⁷⁵ זיע"א, ברכה משולשת⁷⁶, מסכת חולין פרק ה' משנה ג'

הרע"ב בד"ה את האם לחתן וכו' אורחא דמילתא נקט וכו' כ"ה בגמ', לשמע און שמעתי מאחד מן המשמשים את כבוד הרב הגאון החסיד הקדוש מה"ר לוי יצחק מבארדיטשוב זצלה"ה, ששאל את פיו, הרי מדינא דגמ' בכאן עיקר סעודת נשואין הוא לחתן (וכ"כ מגמ' כתובות [דף ה' ע"א] גזרה שמא ישחוט בן עוף, חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה, [שם דף י' ע"א] עיי"ש) וברוב מדינותינו המנהג הוא בהיפך עיקר סעודת הנשואין הוא בבית הכלה, והשיב לו, **שהרבנן סבוראי בטלו סעודת חתן, להיות כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר וכו', והנה הקלקול הדורות יש חשש בשמחה [זו] בשמחתם ורקידתם עם הכלה וכיוצא שמצויין נשים**, וכמ"ש התנא [כתובות י"ז ע"ב] אי דמיין לכו ככשורא, [ע"כ בטלו סעודת חתן] וקבעו סעודת כלה וחז"ל [אמרו] דוקא הנהגה מסעודת חתן ולא מסעודת כלה, **ובודאי דבריו דברי קבלה**, אבל לא ידעתי מוצאם,

וני"ל עוד שהנהיגו כן [היינו שהכלה עושה סעודת הנשואין] עפ"י דברי הזהר על הפסוק נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל, היינו שלא תהי' עוד הגאולה כגאולות האחרות אשר בתולת ישראל באת בהחזרה [לבית] דודה החתן וקיבלה. **ובגלות החל הזה שבועה היא שהשביע הקב"ה אם תעירו ואם תעוררו וכו' וצריכה בתולת ישראל להמתין עד בוא [דודה] החתן אלי' להקימה**. וזה הפירוש נפלה ולא תוסיף קום מעצמה עד בוא דודה להקימה, כמד"א ביום ההוא נאום ה' אקים את סוכת [דוד הנופלת]. ולרמז זה תיקנו הסעודה בדורות האחרונים בבית הכלה. ובוא יבא החתן אלי' לשמחה כימי עולם. לא כימים הראשונים שבאת [הכלה] לבית החתן והיתה הסעודה בבית החתן. והנח להם לישראל כל עניניהם בנבואה הם כי בני נביאים הם.

בני יששכר

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, בני יששכר, מאמרי חדש תשרי, מאמר ג, פיסקה יא

עוד אדרוש לך, אשרי העם יודעי תרועה [תהלים פט ט], קושיית רז"ל ידוע ומה שתמצא על זה, וכבר אמרנו לעיל אשר לפי הפשט דבריהם אינם מובנים (ועיין עוד מה שכתבתי בדורשים הקודמים), והנה אפתח אנא פתחא לנפשאי:

במדרש תהלים [מזמור טו] השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו' אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני [שה"ש ה ח] אני איני חולי מעים ולא חולי ראש וממה אני חולה מאהבתו, עכ"ל, הנה הרב הגדול מהר"ש אלגזי ז"ל בספרו אהבת עולם דקדק על דבריהם ז"ל, למה אמרו אני איני לא חולי מעים וכו', הרי באמור שחולת אהבה אני שולל כל מיני חלאים, ומפרש הוא ז"ל דהנה כל דברי שיר השירים הם כדברי חושק על חשוקתו ודברי החשוקה על החושק, והנה בכאן דברי החשוקה בחליה והחשוק הרחיק ממנה נדוד, והנה יש אתנו להלכה אין מבקשין לא לחולי מעים ולא לחולי ראש [נדרים מא.], והנה אומרת החשוקה בחליה, אם תמצאו את דודי לא תגידו לו רק חולת אהבה אני, ועי"ז יבא לבקרני ולא יהיה חושש שאני מן חולי מעים או חולי ראש (שאין

⁷⁵ בעל הבני יששכר, ה'תקמ"ג (בערך) - י"ח בטבת ה'תר"א

⁷⁶ מתוך כריכה פנימית: פירוש יקר ונפלא על המשניות

לבקרים), והנמשל, מה שאני מבקש שיבא דודי אלי, אין כונתי במבוקשי מחמת שאני חולה חולי מעיים, היינו למלא נפשי כי ארעב בגודל הדחקות ועניות של ישראל כי האומות מפשיטים עורם מעליהם, הגם כי באמת אני חולה גם על זה, אין מבוקשי בביאת דודי עבור זה היינו שיבא ויבשרני בכסף וזהב ואדרכמונים, וכן אין מבוקשי עבור חולי ראש היינו מה שאני צריך להיות כפוף ראש לפני האומות ומעבידין אותי בעבודת פרך בגזירות קשות עד שראשי כבד עלי וגודל בזיוני בהעדר כבודי בל ארום ראשי, והנה באמת אני חולה גם על זה, אבל לא בעבור זה אבקש שיבא אלי דודי להרים ראשי בכבוד, **רק עיקר מבוקשי עבור אהבתו**, כי דודי נסע ונגלה מני ואני מתגעגע על אהבתו וזהו עיקר החולה, כי אם תאמרו לדודי שאני חולי מעיים היינו העדר פרנסה או חולי ראש היינו העדר כבוד, הנה לא ירצה לבא לבקרני כענין ההלכה אין מבקרין וכו', ע"כ תוכן דבריו:

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, בני יששכר - מאמרי חדשי כסלו טבת - מאמר ד

וכעת אבאר לך מה שהוא מן הצורך להדרוש שאנחנו מדברים בו, ראה זה מצאתי בספר תולדות יעקב יוסף כתב שמצא בספר ליקוטי האור (לא ראיתי הספר הזה) על הא דפסקו חז"ל בגמ' [ר"ה כא.] כד משכא תקופת טבת עד י"ו בניסן עברוה להאי שתא, ומקשין כל העולם הרי בקביעות שלנו הוא כן על פי רוב בשנים הפשוטות, וכתב בספר הנ"ל כי ב' הנהגות הן בתקופות כנודע על פי ב' החשבונות היינו תקופות דר' אדא ותקופת דמר שמואל, ותקופות דר' אדא המה יותר מקובלים בעיני חז"ל אבל העלימו אותן מן הטעם הכמוס אתם (על דרך השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו') [שה"ש ב ז], ותקופות שבפרהסיא הן תקופות דמר שמואל, והא דפסקו חז"ל כד משכא וכו' הוא על פי חשבון תקופות דר' אדא, וכתב על זה הרב הקדוש בעל תולדות יעקב יוסף, החילוק בין תקופות הללו הוא י"א יום (על כן מתחילין השתנות הימים והלילות י"א ימים קודם לתקופה שלנו), והנה חשב הרב הנ"ל בחשבון על פי סדרי העברונות דבשנת הנס דחנוכה היתה תקופת טבת ז' בו, ממילא י"א ימים קודם הם חשבון תקופות דר' אדא והיה בכ"ו כסלו עיי"ש [הגהה - עי' מ"ש שם הרב לפי דרכו, ונ"ל מה שהצניעו חז"ל חשבון תקופות דר' אדא הוא באפשר שהחשבון ההוא נחשב בתליית [אור הראשון] האור שנגנז, ע"כ גנזו חז"ל ג"כ החשבון עד עת קץ שיתגלה האור הגנוז ולכל בני ישראל יהיה אור והלכו גוים לאורך [ישעיה ס ג]]:

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, בני יששכר, מאמרי חדש אדר, מאמר ו' פסקה ג'

ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה [אסתר ג ב]. והוא לכאורה לתימא, **האיך הכניס את עצמו בסכנה כיון שהיה המן קרוב למלכות, וכתוב [שה"ש ב ז] השבעתי אתכם בנות ירושלים וכו', והנראה, דהנה ידוע בחינת נשמת מרדכי מהארת יסוד דאבא, והנה ידעת מ"ש בזוהר בהגיע המתפלל לתהלות לאל עליון גואלם צריכין למיקם קדם מלכא עילאה, היינו יסוד אבא המתגלה, הנה מרדכי שהיה נשמתו מהתנוצצות הקדושה צריכין לקום מפניו, והנה המן הרשע היה הניגוד, חלילה לקום מפניו, הבן הדבר, ועוד יתבאר אי"ה.**

מכאן יש לטעון מדוע אלו שהינם 'תמכין דאוריתא'⁷⁷ מתנגדים לבעלי הדעות המשובשות שהינם 'פורקי עול דאוריתא' וכת דיליה⁷⁸, וכן יש לומר על חמ"ו שהינם מאותה הארה נפלאה.

⁷⁷ ישנם שתי משמעויות לביטוי 'תמכין דאוריתא' א. אלו שתומכים בממון בלומדי התורה.

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, בני יששכר, מאמרי חדש אדר, מאמר ו' פיסקה ו'⁷⁹

וכל עבדי המלך אשר בשער המלך כורעים ומשתחוים להמן וכו' ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, ויאמרו וכו' למרדכי מדוע וכו', ויהי כאמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי [אסתר ג ב, ד]. הנה יתפלא כל משכיל בהבנת המקראי קודש הללו, א' הוא לפלא למה לא השתחוה מרדכי להמן שהיה קרוב למלכות ופקודת המלך היה שישתחו לו, והאיך הכניס את עצמו ואת ישראל בסכנה גדולה, ב' אינו מובן הלשון לא יכרע ולא ישתחוה, דמשמע לעתיד, ג' ויאמרו עבדי המלך וכו' מדוע אתה עובר וכו' הוה ליה למימר מדוע תעבור וכו', ובאומרם מדוע אתה עובר וכו' משמע כאילו שולל את האחרים, דעל האחרים אין קפידא אם יעברו רק הקפידא מדוע אתה עובר וכו', ד' הנה לא נאמר שום תשובה שהשיב מרדכי, ואחר כך נאמר ויגידו להמן לראות היעמדו דברי מרדכי כי הגיד להם אשר הוא יהודי, הנה נראה שהשיב להם איזה תשובה, ה' היעמדו דברי מרדכי מאי עמידה שייכת בדברים, ו' כי הגיד להם אשר הוא יהודי, מהו התשובה שיעבור על דברי המלך בעבור שהוא יהודי, **אדרבא כתיב [שה"ש ב ז] השבעתי אתכם בנות ירושלים, וכתיב [קהלת ח ב] אני (דברתי) פי מלך שמור, וחלילה להכניס את עצמו בסכנה :**

וני"ל לבאר על פי מה שכתבתי כבר [אות ג'] על פי דברי הזהר [ח"ב קכ"ח ע"ב] שאמר שם, כד מטא (אדם המתפלל) לתהלות לאל עליון צריכין למיקם קדם מלכא עלאה היינו יסוד אבא, ועיין בכוונת האריז"ל אל עליון גואלם מן החיצונים, עיי"ש, **הרי לך כשמתגלה הארה זו בורחים ומתבטלים כל החיצונים, ועיין עוד בדברי האריז"ל אשר נשמת מרדכי היתה מן בחינת הארה הלזו מיר"א דכ"א יסוד דאבא**, והנה להיות מן האור הזה בורחים כל החיצונים, תתבונן היטב אשר חלילה היה לו למרדכי להכניע את עצמו ולעמוד ולהשתחוות לחיצון הלזה דאז היה ח"ו וכו', הבן היטב, הנך רואה שצריכין לעמוד כשמגיע לתהלות לאל עליון, **הנה מרדכי אשר נשמתו היתה מן שורש הארה הנסתרת הלזו בודאי צריכין לעמוד מפניו וחלילה להפוך וכו', הבן הדבר :**

והנה אקדים לך עוד, ידוע בשורש לשון הקודש **תיבת את"ה הוא נוכח**, מורה על **עלמא דאיתגלייא, ותיבת הו"א נסתר**, מורה על **עלמא דאיתכסייא עולם המחשבה**, ומעתה יובנו לך הפסוקים הנ"ל ויבואו כל הדקדוקים על נכון, הנה אמר וכל עבדי המלך כורעים

ב. אלו בעושים תמיכות לתורה, שעולם התורה והיראה עומד עליהם, שאינם משנים אפילו ב'קוצו של יו"ד'.

וכוונתי דכאן היא לגבי המשמעות השניה.

⁷⁸ 'פורקי עול דאוריתא' – פרפרזה לפי הערה דלעיל.

⁷⁹ אם תעיין בפיסקה ה' תראה שכבר מה שכבר רמז רבי ישעיה הלוי הורוביץ 'השל"ה הק' זיע"א, ספר השל"ה, דרוש לפר' שקלים

והענין דמרדכי הוא ענין אחר, על כן סדרו בפני עצמו. והוא כי הקשה על מרדכי למה לא למד מיעקב אבינו כי הרגל בין האמות לתפלה ולדורון, ועל כן קורין וישלח' בלכת לשררה כמזכר במהרי"ל⁷⁸, וענין מלחמה עתה היא לדבר קשות לקדש השם. ואם כן היה למרדכי לעשות לצוות את ישראל להכין דורון גדול לאחשורוש, ובפרט שראה שהמן התחיל בעשרת אלפים וגו'. ועל זה רמז שלמה (שיר השירים א, ז) 'הגידה לי שאהבה נפשי איכה וגו' תרביץ בצהרים', רצה לומר, אף אם אהב נפשי בגלות, תגיד לי דרך הטבע מה אעשה להמציא חן בעיני האמות. ובאת התשובה (שם שם, ח) 'צאי לך בעקבי הצאן', לך בדרכי אבות ולמד מיעקב שהכין עצמו לתפלה, וזהו 'ורעי את גדיתיך', הוא הבל שאין בו חטא, 'על משבנות הרעים' הוא הדורון 'עדר לבדו' (בראשית לב, יז). **ומלחמה בעצם לא הזכר, כי אדרבא 'השבעתי אתכם' וגו' (שיר השירים ב, ז, וראה כתובות קיא א).** הדרא קשיא לדכתא, מניין לו למרדכי. השיב, מרדכי רמז לאחר פרשת שקלים (כמ"ש לעיל אות לא). **ואמרו רבותינו ז"ל (ראה מגילה יג ב) אלמלא הקדימו ישראל שקליהם לשקלי המן כו', על זה סמך ולא נתירא משקלי המן, ובמקום פרשת הכסף פרשת שקלים. ואמרו רבותינו ז"ל אלמלא לא הקדימו ישראל שקליהם כו' :**

ומשתחוים ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה, ר"ל לעולם לא תהיה כזאת בישראל צדיק
עליון כמרדכי אשר שורש נשמתו מהעולם עליון יכרע וישתחוה לעולם לשום חיזון, על
 כן לא כתיב לא כרע רק לא יכרע, לא תהיה כזאת בישראל לעולם שתשתחוה נשמה כזאת
 שהוא מהארת עולם הנסתר נקרא הו"א כנ"ל, ויאמרו עבדי המלך וכו' מדוע אתה עובר
 וכו', היינו הם לא שפטו שתגדל כל כך מעלת נשמת מרדכי שתהיה מן עולם הנסתר, רק
 שפטו שהוא מן עלמא דאיתגלייא הנקרא אתה ומחויב להתנהג בדרך הטבע, **דברת פי
 מלך שמור, וזהו שאמרו לו מדוע אתה עובר וכו' הבן הדבר, הנה לא השיב
 להם שום דבר כי לא רצה למסור להם הסוד הזה והוא מסתרי תורה**, וגם כן
 לא יחפוץ כסיל בתבונה [משלי יח ב], אך ויהי כאמרם אליו יום ויום (ויהי לישנא דצערא
 [מגילה י ע"ב] שציערוהו מאד), הנה הוכרח לרמוז להם הענין שהוא ברבו יתירה מן שאר
 אחיו היהודים, שהוא מן בחינת עולם הנסתר הנקרא הו"א ואדרבא צריכין למיקם
 מקמיה, ואפילו בדבר האדם איזה דבר השייך להאור הזה (דהיינו תהלות לאל עליון וכו')
 צריכין למיקם, מכל שכן חלילה חלילה שיקום הוא מקמיה סטרא בישא ח"ו, וכשהבינו
 הדבר אז ויגידו להמן לראות היעמד"ו דבר"י מרדכי, לראות אם אמת נכון הדבר אשר
 דברי מרדכי מעמידין וצריכין לעמוד כשמדברין משורש נשמתו, וזהו שנאמר כי הגיד
 להם (בהמשך הגדה וסיפור, וגם הגדה הוא בחכמה), הבינו מדבריו אומרו אשר הוא
 יהודי, היינו שהוא נשתנה מן שאר אחיו היהודים שהוא מן עולם הנסתר הנקרא הוא,
 ובזה תבין היטב אומרו כי הגיד להם אשר הוא יהודי, דקשה גם כן וכי סלקא דעתך שעד
 היום לא ידעו שהוא יהודי, ולפי מה שכתבתי יונח, והבן :

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, כלי הרואים, ספר עובדיה, פרק א פסי יט-כ⁸⁰, אותיות לחי-מ'

(לח) וירשו הנגב וכו' נאמ' בפסוק כי ימין ושמאל תפרוצי כי מימין דקדושה אחוז ישמעאל עם ל"ה שרי' ומשמאל עשו עם ל"ה שרים וז"ש וירשו (ישראל את) הנגב (הידוע היינו ישמעאל) את (עם) הר עשו. וקרא לישמעאל נגב ולא קראו בשמו כי עיקר הנבואה הזו על עשו נאמר ולא נקרא הגלות ע"ש ישמעאל רק ע"ש עשו:

(לט) והשפלה את פלשתים פלשתיים יש להם שורש גדול כי פלשתים גימטריא תת"ס גימטריא עשרה פעמים אלקים הוא כל שיעור קומת הדין ע"כ הוצרך יצח"ק מבחי' גבורות קדושות להתגבר עליהם והנה קאי על תיב' וירשו דרישא וה"ק וירשו את האומה השפלה אשר כחה מועט עם פלשתיים אשר כחם רב והוי כאלו יאמר שירשו מקטן ועד גדול:

וירשו את שדה אפרים וכו' בני אפרים הלכו ממצרים קודם הקץ והרגום הפלשתים בשדה⁸¹ והנה ירשו ישראל את השדה הזאת⁸² וינקמו נקמתם מהם

הנקמה היא ירושה ולא 'מלחמות' שהרי כלי המלחמות יתבטלו בימות המשיח... וזוהי הנקמה שנאמרה בגוים היא 'בנין אבי' אחרת הכיצד האומה הישראלית תשמש כ'אור לגוים' אם נתנהג כגויים או כגרים דהיינו כפי שהגעוניהם נהגו בבניו של שאול המלך ע"ה, ר"ל

וכך ג"כ מתורצת שיטת מדרש שמות רבה, פרשה כ פסקה יא

ולא נחם אלהים דרך ארץ) פלשתים למה אלא שטעו שבטו של אפרים ויצאו ממצרים עד שלא שלם הקץ ונהרגו מהם ל' רבוא... מה עשה הקב"ה נטל דמם של בני אפרים וטבל בו כליו כביכול שנא' (ישעיה סג) מדוע אדום ללבושך אמר הקב"ה איני מתנחם עד שאנקום נקמתן של בני אפרים שנאמר ולא נחם אלהים:

⁸⁰ ספר עובדיה, פרק א פסי יח-יט

(יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום ולא יהיה שריד לבית עשו כי ידנד דבר: (יט) וירשו הנגב את הר עשו והשפלה את פלשתים וירשו את שדה אפרים ואת שדה שמרון ובנימן את הגלעד:

⁸¹ שדה – דהיינו דינים

⁸² ובאופן זה יקיימו... דהיינו ע"י הירושה, כמו שמצינו בספר תהלים, פרק קה פסוק מד

"ויתן להם ארצות גוים ועמל לאמים ירשו, בעבור ישמרו חקיו ותורתיו ינצורו"

כמו"כ ראוי שאביא ע"מ לבאר כדקא יאות מדברי קדשו של המלבי"ם זיע"א, חלק באור המלים, שם

(מד) גוים, לאומים - לאומים הם האומות שי"ל דת מיוחד (כנ"ל ב', א'), ובעבור שדתם של עמי כנען היתה דת נשחתת מאד, כמפורש בתורה בכמה מקומות היו גרועים מגוים שאין להם דת כלל, ולכן גם עמלם יירשו, כמ"ש חז"ל ראה שלא קיימו ז' מצות כו':

אגרא דפרקא

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דפרקא, אות יט

איתא בתיקונים [הקדמת תיקון'ז ב' ע"א] אין חסיד אלא המתחסד עם קונו, דעביד ליה ק"ן דאיהו אכסניא דיליה, ודא שכינתא דאיהי קן דיליה בית דיליה היכל דיליה מלון דיליה, ובארעא קדישא איהו יחודיה וביתיה ולא מלון ואכסניא, אלא כפום ההוא בר נש דתקין לה עכ"ל, עיין בכסא מלך [אות י'], בחוץ לארץ אין יכולים לעשות לה בתורה ומע"ט אלא קן ומלון, אבל בארעא קדישא נעשית בית, ובביהמ"ק נעשית היכל. הנה תראה שאמר דבארעא קדישא איהו יחודיה וביתיה ולא מלון ואכסניא אלא כפום ההוא בר נש דתקין לה, משמע בחו"ל אינו כפום ההוא בר נש וכו', ומשמע אע"פ שאינו ראוי לכך, והענין תמוה:

ונראה עפ"י מה שכתבו תלמידי הבעש"ט זצלה"ה דבחול"ל יותר בקל להשגה אפילו אינו כדאי⁸³, והמשל למלך שהוא נוסע בדרך קובע את עצמו ללון אפילו באכסניא שאינו לפי כבודו כיון שבהכרח הוא, משא"כ בביתו אינו קובע את עצמו רק בהיכל מהודר ומפואר, והמשל הזה מבואר במדרש (ויקרא רבה פרשה ז') משל למלך הנוסע במדבר והביא לו איש אחד כלכלה של תאנים וערב לו וכו'. הנה מזה תתבונן דהאמת הוא כן, **דבחוץ לארץ דהוא מלון ואכסניא**, אין הענין דוקא כפום ההוא ב"נ דתקין, **ואפילו אינו כדאי [זוכה להשגה] כיון שהשעה צריכה לכך**, משא"כ בארעא קדישא אינו בבחינת מלון רק בבחינת בית, הוא דוקא כפום ההוא ב"נ דתקין לה הבן:

וזה הוא באפשר דעת ר' יהודה (כתובות דף קי"ב ע"א) דס"ל כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה דכתיב בבלה יובאו ושמה יהיו, דס"ל דבשעת הגלות בעוה"ר יותר טוב לשבת בחו"ל, דהוא בבחינת מלון ואכסניא אפילו אינו כדאי, משא"כ בארץ ישראל הוא דוקא כפום האי ב"נ דתקין לה, ומשום הכי ר' זירא הוה משתמיט מיניה דר' יהודה דהוה קבעי למיסק לארעא דישאל וכו' [שבת מא.]. בכדי שלא יהיה נראה שהוא בוטח בזכותו שיהיה להיכל גם בא"י והבן:

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דפרקא, רמז א'

ע"כ נ"ל פירושן של דברים, והי"ה (שמחה תהיה לפנינו ית') (ב) אם (יארע ח"ו אשר) שחך תשכח את י"י אלקיך והלכת אחרי אלהים אחרים ועבדתם והשתחווית להם...

רבי צבי הירש ב"ר דוד דוב מייזליש⁸⁴ זיע"א, אגרא דצבי חלק א'⁸⁵, שם, אות ב' ובוזה יש להבין דברי חכמים וחידותם במה שכתב בדברי תורה (ח"ו אות קי"ב) מה ששמע בשם קדושי עליון ובפרט בשם זקינו המחבר הקדוש שאמר פ"א בעת צרה רבש"ע גלוי וידוע לפניך אם היינו רוצים יכולים אנחנו לשבור החומות המפסיקות לפתוח המנעולים והמסגרות (מיר וואלטן מויערן געבראכען שלעסער אויפגעריסען) **ואך מה נעשה ואתה ית"ש השבעתנו שלא לילך בחוזק יד כמ"ש השבעתי אתכם וגו' עכתה"ק**. ונתקשה

⁸³ דהיינו שאינו ראוי.

⁸⁴ רבי צבי הירש ב"ר דוד דוב מייזליש⁸⁴ זיע"א - בנו של רבי דוד דוב מייזליש הי"ד זיע"א (אב"ד דק"ק אוהעל יע"א, בעה"מ הספה"קים בנין דוד עה"ת ושו"ת). שימש בקודש כאבד"ק ור"מ בנימארק, וייצען, בערגען בעלזן, ובשיקאגא יע"א. חיבר את הספה"קים: שו"ת בנין צבי ב"ח, שו"ת מקדשי השם ב"ח, זר זהב עה"ת, קונטרס תקנות עגונות, וספר חידושי בנין צבי ושאר ספ"קים, אשר עודנו בכתובים.

⁸⁵ ברוקלין, ה'תשמ"ה

שם בד"ת דלכאורה הלא פיקו"נ דוחה שבת ויוהכ"פ אף על חיי שעה ק"ו ב"ב של ק"ו לאלפי אלפים מישראל שהורגים מהם בכ"י שפיקו"נ דוחה איסור שבועה ומחויב ע"פ התורה לעבור על השבועה, וכ' **שם לבאר דכיון שנאמר מפי השי"ת בקבלה השבעתי אתכם א"כ לא יועיל כלל ואדרבה רק יזיק ח"ו וא"כ למה יעברו על השבועה בחנם**. עיי"ש בדבריו באריכות.

ודבריו אינם מובנים דא"כ למה אמרו שיכולין לשבור החומות והמנעולים כיון שע"י השבועה לא יועיל כלל א"כ הרי אינם יכולים. גם מש"כ דמצד פיקו"נ מותר לעבור על השבועה צ"ע דבשלמא ביוהכ"פ ציוותה תורה דבפיקו"נ מותר לעבור על המצוה אבל כאן בעת שהגלנו הקב"ה לבין האומות הרי גלוי וידוע לפני השי"ת שהגלות הוא פיקו"נ ועכ"ז הי' רצונו ית"ש שלא לדחוק נגד השבועה, א"כ ל"ש כאן היתר פיקו"נ דהרי השבועה הי' גם על פיקו"נ וצ"ע.

אמנם להנ"ל יובן היטב, דצדיק כזה אשר מסלק כל חלקו בעוה"ז ובבא, שוב אינו נוגע בהיתר השבועה ויכול להתירה, וז"כ שיכולין לשבור החומות ולפתוח המנעולים ור"ל להתיר השבועה אשר הוא כחומה סגורה, ובידס לעשות זה שמסלקין נגיעת עצמם ושוב יכולין להתיר, אך השבועה אשר השביענו הקב"ה קאי גם ע"ז, שלא לעשות דחיקת הקץ גם באופן זה רק ע"י תשובה ומעש"ט ולא זולת כלל, אף שע"פ הלכה יכול להתיר מ"מ אסור לעשות כן. ואולי הוא נסיבה מאת השי"ת שאף באותן צדיקים יהי' עכ"פ ענין נגיעה דקה מן הדקה אף שבעצמם אינם מרגישים מ"מ הם חושדים עצמם בזה, כדי שלא יבואו להתיר שבועת הגלות ולא יהי' הקץ רק ע"י תשובה ודו"ק.

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דפרקא, אות רכו

אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ [שיר השירים ב ז]. כתב הרמב"ן [אמונה ובטחון פי"ט] בבוא לאדם התעוררות אהבת השי"ת יראה לעשות תיכף איזה מצוה ועל ידי זה יעשה כלי לאהבה, וזהו עד שתחפץ, שתעשה להאהבה חפץ וכלי, וכן בנפול עליו יראה רוממות וכיוצא, עיי"ש בדבריו, דהענין הוא דהיראה והאהבה הבאים מהשי"ת, אם אין להם כלי להתצמצם בתוכו אינם נשארים בקיום, משא"כ כשעושה להם כלי נשארים בקיום, ועיין בס' קדושת לוי [לשבועות אופן הגי'] דמשום הכי נקרא חג השבועות חג עצר"ת, דגדלות היראה והאהבה הבאה לישראל במתן תורה, מצטרף לכלי שישאר הדבר בקיום, כמו הכלי שעוצר את מה שבתוכו, וכן בשעת מתן תורה ניתן להם מצוה, הגבל את ההר, לא תגע בו יד וכו', ומצות פרישה, ועי"ז נעשה בחינת כלי ליראה ואהבה שהשיגו עיי"ש, והוא הנרצה אחר כל מועד יום אסר"ו חג, לעשות איסור וקישור להאור הנשפע לישראל בחג, ע"כ אסר"ו בגי' או"ר כל"י.

רבי צבי הירש ב"ר דוד דוב מייזליש זיע"א, אגרא דצבי חלק ב, שם

ובזה יש לפרש סמיכות התורה"ק סופה לתחלתה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל, בראשית, דהר"ת לעיני כ"ל ישראל הוא כלי, ור"ל לכל המורא הגדול אשר עשה משה צריכין לעשות לו כל"י, גם י"ל עפמשי"כ להלן דענין אסרו חג הוא הכלי לעצור האור הנשפע לישראל בחג דמשך זמן המצוה מוסיף התעוררות וצריך לעשות לו כלי וכמו כן בסיום התורה צריך איסור

וקישור לקשור כל ההשפעות והאורות שבא ע"י לימוד כל התורה וע"כ בא הרמז בר"ת כל"י בסוף התורה לרמז על הנ"ל דבסיום התורה צריך לעשות כלי.

והנה אמרו חז"ל (ר"ה לב.) בראשית נמי מאמר הוא ויל"פ דנודע דבשעת בריאת העולם השפיע הקב"ה מאורו למטה לעוה"ז לצורך בריאת העולם, אך מגודל אורו ית' לא יכלו לעמוד עד שצמצם הקב"ה שכינתו שיוכלו לקבל השפעות הבריאה, ומאמ"ר הוא מלשון אימרא וצמצום וכמו שסיים האגד"פ להלן, וזה כונתם בראשית נמי מאמ"ר דבריאת העולם הי' ג"כ ע"י צמצום, ונשמע משם דבכל דבר שרוצין שיהי' לו קיום צריך לעשות לה צמצום.

ומוכן היטב ההמשך דהתורה מסיים בר"ת כל"י לרמז שצריכין לכלי להיראה והשפעות התורה כנ"ל, בראשית, נמי מאמ"ר שגם ברה"ע נתקיים רק ע"י הצמצום. וזה נכון בס"ד.

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דפרקא, אות רנו

כי בשמחה תצאו ובשלום תובלו"ן [ישע"י נה יב]⁸⁶. יש לפרש דהנה תובל"ל קין הוא הראשון שהמציא לטישת נחשת וברזל [בראשית ד כד], **ועל ידי זה נתהוו חרבות ורמחים, ולעתיד ב"ב וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות** [ישע"י ב], **הנה תהיה מלאכת לטישת הברזל רק לשלום לא למלחמה** (א), וז"ש ובשלום תובלו"ן (ב), **רצ"ל מלאכת תובל קין לא תצטרך לכם רק לשלום, כי לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.**

רבי צבי הירש ב"ר דוד דוב מייזליש זיע"א, אגרא דפרקא חלק ב, שם, אות א'

ויש להוסיף דרש"י פי' תובל קין שתובל אומנתו של קין שהתקין כלי זיין לרוצחים אמנם במדרש אגדה שם איתא דקללת קין לא תספ' תת כחה לך נתקימה בבניו ולא הצליחו בעבודת האדמה ע"כ התחיל לעשות נחשת וברזל, ואפשר שהכונה שהתקין כלי אומנות כדברן ומחרישה שאולי עי"ז יצליחו יותר **וכונתו הי' לטובה לעשות כלי מחרישה ושוב לקחו אומנות זו לכלי מלחמה**, וע"כ לעתיד דאיתא בגמ' (שבת ל:) עתידה א"י שתוציא גלוסקאות ועתידה א"י שתתפשט בכל הארצות נמצא דלעתיד לא יצטרכו כלל לכלי מחרישה וכיוצא לעבודת האדמה וע"כ לא ילמדו עוד מלחמה לעתיד והבן.

⁸⁶ ועיין בזוה"ק כרך ג, פרשת ויקרא, דף ח ע"ב

על דא אצטרך בר נש דיתכוין בצלותיה לקבל קדש קודשין דאינון שמה קדישא ויצלי צלותיה והנהו אלין שיעור ב' פתחין ב' כתרין, ואית דמתני הכי שמחה דא כנסת ישראל ושמחה הא אוקמוה כדכתיב [ישע"י נה] כי בשמחה תצאו וגו', וזמינן ישראל לנפקא מן גלותא בהאי שמחה ומאן איהי כנסת ישראל, ועל דא עבדו את יי' בשמחה כמה דכתיב (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש וכלא חד, באו לפניו ברננה דא שלימו דילה דשמחה בלב ורננה בפה ודא הוא שלימו יתיר ושלימו דהאי שמחה הא אשתמודעא והא ידיעא ודא הוא תקונא דבר נש לקמיה מאריה כדין דעו כי יי' הוא אלהים, וכלא בחד מלה איתא דבעי לבתר ליחדא שמה קדישא כדקא יאות ולקשרא דא בדא למהוי כלא חד ודא הוא פולחנא דקודשא בריך הוא, אמרו ליה רבי אחא ור' אבא ודאי הכי הוא, זכאה חולקהון דצדיקייא דמשתדלי באורייתא וידעי ארחוי דקודשא בריך הוא, קמו ואזלו אבתריה דרבי אבא ג' מילין, פתח רבי אבא (הקדמה י"א) ואמר (תהלים ה) ואני ברוב חסדך אבא ביתך הכי אוקמוה דלא לבעי ליה לבר נש למיעל לבי כנישתא אלא אי אימלך בקדמיתא באברהם ויצחק ויעקב בגין דאינון תקינו צלותא לקמי דקודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב ואני ברוב חסדך אבא ביתך, אבא ביתך דא אברהם, אשתחוה אל היכל קדשך דא יצחק ביראתך דא יעקב, (ס"א) ואני ברוב חסדך דא אברהם, אבא ביתך דא יעקב, אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך דא יצחק) ובעא לאכללא לון ברישא ויעול לבי כנישתא ויצלי צלותיה כדין כתיב (ישע"י מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר :

רבי צבי הירש ב"ר דוד דוב מייזליש זיע"א, אגרא דפרקא חלק ב, שם, אות ב'

ויש להמשיך לזה גם רישא דקרא כי בשמחה תצאו, דנודע דיש ב' אופני גאולה, או דיהי' באופן בשובה ונחת תושעון או דיהי' ח"ו באופן ועת צרה הוא ליעקב שיהי' ע"י חבלי משיח גדולים ומלחמת גוג ומגוג ע"י צרות גדולות, ואם יהי' באופן הא' הרי גם בגאולה עצמה כבר יהי' בשלום תובלון דהיינו שהקיבוץ גליות גופא שהוא ההובלה לירושלים תהי' בשלום, משא"כ באופן ב' לא יהי' כן רק אחר הגאולה, וזהו כי בשמחה תצאו אם יהי' הגאולה ע"י שמחה אז ובשלום תובלון יהי' הגאולה גופא באופן שמלאכת תובל יהי' לשלום דהיינו בלי מלחמה.

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דפרקא, אות רצו

תפלה לעני כי יעטוף ולפני י"י ישפוך שיחו [תהלים קב], נ"ל לבאר על פי משל, דהנה ההולכים לבקש מהמלך רבים המה, כל אחד מבקש מה שצריך, והנה החשובים אנשים הגדולים ההולכים לבקש מבוקשם כל אחד מביא תשורה למלך, וגם מי שאינו מביא תשורה הנה בא בזרוע להזכיר לו מעשיו הטובים אשר עשה בשביל המלך לחם את מלחמתו וכיוצא, הנה כל אלה באים בזרוע וערבים אל לבם לדחוק את עצמם להיות מכת הקודמים לקבל פני המלך לבקש מבוקשם, והנה בתוך העומדים בחצר המלך ליכנס אל המלך פנימה בא איש עני ריק מכל טוב, אשר תשורה אין לו להביא, ובידו מעש אין, והנה רוצה ליכנס לבקש מבוקשו באמור לנפשו, הנה המלך חפץ חסד ועוזר דלים הוא, לא כשאר האנשים הוא, אלך לבקשו במתנת חנם יתן לי, הנה כל זה שיער בדעתו קודם בואו לחצר המלך, והנה בבואו והנה ראה חיל גדול עומדים ליכנס אל המלך וכל אחד מנחתו בידו, הנה אף על פי כן נבהל לבוא בידים ריקניות, הנה על כל פנים לא ערב אל לבו לדחוק את השעה וליכנס קודם להמביאי מנחה ועמד חוצה ומתאחר עד שיכנסו תחלה המביאי מנחה, ואחר כך נכנס אל המלך, וזה הוא מאמרו, תדע אדוני המלך למה איחרתי עד זה הזמן כי תשורה אין בידי, על כן לא ערבותי אל לבי ליכנס קודם להמביאי מנחה, ואם תאמר אם כן למה נכנסת כלל כיון שבידך מעש אין, הנה כי ישבתי בדעתי, הלא ממני אני חפץ להשיג מבוקשי, הלא רק מהמלך אשר הוא חפץ חסד ועוזר דלים:

וזה שיש לפרש, תפילה לעני כ"י יעטוף (כ"י בלשון כאשר מלשון כי יהיה היובל, יעטוף מלשון העטופים ללבן) **כאשר יתאחר, ולפני י"י ישפוך שיחו, הגם שבידי מעש אין, הלא מ"י אבקש שהוא עוזר דלים, והבן:**

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דכלה פ' וישלח

ויצו אותם לאמר. ענין ה'לאמר' יובן ע"פ מה שאמרז"ל **שרבינו הקדוש במכתבו לאנטונינוס כתב למרן מלכא אנטונינוס ממני עבדך יהודה** וא"ל אנטונינוס הלואי אה"י עבדך לעלמא דאתי וא"ל לא טוב אנכי מאבותי היינו יעקב שאמר כה תאמרן לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב, **והנה יוצדק לפ"ז הלאמ"ר לאמר לדורות, שינהגו כזה כל ימי גלותם עד יגאלנו גאולת עולם ב"ב.**

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דכלה, פרשת ויגש

ויקם יעקב מבאר שבע. ויקם בזריזות, כיון שראה שזה רצון קונו קיבל עליו את עול הגלות ונכנס בעגלות אשר שלח פרעה לכוונה הנ"ל, ובזה תבין שבהתחלת הנסיעה לא נאמר ויקם, רק ויסע, וגם לא אמר בעגלות אשר שלח פרעה, ובזה תבין אחר כך בפסוק שאמר ויקחו וכו' ויבאו מצרימה, והנה עדיין לא באו, כי אחר כך בפרשה התחיל לספר מענין בואו לגשן ויוסף נסע לקראתו, אך כאשר נכנסו בעגלות פרעה מיקרי ביאה למצרים **כאשר קבלו כולם באהבה בגזירת הבורא עליהם.**

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דכלה, קצג ע"א

זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארוממנהו (שמות טו ב). יש לפרש דהנה ראתה שפחה על היס השגות גדולות (מכילתא בשלח), ומכל שכן ישראל כל אחד לפי מדרגתו. והנה תכלית השגה הוא שנדע שאי אפשר לבוא לתכלית ההשגה, וכל מה שאדם משיג יותר, משיג שאי אפשר להשיג. והנה זה שאמרו בהשגתם זה אלי, (כמורה באצבע זה מה שאני משיג ואומרם אלי"י, היינו מה שאני משיג בחסדו שמתגלה לבריותיו כפי כחם לסבול, בזאת הבחינה) ואנוה"ו (אעשה לו נוח ומדור כביכול, דהיינו שזאת תהיה כוונתי בתורה ועבודה ובשירות וברכות והודאות, אבל אני יודע שהוא) "אלקי" אבי, (היינו שאי אפשר להשיג בזאת הבחינה קראוהו כביכול "אלקי" אבי, שהאבות לגודל יראתם מבוראם שמחו בחלקם מה שהשיגו מגדולת בוראם, **ולא שאלו את פי ד' כנודע, כמד"א (שמות ו ג) ושמי י"י לא נודעתי להם עיין ברש"י וארא, ולא דחקו את השעה במה שלא ניתן להשגתם באותו זמן,** ובפרט בנידון אלקות שאי אפשר להשיג התכלית לשום נברא, על כן קראו להתעלמות ההשגה אלקי אבי, בזאת הבחינה) וארוממנהו (בלבד, שאני אומר ומרומם על כל ברכה ותהלה, ואינו מושג לנבראים ואין לו צירוף עמהם, והבן מאוד). **הנה באלו הדברים שללו דעת וטעות קצת כתות הטועים, באומרים לגודל רוממותו ית' אינו משגיח בשפלים שאין לו צירוף עמהם תפח רוחם:**

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דכלה, פרשת מטות

או יאמר, עפ"י מה שאמרו רז"ל אצל יעקב שאמר לבניו האספו ואגידה לכם וכו', שביקש לגלות את הקץ ונסתלקה הימנו שכינה, כי אין חפץ הש"י לגלות, ואמרו רז"ל שאמר יעקב אז שמא יש ח"ו פסול במטתי, היינו שיש בהם ח"ו איזה חטאת, ואמרו השבטים שמע ישראל וכו' [פסחים נו א], ואמרו דורשי רשומות שראה בשמותיהם שאין בהם אותיות ח"ט, ושוב ראה שאין בשמותיהם גם כן אותיות ק"ץ ואז הבין שאין מהראוי לגלות הקץ אפילו למי שאין בו חט"א כי הוא מן הנעלמות, וידוע מהמעשה דר' יוסי בברכות [ג א] שנכנס לחורבה אחת מחורבות ירושלים ואמר לו אליהו ז"ל היה לך להתפלל בדרך, באותו שעה למד ממנו שמתפללין בדרך, ופירש הכותב (בעין יעקב) בזה הענין שהעמיק במחשבתו להתפלל על חורבת ירושלים למהר הקץ, ולמד לו אליהו ז"ל שאין לדחוק את השעה והיה לו להתפלל בדרך, דהיינו הדברים הנצרכים לישראל בהיותם בדרך דהיינו בגלות שינצלו מגזירות רעות והש"י יתנם לחן ולחסד ויספיק להם די פרנסתם בריוח עיין שם, הכלל העולה שאין להכניס את עצמו לדחוק את הקץ, צא ולמד מישראל סבא ושבטי ישורון כמ"ש לעיל ועל כן אין בהם אותיות ק"ץ, וידוע דשבטי ישורון הן נשמות כוללין כל נשמות ישראל ולכן בכל דור יש נשמות כוללים כמה וכמה נשמות מישראל ומחוייבים הצדיקים כאלה להורות לעם דרכי הש"י ולהתפלל עליהם עבור כל הצטרפותם בגלות ולהחזירם למוטב שלא יהיה בהם ח"ט כמו שלא היו האותיות הללו בשבטים, וילמוד משבטי ישורון שלא היו בהם אותיות ק"ץ ולא ניתן רשות לישראל סבא לגלות להם רק היודע נסתרות בעתה יחוש פדות לעמו.

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דכלה, (דפ"י) - דף ריא ע"ב

ויקחו לי תרומה (שמות כה ב). לא אמר "ויתנו". הנה יתפרש על פי מ"ש הרמב"ן בפסוק (שיר השירים ב ז) אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. שאמר בפירושו בבוא לאדם איזה בחינה מיראה ואהבה, יראה לעשות לה חפץ וכלי להגביל בתוכה אותה השפעה, דבזולת הכלי לא תתקיים. והנה הכלי הנכונה בכל פעם היא מדת הצדקה, הנה על ידי הנדבה הגם שנותן האדם, הנה הוא מקבל גם כן במה שמגביל האור בהכלי וללקיחה תחשב לו. וזהו ויקחו לי תרומה, וז"ש מאת כל איש אשר ידבנו לבו, כי החילוק הוא בין נדר לנדבה, כי נדר יש לו גבול בגדר וגבול, מה שאין כן "נדבה אין לו גדר וגבול מבלי כלי. וז"ש מאת כל איש אשר יידבנו לבו, שלבו נודב עליו שאורות היראה ואהבה באים אליו מבלי גבול וכלי, אזי תקחו את תרומתי והוא כלי המגבלת וללקיחה תחשב לו:

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, אגרא דכלה (דפ"י), דף שצ/ה ב

גם נרמז בכאן נגד מה שאמר בפרק הפועלים (ב"מ פ"ה ע"ב) שאליהו מקים לכל אחד מהאבות (כח) ביחיד ולא ביחד, שאלו היה מקים ביחד היה משיח בא בלא זמנו. ולכן על ג' גליות הראשונים אמר בפרט, ונגד גלות האחרון צריכין כט) לכלול יחד (ל). וז"ש בד' חותמין, ר"ל שנכללין שלשתן יחד:

ליקוטי מהרצ"א

רבי צבי אלימלך שפירא מדינוב זיע"א, ליקוטי מהרצ"א

והי' זרעך כעפר הארץ ופרצת וכו' (בראשיה כ"ח י"ד). רצ"ל **אחר שיהי' זרעך בתכלית הגלות, נתונים לדייש בין האומות, אז ופרצת וכו' תקוים ברכתי ואז ינתן לך הבטחתך נחלה בלא מצרים, הנך רואה, הנחלה בלא מצרים לא נתקיים עדיין**, ועתידה להתקיים ב"ב.

וכפי שראינו מכיוון שלא זכינו ל"נחלה בלא מצרים", אלא שמיצרים לנו אוה"ע השכם והערב, סימן הוא שלא זכינו לקיים הרישא, ר"ל.

כ"ק האדמו"ר מדינוב, רבי **צבי אלימלך שפירא**⁸⁷ זיע"א, ספר דרך פקודיך, מצוה יא⁸⁸

והנני אומר לך ידיד הקורא, אם יפתוך חטאים לחקור בחקירות פלסופיות ולבלות הזמן בזה, אל תאבה, רק סיב ותבלה זמנך בתורת ד' ובמצותיו ובהיות דאביי ורבא אשר בהן הצלחת הנפש להטותה לתחיה בזה ובבא, ואל ישיאך לבך בראותך כמה מהקדמונים אשר הלכו בזה הדרך כגון רב סעדיה גאון בספרו אמונת ודעות והחסיד בעל חובת הלבבות והרב הגדול בספרו המורה, תדע ידידי שגם זה לא עשו רק להשיב תשובה להאפקורסים שבימיהם וכו' וכמש"ל, אבל לא עשו זה להעמיד בלבבם בעצמם אמיתיות יסודי הדת כי ביותר היא יתד בל תמוט האמונה לאיש הישראלי בקבלה, מהאמונה ע"י החקירה, וכמה שחק ורגז על החוקרים החסיד הקדוש מהר"י יעבץ בספרו **אור החיים**, והעיד החסיד הנ"ל **אשר ראה בדורו של שמד** וכו' כמש"ל, והטעם שאמרנו לזה ג"כ כתבנו לעיל עיי"ש, ואם תרצה לרוות צאונך עוד עיין בהקדמת הרב חסד לאברהם הפליא שם לדבר במשלו הצח עיי"ש, ובספר החיים [ח"א ספר זכיות פ"א], ובספר הרב הגדול בעל גור אריה:

ותדע ידיד אשר רוב האנשים הפוקרים האלה רובם ככולם בזמנינו אשר

חשבו לילך בדרכי חקירות הפלסופיא הן המה היו במורדי אור התורה

ונתפקרו ברוב מצות התורה ובכל דברי חז"ל, בני אל תלך בדרך אתם ואל תישא ותתן עמהם, ומקירות לבי אני אומר אשר פתם פת כותי ובישולם מרק פיגולים ובשר חזיר, ועל בנותיהם הוא אומר וכו', ידידי אל תקרב אל פתח ביתם והרחק את בניך בילדותם מצפצופיהם והגיוניהם, ותדע כי זה גמר הבירור קרוב לימות המשיח אשר הש"י הבטיחנו [יחזקאל כ לח] וברותי מכם האנשים המורדים והפושעים בי והמה יהיו לחרפות ולדראון עולם, וימותו בט"ו יום ימי אפילה כמבואר בזהר [ח"ב ז' ע"ב]: אחרי הדברים והאמת הנ"ל אזי אמרתי הנה הרב הגדול הרמב"ם הגם שהפליא לדבר גם בחכמת הפלסופיא, כל זה עשה לתשובת המינים, ומטעמים שכתבתי לעיל, אבל בספרו הלז שהכינו וגם יסדו לדיני התורה הישראלית פתח דבריו יאיר יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי וכו', היינו עיקר החכמה היא רק לידע בידיעה אמונת אומן, ולא צוה בדבריו לחקור ולעמוד על הידיעה רק לידע היינו בקבלה אמיתית אמונת אומן בלב המאמין והוא חכמה נפלאה שאז תהיה האמונה מבלי סוף וכמש"ל:

⁸⁷ ה'תקמ"ג (בערך) - י"ח בטבת ה'תר"א
⁸⁸ ומובא עוד בהוספות לספה"ק סור מרע ועשה טוב, על עמ' סה'

הצמח דוד

כ"ק האדמו"ר ממונקטש, הרה"ק **רבי דוד שפירא מדינוב**⁸⁹ זיע"א, פ"י צמח דוד עה"ת פר' וישלח והנה כשאמר לו עשו, אחי יהי לך וכו', אמר לו יעקב כי ע"כ ראיתי פניך כראות פני אלקים, איזה מדה"ד, ותוצני, וע"י המנחה יתהפך לרצון, כמו שעיר המשתלח, (וכמו שדרשו רז"ל על פי' ונוגשיך צדקה). וזאת עשה יעקב אע"ה בחכמה נפלאה לדבר עם עשו בלשון כזה שיטעה בו עשו שמדבר אליו לנוכח, והוא הי' מכוין כנגד השם להמתיק הדינים בשורשם. **וכמו שפי' א"א הצדיק הק' זלה"ה על מארז"ל עד אברהם אבינו לא הי' אדם שקראו אדון עד שבא אברהם אבינו וקראו אדון**, היינו לדבר לשרים ולכנותם בשם אדון, ולכוין להש"י אדון האדונים ית"ש, לא הי' אדם עד א"א ע"ה. וכמו כן יעקב אע"ה הלך בעקבותיו, והוא עבר לפניו קאי על הקב"ה, וישתחו ארצה שבע פעמים להשכינה ההולכת לפניו, **ועשו טעה ודימה בנפשו שמשתחוה לו**, כמו שהביא רש"י דברי רז"ל.

ובזה יבאו על נכון גם הפ' שאח"כ ויקרא לו א-ל אלקי ישראל, ופרש"י ז"ל הקב"ה קראו ליעקב א-ל, וקשה הלא כתיב לא איש א-ל, היתכן לכנות ילוד אשה בשם משמותיו של הקב"ה. וכו'. **אמנם כן עפ"י דברים הנ"ל שלמד דעת לדורות הבאים, האיך ומה לעמוד ולדבר בגלות החל הזה לפני השרים וכוונתו בלתי לד' לבדו והדברים משתמעים לתרי אנפי ובה הוא המתקת הדינים ועשה שביל לצדיקים הבאים אחריו כנ"ל**, לזאת קראו הקב"ה בשם א-ל לרמז כי ממדה"ד שם אלקים כנ"ל הפך לרחמים וחסדים המרומז בשם א-ל כאמור חסד א-ל כל היום לעשות מאלקים מלוי ההי"ן רצה, הגם שמתחלה ויצר, לו צרה, עשה מצרה, רצה.

⁸⁹ בנו של בעל בני יששכר זיע"א

חסידות בלאז'וב

רבי **צבי הירש פרידלינג**⁹⁰ זיע"א, מעין מים רבים (מתוך הבאר⁹¹ הבאר שנה יג-טו, ה'תרצ"ו-ה'תרצ"ח

אבא, אמת שבעתים הללו בזמן הזה עלינו להתפלל ולהעתיר מהשי"ת שישפיע לנו פרנסתנו בכבוד ובריוח יותר ממקדם לקיים כאשר יענה כן ירבה וכן יפרץ וכן שמעתי ג"כ שהגה"צ מוהרצ"א שפירא זצ"ל מבלאז'וב⁹² בעל "צבי לצדיק" פי' בתפילת מוסף לשבת ר"ח והעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ר"ל דאנו מבקשים מהשי"ת שיעלנו מהגלות המר לארצנו ואך מקודם ותטענו בגבולינו עוד בעת שיושבים אנחנו בגבולינו ובגלות המר יראנו את מדת רב טובו לתטענו בכל מיני דמיטב ואז יהי' ביכולתנו לעלות בשמחה אמיתית לארצנו ודפח"ח :

להבדיל ממה שמקימי המדינה העלו יהודים בעצב רב על ידי כך שהתגרו באוה"ע לפני מלחמת העולם השנייה ואח"כ ג"כ תוך כדי המלחמה עזרו לעורר זעם הגרמנים עלינו, ר"ל.

כמו כן מצאתי ראיתי בספרן של צדיקים בשם מח"ו הגה"ק מוהרי"ל מאופאלע⁹³ זצ"ל שפי' הפסוק בפי' ויצא הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה השקו הצאן ולכו רעו. ואמר שיע"א צפה עד סוף כל הדורות כמה גלות ויסורין שיבואן על ישראל וע"כ התפלל ואמר רבש"ע לא עת האסף המקנה **אם עדיין לא הגיע זמן הגאולה עכ"פ השקו הצאן ולכו רעו תן להם עכ"פ פרנסה שיוכלו לעבדך מתוך נחת בלי שום טרדות** ואנחנו מאמינים בני מאמינים שמאתו ית"ש לא תצאו הרעות צריך להיות בטחון חזק שהזן ומפרנס וכו' לא ינתנינו על הפקר ח"ו ויתן לנו הכח והקיום לעמוד כל הנסיונות בחומר וברוח שנפלו להיות בדורינו אלה...

שמועה זו מצינו ג"כ אצל רבי מאיר מפרימשלן זיע"א, כדאיתא בספה"ק **פרדס יוסף**, בראשית פרק כט פסוק ז

והר"ר מאיר מפרעמישלאן ז"ל אמר לא עת האסף המקנה, אם עדיין לא הגיע זמן הגאולה לאסוף צאן קדשים, ישקו הצאן ולכו רעו, על כל פנים תן להם פרנסה לפי שעה :

⁹⁰ רבי **צבי הירש פרידלינג** זיע"א – אבד"ק בסקוביץ והגליל ולאח"מ בדפובוניק-בווארשא, עורך העיתון "הבאר", גיסו של רבי **צבי יחזקאל מיכלזון** זיע"א (זיווגו השני) כרך ראשון -רביעי "הבאר" שנה ארבעה עשר מתוך תוכן העניינים :

במעין "מים רבים" נמצא תשובות קצרות בדבר ה' זה הלכה ובדברי צחות ושיח"ח שהשיב הרב העורך שליט"א לחותמי וקוראי הבאר שלרבים תצלחנה.

⁹² כ"ק האדמו"ר מבלאז'וב, רבי **צבי אלימלך ב"ר דוד שפירא** זיע"א – נולד בשנת ה'תר"א, בדינוב (עיירה במחוז ז'שוב בדרום פולין, הידוע כגליציה המערבית). קרוי ע"ש סבו בעל **הבני יששכר** זיע"א (שנפטר באותה שנה בה נולד נכדו), אביו הינו כ"ק האדמו"ר מדינוב, רבי **דוד ב"ר צבי אלימלך שפירא** זיע"א (האדמו"ר השני לשושלת חסידות דינוב). בצעירותו, בעידוד אביו אצל גדולי מנהיגי תנועת החסידות בדורו, רבי **ישראל פרידמן מרוז'ין** 'הרוז'ינר' ואצל רבי **שלום רוקח** 'השר שלום מבעלאז' זיע"א. בגיל שבע עשרה התפרסם לאחר שזכר בעל-פה את הספה"ק 'ברית כהונת עולם'. הוא החל לכהן בתחילה כרבה של העיר ריבטיטש בה כיהן גם סבו כרב ובהמשך. בשנת ה'תרפ"ג כתשע שנים לאחר פטירת אביו (בי"ט אדר ה'תרל"ד) החל לכהן כרבה של העיר בלאז'וב. לאחר שנישא לרבנית **שרה הורוביץ** זתע"א, בת"ר **משה הורוביץ מרוז'ובודוב** זיע"א, אכל סמוך לשלוחנו הטהור של רבי **חיים האלבערשטאם מצאנז** זיע"א, ונמנה עם חבורת תלמידים מובהקים שלמדו אצל בעל **הדברי חיים מצאנז** ואף קיבל ממנו היתר הוראה. עם פטירת אביו החל לנהוג באדמו"רות. בשנת ה'תר"ע היגר לעיר ליבורניק הסמוכה לבלאז'וב ואחר כך החל לכהן כאדמו"ר בבלאז'וב שם ייסד חצר חסידות. בעת מלחמת העולם הראשונה ברח לבודפשט בירת הונגריה ובעת חזרתו לגליציה בשנת ה'תרפ"ג התיישב בעיר ריישא. בשנת ה'תרפ"ג הוא ייסד את קלויז חסידי בלאז'וב. העמיד תלמידיו הרבה וביניהם את רבי **אהרן ראטה** זיע"א. חיבר את הספה"קים : **צבי לצדיק** - על התורה ; **צבי לצדיק** - על המועדים ; שו"ת **צבי לצדיק**. נפטר בה' ניסן ה'תרפ"ד, ומנו"כ בריישא.

⁹³ רבי יהודא ליב עפשטיין זיע"א - מתלמידיו של ה"חזנה" **מלובלין**, ה"יהודי הקדוש" **מפשיסחא**, ה"אוהב ישראל" **מאפטא**, וה"אור לשמים" **מאפטא**, זיע"א. לאחר פטירת רבו בעל ה"אור לשמים" **מאפטא** זיע"א היות שהיה ממובחר תלמידיו הוכתר באדמו"רות ע"י חסידיו אפטא ונעשה האדמו"ר מאוזרוב (בין השנים ה'תקע"ב - ה'תקפ"ז). לאחר מכן נתמנה לאב"ד אופלע, הנהיג עדתו כעשר שנים ונפטר בכ"ג טבת ה'תקצ"ז, ושם מנו"כ.